

„Civil Szelfi”

A pécsi civil szervezetek „önarcképe”

(Pécs, 2023 szeptember – október)

„Az Európai Unió támogatásával. Az itt kifejtett tartalom nem feltétlenül tükrözi az Európai Bizottság vagy a végrehajtó ügynökség (EACEA) álláspontját, kizárólag a szerzők gondolatait és véleményét. A Bizottság és az EACEA semmilyen módon nem felelős ezekért.”

TARTALOMJEGYZÉK

Összegzés	3
Bevezetés	13
A „Civil Szelfi” megvalósításának körülményeiről	14
A „Civil Szelfi” adatainak leíró elemzése	15
A válaszadók által megjelenített civil szervezetek jellemzői	15
Tevékenységi körök	16
A civil szervezetek működésének feltételei – a materiális infrastruktúra	18
A infrastruktúra, eszközök elégséges voltának szubjektív megítélése	22
A leginkább hiányzó infrastruktúra – nyitott kérdésben	24
És akinek semmije sincs?	29
A civil szervezetek működésének pénzügyi feltételeiről	30
Pénzügyi stabilitás	30
A működés pénzügyi forrásainak összetettsége	32
Az adománygyűjtésről	34
A szervezetek anyagi perspektíváinak megítélése	37
Humán erőforrások megítélése	38
Alkalmazottak	38
Önkéntesek	39
A civil szervezetek önkénteseinek motivációjáról	41
Az erőforrások megítélése - összességében	45
A civil szervezetek kommunikációjáról	47
A szervezetek ismertsége négy kiemelt célcsoportban	50
Aktív részvétel a helyi közösségi összefogásokban	53
A civil szervezetek munkájának értékelése	54
A szervezetek irányítás, működtetése	56
A szervezetek és programjaik menedzselése	56
A válaszadók saját szervezeteik jövőjéről	58
A válaszadók szervezeteik jövőjének alakulásáról	59
A szervezetek tevékenységének menedzselése és a jövőképek	61
A civilség szubjektív értékelése: a hozadékok, költségek	62
A civilség megélt hozadékai	62
A civilség megélt „költségei”	63
A Pécs Szelfik megítélése	66
Melléklet: a „Civil Szelfi” kérdőíve	67

Összegzés

A pécsi „Civil Szelfi” eredményeinek rövid összefoglalása

Minden kutatás elemzése olyan, mint egy erdei séta. Belépve az erdőbe alaposan megvizsgálhatjuk, jellemezhetjük az egyes fákat – ezek a kutatás kérdőívének egyes kérdéseire adott konkrét válaszok adatai. Azonban ahhoz, hogy egész erdőt egyben is lássuk, „hátra kell lépnünk”, ki az erdőből.

A most olvasható „Összegzés” a hasonlatbeli erdőről szól, az összegzést követő leíró elemzés pedig a fáról-fára haladva írja le az erdőt.

A következőkben tehát röviden összefoglaljuk a pécsi „Civil Szelfi” legfontosabb megállapításait. Nem állunk azonban itt meg.

„**Gondoljuk tovább...**” cím alatt megfogalmazzuk azokat az összefüggéseket, és következtetéseket, amelyek ezeknek az adatoknak a továbbgondolásából következhetnek. E továbbgondolásban azonban túlterjeszkedünk a „Civil Szelfi” adatain, azokat kiegészítjük korábban megszerzett saját tudásunkkal, szakmai és civil szervezetekben szerzett tapasztalatainkkal.

Ha az összegzésben, illetve e dokumentum leíró elemzésében foglaltakat „diagnózisnak” tekintjük, a továbbgondolás már a lehetséges terápia irányaira, tartalmára vonatkozó ötleteket is felvet. Ebben az anyagban a teljesség igénye nélkül példaként magunk is **felvetünk néhány gondolatébresztőnek szánt, esetenként provokatív ötletet**, amelyek a leíró elemzés megállapításaira támaszkodnak, illetve azok továbbgondolásából következhetnek.

A „Gondoljuk tovább...” ötletelésben nem csupán olyan terápiai lehetőségeket fogalmazunk meg, melyeket egy-egy civil szervezet saját erőből, akár azonnal is elkezdhet alkalmazni, de olyanokat is, amelyek megvalósításához a pécsi civil szervezetek kisebb-nagyobb csoportjainak összefogására, adott esetben a város lakosságának, a helyi gazdasági szervezeteknek, az önkormányzatnak a támogatására is szükség van.

Végezetül még egy technikai megjegyzés. Sok esetben a civil szervezetek számára fontos ismereteket tartalmazó háttér-információkat, illetve ezek forrásait nem a törzsszövegben hanem lábjegyzetben adjuk meg. A lábjegyzetek ugyanolyan fontos részei e dokumentumnak, mint maga a törzsszöveg, ezért elolvasásukat erősen javasoljuk a Tisztelt Olvasóknak.

A „Civil Szelfi” megállapításai számos, a civil szervezetekben dolgozók személyes tapasztalataival egybeeső tendenciát igazolhatnak. A dokumentum olvasói közül sokan gondolhatják, hogy az elemzés számukra kevés újdonságot tartalmaz. Olyan jelenségekről írunk, amit „*már eddig is tudtunk*”. Úgy véljük, hogy e „*jó ismert problémák*” rendszerezése, az összefüggések hátterének, és a nem azonnali következményeknek a bemutatása elősegítheti e *problémák* megoldását szolgáló erőfeszítéseink újragondolását, eddig nem használt eszközök alkalmazását is magába foglaló innovatív megközelítésű újratervezését.

A dokumentum elősegítheti a problémák megoldását szolgáló erőfeszítéseink, érdekvégyesítési törekvéseink legitimálását is. (Ha „néhány ember bajainak” orvoslására irányuló kérések megítéléséről van szó, az egy dolog. Teljesen másik helyzet az, amikor e „bajok” orvoslására irányuló kérés mögött jelentős számú ember, szervezet véleményét összegző dokumentum áll.)

Kérjük a Tisztelt Olvasót, munkánk eredményét, megállapításait tartalmazó dokumentumot ezzel a szemmel olvassák.

Kiemelt megállapításainkat, amelyek **elsősorban a változtatást igénylő területekre, a megoldani szükséges problémákra fókuszálnak**, a következő, fontossági sorrendbe nem állítható csoportokba rendeztük.

A. Az erőforrások hiánya, és „önként megvalósított önkiszákmányolás”

A civil szervezetek működéséhez szükséges infrastrukturális és pénzbeli erőforrások esetenként jellemző hiánya a szervezetek egy része esetében **kikényszeríti az alkalmazottak, szervezeti tagok és önkéntesek** – esetenként már jelentősebb mértékű – **önkiszákmányolását**.

A civil szervezetek működéséhez szükséges feltételek hiányosságai, azok kompenzálásának kényszere **felemésztheti a közreműködők, önkéntesek számára legértékesebb „dolgot”**: **az én-időt, ami kedvezőtlenül befolyásolhatja** e szervezetekben való tevékenységüket eredményező **motivációkat is**.

A civil szervezetek működéséhez szükséges fizikai tér, és az eszközök (mobiltelefon, számítógép, irodatechnika, gépjármű, stb.) hiánya számos szervezet esetében **a személyes tulajdon „átmeneti kollektivizálását”,** vagyis a szervezet érdekében történő használatát **eredményezi**. A személyes tulajdon e „kényszerű kollektivizálása” minden esetben a civil szervezetek személyes forrásokra támaszkodó, **közvetett anyagi jellegű finanszírozásával jár**. (A magántelefon, a saját számítástechnikai eszközök, a saját gépkocsihasználat, a saját lakás rendelkezésre bocsátása, stb. költségeinek finanszírozásáról van szó. Különösen problémás azoknak az eszközöknek a hiánya, amit a személyes tulajdon ideiglenes használatra való átengedésével nem lehet orvosolni.)

Az erőforrások hiánya a szervezetek egy része – adataink szerint minimum egyharmada – számára olyan **csapda** lehet, ami eleve elzárja előlük a kitörés lehetőségét.

A közvetett finanszírozáson túl – elérhető más támogatás hiányában – a civil szervezetek esetében megfigyelhető, hogy a tagok, önkéntesek közvetlenül anyagilag is finanszírozni kényszerülnek szervezetük működését.

Az anyagi/materiális **erőforrások hiánya ellenére a pécsi civil szervezetet több mint fele nem készített tervet e hiányok mérséklésére** (pl. adományozási terv), ilyen tevékenységük, ha van, leggyakrabban esetleges.

Sajnálatos jelenség a **„beletörődés által elkövetett jogfeladás”¹**, és az ehhez társuló **tanult tehetetlenség**.

A materiális és a humán erőforrások hiánya között szoros kapcsolat mutatkozik.

Az **erőforrások hiányának megélése** a válaszadók egy része esetében összekapcsolódik szervezetük működését jellemző **menedzselés minőségének** kevéssé pozitív **megítélésével**, de szervezeteik **ismertségének, elimertségének**, valamint **szervezetük jövőjének alakulását illető, nem túl optimista értékelésével is**.

Mindezek következményei a szervezetek egy része esetében már a **„Civil Szelfi”** kérdőíve által is **mérhető kifáradás, a perspektívátlanág érzése**. A most vázolt tendenciák **kedvezőtlenül befolyásolhatják** a civil szervezetek **„megtartóképességét”,** munkájukba való bekapcsolódás motivációit. Ennek következményei jól megragadhatóak a szervezetek egy része esetében **a tagok, önkéntesek előregedésében, az utánpótlás nehézségeiben, az erőforráshiányos helyzetbe történő „beragadásban” is**.

---

¹ A válaszadók egy része kifejezetten meg is fogalmazta, hogy beletörődtek, tudomásul vették ezt a helyzetet. (Az idézeteket lásd a leíró elemzésben.)

Ha nem volna idegen egy elemzéstől elvárt stílustól, akkor az íránk: a civil szervezetek nagyobb részének helyzete emlékeztet a lassan melegített kondérban úszkáló béka helyzetéhez. De ilyet nem írunk.

Gondoljuk tovább...

Aki elolvassa az „Összegzést” követő leíró elemzést is, látni fogja, hogy a „Civil Szelfi” válaszadói által képviselt szervezetek több mint **negyede semmiféle materiális infrastruktúrával** nem rendelkezik, nincs számítógépe 40%-uknak, telefonja kétharmaduknak, stb. E helyzet következményeit már érintettük.

A.1. A sajtóban rendszeresen olvashatóak olyan hírek, hogy az állatkertek állatok jelképes örökbefogadását propagálják. E sorok írásakor például az „Alapítvány a Budapesti Állatkertért” honlapján 399 állat – három elefánt, két krokodil, vagy például a *Sir DEKOpír Lancelot* nevű óriás fűrészes sügér, stb. – örökbefogadására van lehetőség².

Miért ne lehetne...?

Felvetődik a „terápiára” vonatkozó kérdés: van-e bármilyen akadálya annak, hogy helyi civil kezdeményezés nyomán a pécsi gazdasági szervezetek a város önkormányzata, a helyi Gazdasági Kamara aktív, támogató közreműködésével pécsi civil szervezeteket (ilyen szervezetek csoportjait, a Civil Közösségek Házáat, stb.) fogadjanak örökbe, és működésüket ezen örökbefogadás keretében eszközök rendelkezésre bocsátásával, vagy más módon támogassák? A „*Fogadj örökbe egy pécsi civil szervezetet*” civil kezdeményezésre³ elindított mozgalma számottevő segítséget jelentene a városi civil szervezetek számára.

A.2. A „Civil Szelfibe” bekapcsolódó válaszadók **szervezeteinek közel kétharmada nem rendelkezik tevékenységéhez szükséges, kizárólagosan használt irodával**, illetve a működéshez szükséges felszerelések, eszközök tárolására alkalmas **fizikai térrel**. Az iroda/fizikai tér hiánya jelentős akadálya a szükséges irodatechnikai eszközök (pl. fénymásoló) beszerzésének, elhelyezésének is. Az iroda hiánya az a tényező, ami a működéshez szükséges materiális feltételek szubjektív megítélését a leginkább rontja. (Lásd a leíró elemzés „A infrastruktúra, eszközök elégséges voltának szubjektív megítélése” című fejezetében.)

Pécs esetében a civil szervezetek működését támogató infrastruktúra hiányát, ill. hiányosságait a Civil Közösségek Háza jelenleg korlátozott mértékben, illetve eseti jelleggel képes kompenzálni. A CKH e képességét adottságai, erőforrásai is feltehetően jelentősen korlátozzák.

A „Civil Szelfi” eredményei nyomán célszerűnek látszik a CKH (vagy más, erre alkalmas szervezet) jelentősebb mértékű fejlesztése, például különösen a következő területeken⁴:

- a „központi telephely” fejlesztése mellett, azzal párhuzamosan megfelelő színvonalú, felszereltségű, decentralizált fizikai terek (irodahelyiségek, tárolóhelyiségek) fejlesztése, újabbak kialakítása, fenntartása a város különböző részeiben,
- önköltségi áron (vagy barterben, egyéb módon kompenzált) eset jelleggel igénybe vehető irodatechnikai eszközök beszerzése, működtetése (fénymásoló, szkener, kitelepüléshez szükséges eszközök, stb.),
- co-working munkaterek létrehozása, működtetése,
- stb.

² Forrás: <http://www.allatkertialapitvany.hu/orokbefogadható-allatok/>

³ Fontosnak tartjuk, hogy e kezdeményezést a civil szervezetek fogalmazzák meg, illetve menedzseljék. Erre vonatkozó idokainkat lásd az összefoglaló szervezeti kommunikációjával foglalkozó részben.

⁴ A „terápiás ötletet” nem egyeztetjük a CKH-val. A fenti javaslatokat célszerű igényfelmérés támaszkodó részletes tervekben kidolgozni.

A CKH ilyen jellegű fejlesztését szolgálhatják pl. az ún. ESZA-források esetleg még elérhető része, Európai Unió vagy magyar pályázati lehetőségek, de történhetne más módokon is (pl. az előző pontban említett örökbefogadás útján nyújtott támogatás), stb.

A működés materiális feltételeinek javítása a pécs civil szervezetek jelentős hányada számára valódi és szükséges segítséget jelenthetne.

A.3. A „Civil Szelfi” adatai szerint a vizsgálatban képviselt civil szervezetek közel fele állandó munkatárs nélkül, fele legfeljebb öt fő önkéntessel végzi tevékenységét. A humán erőforrások hiányával küldő szervezetek közel felének nincs adománygyűjtési stratégiája, harmadának nincs kommunikációs terve.

E szervezetek számára – amennyiben igénylik - segítséget jelentene olyan gyakorlatias mentorálási mechanizmusok kialakítása, amely támogatja őket szervezeteik tevékenységének tervszerűvé tételében e két fontos területen. A mentorálást a tervezés ezen területein tapasztalatokkal rendelkező, hálózatba szerveződött⁵ (vagy hálózaton kívüli) civil szervezetek, esetleg más bevonható „mentorok” önként, vagy költségeik térítése ellenében vállalják.

B. A civil szervezetek tevékenységének menedzselése, a szervezeti wellbeing⁶

A civil szervezetekben tevékenykedő emberek – és ez nagyon gyakran akkor is így van, ha munkájukért a szervezettől esetleg még fizetést is kapnak – **motivációi mögött álló pszichológiai szükségleteik kielégülését** a szervezet működését megfelelő színvonalon, tudatosan tervezett, következetesen végzett **belső menedzsment-tevékenység biztosíthatja**. Ez a szervezetek túlélésének talán legfontosabb feltétele.

A pécsi „Civil Szelfi” eredményei arra utalnak, hogy **a szervezetek jelentős részében ez a belső menedzsment tevékenység vagy kifejezetten negatív megítélésű, vagy jelentős mértékben fejlesztendő.** (Lásd a leíró elemzés „Szervezetek és programjaik menedzselése” című fejezetét.)

A civil szervezetek belső menedzsmentjének fejlesztése nem igényli a „spanyolviasz” újravizsgálását. Profitorientált szervezetek esetében ez a tevékenység hosszú ideje fókuszban áll. (Magát a „szervezeti wellbeing” kifejezést is az erre a területre vonatkozó szakirodalomból kölcsönöztük.) A technológiák tehát ismertek, azok egy része a civil szervezetek számára a jelenleg rendelkezésre álló erőforrások mellett is jól adaptálhatóak.

A civil szervezetekben végzett munka motivációs bázisaként értelmezhető, az alapvető pszichológiai szükségletek kielégítését szolgáló késztetése fenntartása nem csak a szervezeten belüli menedzsment-tevékenység minőségének javításával, hatékonyságának növelésével érhető el. Számos lehetőséget rejt magában például a civil szervezetek hálózatainak építése, erősítése, a közösen szervezett programok – , különösen, ha a közös programok lehetőséget adnak a leíró elemzésben részletezett motivációk fenntartásához.

Gondoljuk tovább... szervezeti „wellbeing” a motivációk fenntatása érdekében

Ritkán gondolunk bele, pedig szükséges volna: minden szervezetnek, így a civil szervezeteknek is **minden esetben legalább két küldetése van**. Az egyik, amit a szervezet „hivatalos dokumentumaiban” meg is fogalmaznak. A másik, amit csak ritkán, vagy soha nem fogalmaznak meg: a civil szervezetekben dolgozó, és ezért

⁵ A „hálózatról” lásd részletesebben a kommunikációs mixhez fűzött javaslatainkban.

⁶ A wellbeing kifejezést szokták well-being módon is írni. Magyarul gyakran a jól-lét kifejezést használják. Mi ebben az összefoglalóban az idézett cikk írásmódját alkalmazzuk.

A hivatkozott cikk egy szervezetfejlesztéssel foglalkozó vállalkozás honlapján olvasható. A cikk vázlatosan áttekinti e területet. Ami témánk – az alapvető pszichológiai szükségletek – szempontjából érdekes, az a cikkben található ábrának az a része, ami a civil szervezetekre is vonatkozhat.

Mit jelent a wellbeing?

<https://www.wellworking.hu/tudas/mit-jelent-a-wellbeing>

jelentős áldozatokat is vállaló embereket erre **az áldozatvállalásra készítő/motiváló pszichés szükségletek lehető legteljesebb kielégítése.**

A civil szervezetek működésének „motorja” a szervezetben tevékenykedő emberek személyes motivációja, amelynek forrása a minden embert jellemző „alapvető pszichológiai szükségletek” (basic psychological needs) kielégítése iránti készítés. (Részletesebben lásd pl. a „Civil szervezetek önkénteseinek motivációjáról” című fejezetet.)

A vizsgálatban érintett civil szervezetben dolgozó tagok csak kisebb hányada végzi a munkáját anyagi ellenszolgáltatás (pl. fizetés) fejében, nagyobb részük az említett pszichés készítés, belső motiváció miatt vállalja e munkával járó terheket. (Lásd erről a „Civiltérség szubjektív megélése: hozadékok, költségek” című fejezetét is.)

A civil szervezetekben tevékenykedők tagok, önkéntesek támogatása során kulcskérdés annak megértése, hogy milyen motivációk eredményezik az önkéntes munkavégzés vállalását. Hasonlóképpen fontos annak felismerése is, hogy milyen szervezeten belüli folyamatok segítik, vagy gátolják annak fennmaradását⁷. Fontos megérteni, melyek azok a tényezők, amelyek fenntartják a személyek elkötelezettségét önkéntes tevékenységük, illetve szervezetük iránt, mit kapnak „viszonzásként” pszichológiai értelemben e munkájuk során⁸.

A civil szervezetekben tevékenykedők pszichológiai értelemben vett jutalmazására számos lehetőség kínálkozik⁹. A teljesség igénye nélkül néhány ilyen jutalmazási lehetőség:

- az információk megosztása, visszacsatolások,
- a szervezeten belüli kommunikáció stílusa, tartalmának köre,
- „csapatépítés” rendezvények, események szervezésével,
- „aktív hallás” – a valódi figyelem a szervezeten belül,
- bevonás a döntésekbe,
- a feladatok és a kapcsolódó döntési jogok delegálása,
- személyre szabott figyelmesség kifejezése (születésnap, névnap, stb.) – a példák sora még hosszasan folytatható.

Szinte soha nem gondolunk bele, de **a civil szervezetekben tevékenykedő tagok, önkéntesek a szervezet donora is.** Saját szervezete érdekében az értékes énidőjét¹⁰ „áldozó”, saját tulajdonában álló eszközeit használó, esetleg saját pénzéből is juttató önkéntes, ugyanúgy, mint a szervezeten kívül tevékenykedő donorok –

⁷ A cél az ún. „ágencia képességének” fenntartása, amely egy hosszú távú cél felé szervezi és szabályozza az egyén saját vagy másokkal együtt kivitelezett viselkedését az időben. Az emberi pozitív irányú fejlődést egy beépített motivációs rendszer irányítja. Ezt a motivációs rendszert igazolják az olyan korábban megnevezett pszichológiai elméletek is, mint belső kontroll, az énhatékonyság érzés, az érdeklődés, az autonómia- és kompetenciaszükséglet. Forrás: LARSON, R. W. (2011): Positive Development in a Disorderly World. *Journal of Research on Adolescence*, 21(2), 317–334.

⁸ Tartalmi idézet, melynek forrása: Miért jó önkéntes munkát vállalni? Az önkéntesség és az étellel való elégedettség kapcsolata öndetermináció-elméleti megközelítésben *Mentálhigiéné és Pszichoszomatika* 13 <http://real.mtak.hu/58163/1/mental.13.2012.3.1.pdf>

⁹ Általánosan ismert kifejezés a „csapatépítés”, amely a profitorientált szervezetek szférájában követett gyakorlat megnevezése. A versenyszférában alkalmazott megoldások minimális átértelmezéssel jól alkalmazhatóak a civil szervezetek esetében is. Példaként csupán egyetlen, összefoglaló cikket említünk.

A csapatmunka pszichológiája: A hatékony csapatok 7 szokása

Forrás: <https://www.mentis.hu/article/a-csapatmunka-pszichologiaja-a-hatekony-csapatok-7-szokasa>

¹⁰ „Az énidő egy relatív új fogalom, bár a jelentéstartalma nem jelent újdonságot. Mindenkinek szüksége van arra, hogy néha felszabaduljon a rá váró kötelezettségek terhe alól és azzal töltsen az idejét, amivel igazán szeretné. (...) Az énidő azonban nem pusztán a szabadidőt jelenti. Ez egy olyan privát idő, melynek eltöltését nem osztjuk meg másokkal. Ilyenkor nem kell alkalmazkodnunk senkihez. Igazán értékessé akkor válik számunkra a privát idő, ha sikerül tartalmasan töltenünk. Az énidő különös értékét az adja, ha általa boldogabbnak és kiegyensúlyozottabbnak érezhetjük magunkat.”

Forrás: Az énidő jelentése

<https://homepszichologus.hu/2022/04/21/enido/>

adományozók. Kezeljük őket úgy, mint a szervezeten kívüli donorokat. „Az adakozás és az azért kapott hála amellelt, hogy erősíti az identitásunkat, összetartja, összehozza a közösségeket, erősíti a rendezett világba vetett hitünket is.¹¹” Ez a „hála óriási értékkel bír számunkra, a pozitív visszajelzésekre ugyanis mindannyiunknak szüksége van. Ezeknek fontos szerepe van a lelki jóllétünkben és a pozitív énképünk ápolásában.¹²”

A civil szervezeten belüli „*wellbeing*” tehát a szervezet belső viszonyainak menedzselését érintő kérdés. A civil szervezetek belső viszonyainak menedzselése során számos „apró feladat” megvalósítása szükséges, ami a szervezeten belül tevékenykedők motivációit életben tartja, erősítheti.

C. A civil szervezetek kommunikációs tevékenységének jellemzői, észlelt hatékonyság

A kommunikációs térben nagyon nagy a verseny, és számos szereplő verseng az általa fontosnak ítélt célcsoportok figyelemért. Ebben a „zajos kommunikációs környezetben” mind tartalmi, mind technikai értelemben folyamatosan kreativitásra, innovációra van szükség, hogy szervezet kiemelkedjen a vele versengők közül. A kommunikációs tér, amelyben a figyelemért folyó verseny zajlik – osztatlan: a civil szervezetek mellett jelen vannak a gazdasági és politikai szervezetek is.

Nincs olyan külön kommunikációs tér, ahol, mert a versenyzők civilek, alacsonyabban volna a lécz.

A civil szervezeteknek nincs választási lehetősége: vagy teljes erőbedobással részt veszünk ebben a versenyben, vagy... a következtetéseket vonja le a Kedves Olvasó!

A szervezetek kommunikációs tevékenységének minőségét, hatékonyságát e tevékenységek eredményessége, annak elimertése minősítheti – és ez a közvetett minősítés nem túl kedvező. (A közvetlen minősítést illetően a válaszadók egy része saját szervezete kommunikációs tevékenységét pozitívan értékeli.)

A civil szervezetek is kommunikációs buborékokban léteznek. Talán az erőforrások hiánya miatt **kényszerűen**, talán megszokásból **rutinszerűen használt kommunikációs mix¹³**, az azon belül használt módszerek jelenlegi arányai (különösen a facebook túlsúlya), vagy az épített kapcsolati háló **csak ritkán, vagy egyáltalán nem tudják áttörni e buborék falát.**

A „*Civil Szelfi*” során feltárt **kommunikációs buborék határai** a szervezetek **saját célcsoportjai**, tevékenységük **közvetlen partnerei** és a **befoglaló társadalmi környezet**, a **potenciális támogatók körei között húzódnak.** (Lásd a leíró elemzés „A civil szervezetek kommunikációjáról” című fejezetét.)

Az erőforrások, a nyitottság, az innovációra irányuló késztetések hiánya, vagy más, a „*Civil Szelfi*” keretei között nem vizsgált okok miatt a civil szervezetek jelentős részének **kommunikációs tevékenysége nélkülözi a tudatos tervezést.** Általánosan elterjedtnek tűnik a rutin eredményekre kevésbé figyelő ismétlése, ami inkább a kommunikációs buborék falainak erősítését, mint áttörését eredményezi.

---

¹¹ A teljes idézet így szól:

„Az adományozás stresszoldó és örökölhető. Oldja a stresszt, erősíti az önbecsülést és még az immunrendszerünknek is segít: mindezek az adományozás szervezetünkre gyakorolt pozitív hatásai. A másokkal való kapcsolat, mások támogatása ugyanis oxytocint, azaz boldogsághormont szabadít fel, ami a többi között segít a stressz fizikai reakciónak csökkentésében (...). „Az adakozás és az azért kapott hála amellelt, hogy erősíti az identitásunkat, összetartja, összehozza a közösségeket, erősíti a rendezett világba vetett hitünket is.”

Az adományozás stresszoldó és örökölhető

Forrás: <https://semmelweis.hu/mediasarok/2015/12/10/az-adomanyozas-stresszoldo-es-orokolheto/>

¹² Az adományozás pszichológiája

Forrás: <https://orokbefogadokegyovit.hu/az-adomanyozas-pszichologiaja/>

¹³ A kommunikációs mix azoknak a kommunikációs eszközöknek az összessége, amelyet a szervezet a kommunikációs céljai elérése érdekében használ.

A szervezetek kommunikációs tevékenységének van egy másik aspektusa is – ami az eredményesség, illetve annak elismerése oldaláról közelíti ezt a kérdést. Évekkel ezelőtt fogalmazta meg valaki a következő mondat mintáját, amit a civil szervezeteknek nagyon meg kell szivlelnie: „*Nem elég eredményesnek lenni, annak is kell látszani!*” A pécsi **civil szervezetek nagy hányada úgy értékeli, hogy végzett munkáját, annak eredményeit a környezet nem értékeli.** A szervezetek tevékenységének értékelését illetően ugyanazok a problémák, ugyanaz a buborék rajzolódik ki, mint amit a korábbi bekezdésben az ismertséggel kapcsolatban említettünk.

Gondoljuk tovább...

A civil szervezetek kommunikációjával kapcsolatos adatok továbbgondolására támaszkodó ötletek felvetésére kicsit több időt áldozunk. Úgy véljük, ezen a területen viszonylag nagy a civil szervezetek mozgásteret. A kommunikációs tevékenységek javítása az erőforrások hiánya ellenére is megoldható, ehhez elsősorban tervezésre, fegyelmettségre, és újszerű ötletekre van szükség – de a „spanyolviaszt” itt sem szükséges újra felfedezni.

C.1. Mi lehet az oka annak, hogy egy civil szervezet elérése, e-mail-ben, vagy más módon történő megkeresése csak jelentős erőfeszítések árán lehetséges?

A leíró elemzés „A civil szervezetek kommunikációjáról” című fejezet bevezetőjében írtunk arról a tapasztalatunkról, hogy a városban tevékenykedő civil szervezetek jelentős része elérhetetlen. Vagy azért, mert semmiféle, az elérhetőségüket segítő információt nem tesznek közzé magukról, vagy a közzétett információk elavultak (az e-mail cím nem működik), használatuk bonyolult, vagy csak egyszerűen nem kísérik figyelemmel a beérkező levelezésüket, stb.

Ezek a problémák egy, a szervezetek menedzselése körébe tartozó kommunikációs protokoll elkészítésével, alkalmazásával egyszerűen kezelhető volna.

A minden tag, önkéntes által ismert és követett kommunikációs protokoll elemei például a következők lehetnek:

- rendszeres gyakorisággal megnézzük a levelezésünket (minden címünket) – működik-e egyáltalán, kerestek-e bennünket, stb.,
- az érdemi megkeresésekre válaszolunk (jó ha vannak szövegsablonjaink),
- ha nincs kapacitásunk a facebook-jelenlétünk, honlapunk frissítésére, inkább ne használjuk azokat, stb.

C.2. Innováció a kommunikációban – a civil influenszerek kérdése

Az összefoglalóban is kiemeltük, a leíró elemzésben részleteiben is áttekintettük a civil szervezetek által alkalmazott kommunikációs mix hatékonyságát, eredményességét. Nyilvánvaló, hogy a jelenleg alkalmazott kommunikációs eszközök nem elég hatékonyak a civil szervezetek céljainak eléréséhez. Újítani szükséges.

A **civil szervezetek** – akár felismerik ezt, akár nem - **maguk is influenszerek**, egy „kontraszt-társadalom”¹⁴ normáinak közvetítői. Lássunk egy idézetet egy angol politikai eseményről szóló tudósításból: A konferencia „*küldöttei szerint a jótékonyági szervezetek mélyrehatóan ismerik az általuk szolgált közösségeket, és "kulcsfontosságú befolyásoló tényezőknek" (key influencers) kell lenniük a politikai és jogalkotási döntésekben*”¹⁵.

¹⁴ A „kontraszt-társadalom” kifejezés sajátos módon a vallásszociológia „szótárából” származó kifejezés. A fogalom megalkotója, Herwig Büchele teológus. Büchele szerint egyébként az egyház is civil szervezet. Az általa leírtak a nem egyházi szervezetek esetében is értelmezhetőek.

Forrás pl. itt: Kamarás István: Keresztény paradigmaváltás?

https://epa.oszk.hu/02300/02357/00036/pdf/EPA02357_cred0_2012_1_032-042.pdf

Lásd még itt is: <https://telex.hu/velemeney/2023/10/15/kamaras-istvan-szemlelek-szinodus-sorozat>

¹⁵ Az angol Munkáspárt 2022-es konferenciáján elhangzott eredeti szöveg a következő volt:

Az influencers több mint véleményvezér¹⁶, a vélemények alakításán túl viselkedési mintákat is közvetít – azaz: „nem csak mondja, de mutatja is”.

A civil szervezetek kommunikációs mixében az influencers „bevetése”, mint kommunikációs technika, nem tekinthető igazán újdonságnak. „A *nonprofit szervezetek érdekében végzett influencer marketing - régi stratégia, amely csupán új nevet kapott. A nagy nonprofit szervezetek az ismert hírességeket már régóta jótékony célok szolgálatába állították. A közösségi média csupán átalakította az influencer marketinget*¹⁷”.

Ugyanitt olvasható: „*Ha influencersokat nyer meg azért, hogy ők hangosan támogassák szervezetét, azonnali hozzáférést nyerhet a potenciális követők, adományozók és önkéntesek addig el nem ért, új köréhez. Ez jó módja annak, hogy növelje a nonprofit szervezetének ismertségét. Ráadásul nem csak szervezetének „brand-jét” szolgálják ezek az influencersok, szószólók - hanem a szervezete által képviselt ügyét is.*”

A civil szervezetek céljait szolgáló influencersok jól illeszthetők a különféle célcsoportok sajátosságaihoz is.

Ilyen célcsoport például a civil szervezetek influencersai számára a „**seniorok**” generációja. Ezekre az influencersokra angol nyelven már szójáték is született:

„senior influencer = **granfluencer**”.

Egy példaként említhető japán blog ebben a témában: *Senior Influencers: How to Reach the Aging Population*¹⁸. A senior influencersok, a granfluencer-ek térnyerése a szociális médiában egyre jelentősebb. Az állítás igazolására elegendő csak rákeresni a Google-ban a „*granfluencers*” kifejezésre.

Egy másik célcsoportra, a fiatal (18-24 év közötti) szavazókra fókuszál például a „*Civil Influencers*” nevű formáció, melynek célja a közéleti aktivitás (a szavazási hajlam) növelése e demográfiai csoporton belül¹⁹.

A civil szervezetek világ számos részén élnek ezzel a vélemény- és viselkedés/magatartásalakító eszközzel. A módszer annyira elterjedt, hogy különböző kormányok, szervezetek módszertani útmutatókkal is támogatják e kommunikációs technika alkalmazását. Oldalakon keresztül sorolhatnánk az elérhető példákat, amiből most csupán kettőt emelünk ki:

- az Európai Bizottság támogatásával a CIVICUS nevű szervezet által készített segédanyag civil szervezetek számára: Strengthening Citizen Action: Communication for Civil Society Organisations. Toolkit²⁰
- hasonló anyag az USAID munkája: Social Networking: A Guide to Strengthening Civil Society Through Social Media, USAID from the american people²¹

„Charities have an in-depth understanding of the communities they serve and should be “key influencers” in decisions on policy and legislation, delegates at the Labour Party Conference heard.”

Forrás: <https://www.civilsociety.co.uk/news/charities-should-be-key-influencers-of-government-policy-labour-conference-hears.html>

¹⁶ Az influencers vagy influencer (eredete az angol influence ige „hatással van, rábír, befolyásol”. Ebből képzett influencer melléknévi igenév „befolyásoló, rábíró”) szót leginkább a közösségi médiában hírnevet szerzett tartalomalkotókra használják, akik népszerűségüknek köszönhetően befolyásolni képesek a követőiket akár véleményformálás, akár fogyasztói viselkedés tekintetében.

Forrás: <https://hu.wikipedia.org/wiki/Influencer>

¹⁷ Influencer Marketing for Nonprofits: The Beginner’s Guide

Forrás: <https://www.constantcontact.com/blog/influencer-marketing-for-nonprofits/>

¹⁸ Forrás: <https://carterjmr.com/blog/senior-influencers-how-to-reach-the-aging-population/>

¹⁹ Forrás: <https://civicinfluencers.org>

²⁰ Forrás:

http://civicus.org/documents/Strengthening_Citizen_Action_Communication_for_Civil_Society_Organisations.pdf

²¹ Forrás: https://pdf.usaid.gov/pdf_docs/pa00jx4x.pdf

És ha a világ számos részén már hosszabb ideje működik ez a módszer, biztos, hogy nálunk nem működne?

A civil influencerek alkalmazását illetően esetleg szkeptikus Olvasók számára hadd idézzünk fel egy 2019-es pécsi hírt:

„A „véletlen” repítette Cannes-ig a 13 éves pécsi srácot.

Egy családi összejövétel, unalomtól terhes pillanataiban született meg a kreativitás a pécsi Százados Ábelben. A 13 éves kislány kameramozgásokat próbálgatott a telefonján miközben öccsét videózta, az eredmény azonban egy olyan egyperces melodráma lett, mely május végén a legjobb telefonos kisfilmekkel száll versenybe a Cannes-i Nemzetközi Rövidfilm Fesztiválon²².”

C.3. Kommunikációs mix eleme a „mém”?

Az interneten olvasható a következő cikk: *„A méltatlanul mellőzött marketing eszköz, avagy mire jó a mém?”²³* Idézzük az írásból, mert jobban mi sem tudnánk megfogalmazni az ott leírtakat.

A közösségi médiában mindenkinek, aki azt marketing-célokra akarja használni, csak annyi ideje van, amíg “átgörgetünk” rajta. A tekintet odavonzása, és ott tartása soha nem volt még ilyen fontos, mint napjainkban. Egyetlen korban sem versengtek ennyien ekkora tömeg figyelméért. És soha korábban nem jutott erre ilyen kevés idő, mint most. Önmagában a szöveges tartalom nem biztosít elég ingert, hogy megfogjuk az embereket. (...) A mémekre gyakran tekintünk ostoba, felszínes vicceskedésként, pedig ha marketingkommunikációról van szó, akkor fegyvertárunk fontos részét képezhetik. Vegyük egy percre komolyabban őket, mint ahogy sokszor ők önmagukat, és próbáljuk meg megérteni ezt a médiumot.

C.4. A kommunikációs mix eszköztárának bővítése – a „szimbolikus jelentőségű akciók”.

A kommunikációs mix civil szervezetek által használt elemeinek elsődleges célja egy **adottnak tekintett kommunikációs téren belül** a célcsoportok tagjainak elérése. (Ez az adottnak tekinthető kommunikációs tér inkább kommunikációs buborék.) A jobb ötlet hiányában „szimbolikus jelentőségű akcióknak” a célja a kommunikációs tér határainak tágítása, újraakciózása. (Ilyen szimbolikus jelentőségű kommunikációs akció a korábban ötletként felvetett *„Fogadj örökbe egy pécsi civil szervezetet”* civil kezdeményezés” is.)

A „szimbolikus jelentőségű akciók” a civil szervezetek által használt kommunikációs tér határainak tágításán túl alkalmas lehet a már meglévő, vagy újonnan bevont célcsoportok érzékenyítésére is. E „szimbolikus jelentőségű akciók” további hozadéka lehet, hogy nem csupán egy-egy szervezet, de a pécsi civil szervezetek nagyobb halmazai számára hasznos eredményekkel jár.

A „szimbolikus jelentőségű akciók” a pécsi civil szervezetek kisebb-nagyobb körének összefogását igénylik. Két ilyen lehetséges akcióra (az említett „örökbefogadáson” túl) már most adódhat az alkalom.

²² A „véletlen” repítette Cannes-ig a 13 éves pécsi srácot

Forrás: <https://www.pecsma.hu/top/a-veletlen-repitette-cannes-ig-a-13-eves-pecsi-sracot/>

²³ Forrás: <https://animacio.net/mire-jo-a-mem-a-marketingben/>

A kis részletében idézett bejegyzés elolvasása mellett érdemes időt szentelni a Corvinus Egyetem egyik kutatójának tanulmányára is.

Csordás Tamás: Márkák és mémek: egy bonyolult kapcsolat érzelmrajza
https://unipub.lib.uni-corvinus.hu/3827/1/VT_2018n12p31.pdf

A város önkormányzatánál tevékenykedik civil tanácsnok, aki önkormányzati képviselő. Tevékenységének kommunikációs hozadékai is az önkormányzat oldalán jelentkeznek.

A civil tanácsnoknak a civil szervezetek oldaláról nincs partnere. Jelentős kommunikációs hatású szimbolikus akció lehetne a „civil oldal” részéről a **civil szószóló intézményének** a felépítése, illetve a kommunikációs térben való rendszeres szerepeltetése²⁴. A civil szószóló a mögötte álló civil szervezetek által legitimált kommunikációs tevékenységével alkalmas volna a korábban említett kommunikációs tér tágítására, újabb célcsoportok érzékenyítésére, stb. – ezzel együtt a civil szervezetek egyedi kommunikációs tevékenységei hatékonyságának javítására is.

A pécsi civil szervezeteknek nincs közös kommunikációs platformja (miként nincs közös kommunikációs célja, közös érdekvédelemre irányuló koncepciója, tevékenysége sem). Évtizedes távlatban visszatekintve létezett Pécssett is az ún. civil parlament intézménye²⁵. (Sajátos módon ez is önkormányzati, és nem civil kezdeményezésre jött létre.)

A civil szervezetek számára elérhető kommunikációs tér tágítására, újrastrukturálására alkalmas intézmény lehet egy civil kezdeményezésre megalakított **„Pécsi Civil Konvent”** (vagy ennél jobb névvel rendelkező intézmény) létrehozása²⁶.

A „szimbolikus jelentőségű akciók” köre fentiekén túl bővíthető, ennek a bővítésnek csak innovativitásunk szab határt. Utolsó, már nem kibontott ötletünk a lehetséges további „akciókat illetően”:

- civil szervezetek által kezdeményezett és szervezett, önálló „Pécsi Civil Nap”,

---

²⁴ A civil szószóló intézményének felépítése, és működése messze túlmutat a kommunikációs hatásokon. A civil szószóló, háta mögött a pécsi civil szervezetek (vagy azok egy része) támogatásával, a támogató szervezeteken keresztül elérhető szellemi kapacitásokkal, stb. érdemben javítaná a helyi civil társadalom érdekeinek képviseletét, stb. Jelen összefoglalóban azonban csupán a civil szószóló intézményének kommunikációs aspektusait érintettük.

²⁵ Az Egri Közösségi Alapítvány egy képviselőjének szóbeli közlése szerint Egerben pl. civil szervezetek kezdeményezésre megalakult egy civil parlament-szerű közösségi platform.

²⁶ Az ötletként felvetett „Pécsi Civil Konvent” hatásai messze túlmutatnak a kommunikációs tér kereteinek tágításán, most azonban csupán ebből az aspektusból foglalkozunk az ötlettel.

Bevezetés

A Pécsi Közösségi Alapítvány „Civil pulzus a városmonitoring eszközével” című programja az Európai Unió „Polgárok, esélyegyenlőség, jogok és értékek” (CERV) projektjének támogatásával valósul meg Pécsen.

A 2023 – 2025 közötti két évben zajló program négy, félévente ismétlődő programblokkból áll.

A programblokkok szerkezete minden félévben azonos. Egy-egy programblokk elemei röviden összefoglalva a következők:

- Online felmérés, azaz „Szelfi” készítése, amely a pécsi civil szervezeteken keresztül elérhető pécsiek válaszaira támaszkodik. A négy online felmérés minden félévben más, a pécsi civilek, a pécsiek érdeklődésére számot tartó témakört dolgoz fel. A nyert adatok elemzésére támaszkodva fogalmazzuk meg az adott témakörre vonatkozó „diagnózisainkat²⁷”.
- Az online felmérés témaköreire kapcsolódó fotópályázat, amely a civil szférában is ismert „*photo voice*” módszerét adaptálja. A fotópályázat célja az online kutatás nyomán megfogalmazódó „diagnózisok” vizuális megjelenítése.
- A „Szelfi Szemeszter” alapjául az online kutatás megállapításai, „diagnózisai” szolgálnak. E szemeszteren a „diagnózisok” csoportos értelmezése mellett, sor kerül a „terápiás” lehetőségek közös feltárására, illetve egy-egy kiválasztott „tünet” esetében már a konkrét „terápiás beavatkozás” alapjául szolgáló, reálisan megvalósítható forgatókönyv közös kidolgozására is.
- Az online kutatás, a Szelfi Szemeszter anyagainak személyes jelenlétben alapuló megismertetése, megvitatása fórumokon, vitákon – mindenhol, ahol erre lehetőséget kapunk. Ezeknek az eseményeknek a vizuális hátterét az online kutatás témájához kapcsolódó fotópályázatra készített képanyag adja.

A következő oldalakon a „Civil Pulzus” program első online kutatása, a „Civil Szelfi” megvalósításának körülményeiről, eredményeiről, és következtetéseiről számolunk be. Jelen beszámoló hangsúlya a pécsi civil szervezetek állapotának, problémáinak a bemutatása lesz – azaz erről a területről alkotunk „diagnózist”. Ez a „diagnózis” már magában hordozza a lehetséges „terápiák” megalapozásául szolgáló lehetőségeink felismerését is.

Pécs, 2023.11.06.

Pécsi Közösségi Alapítvány

---

²⁷ A „Civil Szelfi” elemzése során több alkalommal is használjuk a „diagnózis” és „terápia” kifejezéseket. Ezekkel, az orvoslás szókészletéből vett kifejezésekkel nem azt akarjuk sugallni, hogy a pécsi civil társadalom beteg volna. Azért használjuk ezeket, mert általánosan ismert kifejezésekről van szó, melyeknek tartalmáról is nagyjából hasonló képzetek vannak.

A „Civil Szelfi” megvalósításának körülményeiről

A „Civil Szelfi” az adatkezelési szabályok betartása mellett megvalósított online kérdőíves adatfelvétel. A kérdőív a Google Forms ingyen használható kérdőívszerkesztő programjával készült, a kitöltés is ezen a felületen történt.

A „Civil Szelfi” kérdőíve 52 kérdésből állt. A kérdések nagyobb része zárt, kisebb része nyitott kérdés volt. A válaszadók jelzései alapján a kérdőív kitöltése átlagosan kb. 20 percet vett igénybe. A kérdőív kitöltésére 2023.08.21. és 2023.09.11. között 21 nap állt rendelkezésre.

A „Civil Szelfi” online kérdőívének kérdései a következő területeket érintették: (a kérdőív a Mellékletben olvasható.)

- a válaszadók civil szervezeteit jellemző leíró adatok,
- a tárgyi infrastruktúra értékelése,
- a működés pénzügyi feltételeinek értékelése,
- a humán erőforrások értékelése,
- ismertség, kapcsolatok, kommunikáció értékelése,
- társadalmi beágyazottság, elfogadottság értékelése,
- a működés szubjektív megítélése,
- a perspektívák megítélése,
- a civilség szubjektív megélése, motivációk,
- van-e értelme szelfiket készíteni?

Az adatfelvételt megelőzően összesen 394 pécsi civil szervezetet (vagy a civilnek tekinthető területeken is tevékenykedő NGO-t) tudtunk azonosítani, és az elérhetőségükhöz szükséges információk birtokában megkeresni. A megkeresett, és megkeresésünkre a kérdőív kitöltésével reagáló szervezetek jogi formájuk szerinti megoszlását az 1.sz. táblázat tartalmazza. Annak érdekében, hogy az online kérdőíves adatfelvétel esetében nehezen elérhető, fenntartható „közreműködői hajlandóságot” biztosítani tudjuk, ezeket a szervezeteket négy alkalommal kértük az együttműködésre:

- a PKA által személyre (szervezet neve) szóló címezéssel elküldött, közreműködésre kérő elektronikus levél,
- az első levél küldését követő egy hét múlva a „Civil Pulzus” program támogatása érdekében létrehozott Patrónus Csoport²⁸ tagjai által megvalósított, nem teljes körű megkeresés,
- az első levél küldését követő 14. napon a PKA által elküldött emlékeztető e-mail,
- a PKA kurátorainak, illetve a Patrónus kör tagjaink kapcsolati hálóját alkotó szervezetek emlékeztető célú telefonos megkeresése.

A kérdőívre összesen 76 szervezetben/szerveződésben tevékenykedő 111 személy válaszolt²⁹. A „Civil Szelfi” nem a kutatásban közreműködő civil szervezetek „hivatalos álláspontját”, hanem e szervezetek tagjainak, önkénteseinek személyes véleményét jeleníti meg.

A „Civil Szelfi” statisztikai értelemben nem tekinthető a pécsi civil szervezetek összességének véleményét reprezentáló vizsgálatnak.

E megszorítások ellenére úgy véljük, hogy a csak erre a 111 válaszadó által megjelenített 76 szervezetre megfogalmazható megállapításaink olyan tendenciákat jeleznek, amelyek kisebb-nagyobb mértékben valamennyi pécsi civil szervezetre igazak.

²⁸ A Patrónus Csoporttal kapcsolatos további információkat lásd a PKA honlapján: pecsikozossegialapitvany.hu domain alatt.

²⁹ Egy-egy szervezetből több személy is válaszolhatott.

A „Civil Szelfi” adatainak leíró elemzése

A következőkben a „Civil Szelfi” online kérdőívének adatait tekintjük át.

Az elemzés során a lehető legtöbb adatot közöljük akkor is, ha azok kevésbé elemezhetőek, legfeljebb csak tendenciákat sejtetnek. Azért tesszük ezt, hogy segítsük a civil szervezeteket abban, a közölt adatokat saját szempontjaik szerint értékelve, saját céljaikhoz jobban illeszkedő módon is használni tudják.

A válaszadók által megjelenített civil szervezetek jellemzői

A kérdőív első tartalmi kérdése arra vonatkozott, hogy az a szervezet/szerveződés amelyben a válaszadó akár tagként, akár önkéntesként jelenleg is, vagy legutoljára tevékenykedik, milyen szervezeti formában működik?

1. sz. táblázat: Ez a szervezet/szerveződés amelyben akár tagként, akár önkéntesként jelenleg is, vagy legutoljára tevékenykedtél, milyen szervezeti formában működik?

a szervezetek jogi státusza	a megkeresett szervezetek megoszlása jogi státuszuk szerint	a válaszadók megoszlása szervezeteik jogi státusza szerint
Közalapítvány (közhasznú egyesület)	6 (1,5%)	4,5% (5 fő)
Alapítvány	123 (31,2%)	27,0% (30 fő)
Egyesület	253 (64,3%)	65,8% (73 fő)
Nem bejegyzett civil szerveződés (társaság, csoport, kör, stb.)	12 (3,0%)	2,7% (3 fő)
Összesen*	394 szervezet	76 szervezet (111 válaszadó)

* **Megjegyzés:** azon kérdések esetében, ahol a válaszadók száma ezt lehetővé teszi, az egyes válaszalternatívák esetében százalékban is megadjuk a válaszok gyakoriságát, majd zárójelben közöljük a gyakoriság-értékhez tartozó abszolút számokat. Abban az esetben, ha az alacsony elemszám a gyakoriság kiszámítását nem engedi meg, az elemszámokat zárójelben közöljük. Ezt a gyakorlatot követjük a későbbiek során is.

A kapott válaszok szerint a válaszadók közel kétharmada valamilyen egyesületben tevékenykedik jelenleg is, vagy tevékenykedett korábban. Az alapítványi formát – a közalapítványt (5) és az alapítványt (30) együtt kezelve – a válaszoló személyek közel harmada jelölte. Saját „szervezetként” nem bejegyzett civil szerveződést mindössze három fő említett.

2. sz. táblázat: Mióta működik ez a szervezet/szerveződés amelyben a válaszadó akár tagként, akár önkéntesként jelenleg is tevékenykedik / vagy legutoljára tevékenykedett?

	együtt	közalapítvány	alapítvány	egyesület	nem bejegyzett...
Kevesebb mint egy éve	0,0% (0)	-	-	-	-
1 - 3 éve	1,8% (2)	-	-	(2)	-
4 - 5 éve	6,4% (7)	-	(1)	(6)	-
6 - 10 éve	18,3% (20)	(1)	(7)	(10)	(2)
Több mint 10 éve	73,4% (80)	(4)	(22)	(53)	(1)
Összesen	109 válaszadó	(5)	(30)	(71)	(3)

Az adatok arra utalnak, hogy a „Civil Szelfivel” a fiatal(abb) szervezetek tagait nem értük el kellő hatékonysággal.

Az egyes szervezeti formákat külön-külön tekintve látjuk, hogy az alapítványi formában tevékenykedő szervezetek közel háromnegyede több mint tíz éve működik. Tíz évnél „fiatalabb”, de öt évnél „idősebb” alapítványból mindössze nyolc került a kutatás mintájába.

Az egyesületi formában tevékenykedő szervezetek ennél némileg kedvezőbb „korstruktúrát” mutatnak. E szervezeti forma esetében is igaz az a tendencia, amit az alapítványokkal kapcsolatban írtunk: az egyesületek háromnegyede idősebb tíz évesnél, viszont bekerült a mintába hat szervezet, amelyik 4-5 éve, és két szervezet, amelyik legfeljebb három éve tevékenykedik.

Érdekességként említjük, hogy a nem bejegyzett szerveződések is életképesnek tűnnek: két nem bejegyzett szerveződés 6-10 éve, egy pedig több mint tíz éve létezik. (A három nem bejegyzett civil szervezet adataiból azonban megalapozott következtetés nem vonható le.)

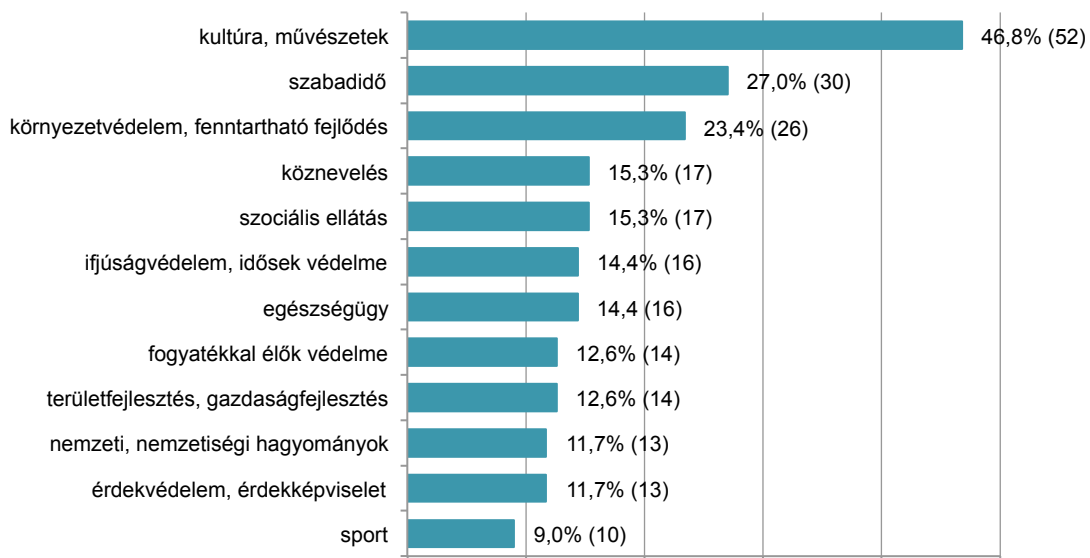
Tevékenységi körök

A „Civil Szelfiben” közreműködő válaszadók szervezeteinek tevékenységi köreit a következő ábrán illusztráljuk.

Egy-egy válaszadó saját szervezete esetében több tevékenységi kört is jelölhetett. A „Civil Szelfi” 111 válaszadója összesen 245 választást jelölt a tevékenységi területek listájáról. (Ez a szám tartalmazza az ábrához írt megjegyzésben idézett válaszadói kiegészítéseket is.)

A válaszadók szerint civil szervezeteik átlagosan két tevékenységi területen végeznek munkát. (A jelölt tevékenységi területek súlyozott számtani átlaga pontosan 2,2.)

1. sz. ábra: Ennek a szervezetnek/szerveződésnek amelyben akár tagként, akár önkéntesként jelenleg is, vagy legutoljára tevékenykedtél melyek (vagy voltak) a legfontosabb tényleges tevékenységi területei?

Megjegyzés az ábrához: hét válaszadó saját szervezete tevékenységét nem tartotta besorolhatónak a fenti kategóriák egyikébe sem. Ezeknek a válaszadóknak a szervezetei a következő területeken tevékenykednek:

- minden, ami a pécsi polgárokat segítheti
- az alapítvány a különböző területeken működő szervezeteket segíti
- emberi jogi nevelés, grantmaking, civil szervezetek kapacitásfejlesztése
- idősoktatás
- közösségfejlesztés
- természetvédelem, madártani kutatás
- tudomány, felsőoktatás

A válaszadók közel fele (46,8%) szerint az általuk megjelenített civil szervezet tevékenységi területe a „*kultúra, művészetek*”, míg több mint egynegyedük (27,0%) szerint a „*szabadidős*” tevékenységek. Viszonylag magas még azon válaszok aránya (23,4%), amelyek tartalma szerint a válaszadók szervezeteinek tevékenysége érinti a „*környezetvédelem, fenntartható fejlődés*” területét. A tevékenységi területekre vonatkozó további jelölések gyakoriságban, és abszolút számban is alacsonyabbak a most kiemelt három tevékenység-területnél.

Amit érdemes még megemlíteni, az a „*sport*”, mint tevékenységi terület alacsony jelölési gyakorisága. (Egy olyan tevékenységi terület is szerepelt az online kérdőívben, amelyet egyetlen válaszadó sem jelölt, ez a „*közbiztonság*” – itt pl. a polgárőr egyesületekre gondolhatunk.)

Az adatok alapján bizonyos tevékenységi területek – amennyiben a válaszadók egynél többet jelöltek – tipikusan látszó együttjárása rajzolódik ki. A következőkben a három leggyakrabban jelölt tevékenységi területhez társuló további területeket tekintjük át. (Az alacsony elemszámok miatt azonban ezek a megállapítások legfeljebb tendenciaként értelmezhetőek.)

Kultúra, művészetek: 52 válaszadó említette saját szervezete tevékenységi területeként.

A válaszok alapján nyolc olyan, a „*kultúra, művészetek*” területen tevékenykedő szervezet van, amely más területeken nem tevékenykedik. A fennmaradó, ezen a tevékenységi területen tevékenykedő szervezet átlagosan három másik területen is dolgozik. E szervezetek a „*kultúra, művészetek*” mellett leginkább a „*szabadidő*”, illetve a „*környezetvédelem, fenntartható fejlődés*” területein dolgoznak. (A további jelölések száma már nem éri el a tizet.)

Szabadidő: 30 válaszadó említette saját szervezete tevékenységi területeként.

A válaszok alapján nincs olyan szervezet, amely csak ezen az egy területen tevékenykedne. Az ezen a tevékenységi területen is tevékenykedő szervezet átlagosan további három másik területen is dolgozik. E szervezetek elsősorban a „*szabadidő*” mellett a „*kultúra, művészetek*” illetve a „*sport*” területein dolgoznak.

Környezetvédelem, fenntartható fejlődés: 26 válaszadó említette saját szervezete tevékenységi területeként.

A válaszok alapján öt olyan, ezen a területen tevékenykedő szervezet van, amely más területeken nem tevékenykedik.

Az ezen a tevékenységi területen is tevékenykedő szervezetek átlagosan egy további másik területen is dolgoznak. E szervezetek a „*környezetvédelem, fenntartható fejlődés*” mellett leginkább a „*kultúra, művészetek*” illetve a „*szabadidő*” területein dolgoznak.

A „*Civil Szelfi*” válaszadóinak szervezeteire vonatkozó, leíró jellegű adatokat tekintve még két dimenzióban érdemes vizsgálni a tevékenységi területeket jellemző sajátosságokat.

3. sz. táblázat: A civil szervezetek „szervezeti formájának” és a választott tevékenységi területek „féleségének” összefüggései

A civil szervezet szervezeti formája	A tevékenységterületek átlagos száma
Közalapítvány (5)	2,4
Alapítvány (30)	1,8
Egyesület (73)	2,3
Nem bejegyzett civil szerveződés (3)	1,3
Átlag	2,2

A civil szervezetek szervezeti jogi státuszának és a választott tevékenységi területek „féleségének” összefüggéseit tekintve látjuk, hogy közalapítványok, illetve az egyesületek

esetében a relatíve legmagasabb az átlagosan jelölt tevékenységi területeket száma. Az alapítványi formában dolgozó szervezetek válaszadói szerint alapítványaik ennél szignifikánsan kevesebb tevékenységi területen dolgoznak. (A három nem bejegyzett civil formációra vonatkozóan nem fogalmazhatunk meg állításokat.)

4. sz. táblázat: A civil szervezetek működésének időtartama és a választott tevékenységi területek „féleségének” összefüggései

A civil szervezet szervezeti működési ideje	A tevékenységterületek átlagos száma
1 - 3 éve (2)	2,0
4 - 5 éve (7)	2,1
6 - 10 éve (20)	1,6
több mint 10 éve (80)	2,3
Átlag	2,2

A civil szervezetek működési idejének és a választott tevékenységi területek „féleségének” összefüggéseit tekintve látszik, hogy szervezetek két csoportba sorolhatóak. (A két csoport között a most vizsgált különbség szignifikáns.) Az 1 – 5 éve, valamint a több mint 10 éve működő szervezetek átlagosan több tevékenységi területen dolgoznak, mint a 6 – 10 éve működő szervezetek.

A civil szervezetek működésének feltételei – a materiális infrastruktúra

Nem szorul bizonyításra az az állítás, amely szerint egy-egy szervezet működéséhez elengedhetetlenül szükséges valamilyen fizikai tér, és materiális eszközök tulajdonlása, birtoklása, de legalább az ezekhez való eseti hozzáférés lehetősége.

Egy-egy civil szervezet működését nagymértékben támogathatja, vagy éppen akadályozhatja a szervezet tevékenysége során használható materiális infrastruktúra megléte, vagy annak hiánya.

A szervezetek tevékenységéhez szükséges eszközök lehetnek a civil szervezetek tulajdonában, de állhatnak a tagok, aktivisták személyes/családi tulajdonában is, amelyek ideiglenes **közös használatra történő átengedését a körülmények kikényszeríthetik**. A „Civil Szelfi” kérdőívében csak a szervezetek tulajdonában álló eszközökről kérdeztük a válaszadókat.

A szervezetek működéséhez szükséges, és a szervezet tulajdonában álló fizikai infrastruktúra meglétének megítélésére a kérdőívben három – két zárt, és egy nyitott – kérdés vonatkozott. (Ld. a Mellékletben közölt kérdőív 6., 7. és 8. számú kérdéseit.)

Az első kérdés célja egy „leltár” készítése, annak feltárása volt, hogy a kérdőívben felsorolt, a szervezetek működéséhez szükséges materiális feltételek a szervezet tulajdonában állóként rendelkezésre állnak-e, vagy sem. Ezek döntő többsége olyan „materiális feltétel”, amelyek nagyjából nélkülözhetetlenek a szervezetek tevékenységének hatékony ellátásához, a szervezet tagjai, önkéntesei által végzett munka megkönnyítéséhez.

5. sz. táblázat: A válaszadó által megjelenített szervezet rendelkezésére áll-e...

	van	nincs
a szervezet által kizárólagosan használt iroda	40,5% (45)	59,5% (66)
a szervezet tulajdonában álló számítógép, laptop	60,4% (67)	39,6% (44)
a szervezet tulajdonában álló mobiltelefon, telefon	33,3% (37)	66,7% (74)
a szervezet tulajdonában álló fénymásoló nyomtató, szkennel	49,5% (55)	50,5% (56)
a szervezet tulajdonában álló fényképezőgép, videokamera	34,2% (38)	65,8% (73)
a szervezet tulajdonában álló gépkocsi	14,4% (16)	85,6% (95)

A válaszadók közel kétharmada (60,4%) szerint az a szervezet, amelyben tevékenykedik, rendelkezik számítógéppel, lappal. – ez az az eszköz, amely a vizsgálatban részt vállaló szervezetek esetében a legnagyobb arányban tulajdonként a rendelkezésükre áll.

A válaszadók által megjelenített szervezetek felének (49,5%) van a tulajdonában fénymásoló, nyomtató, vagy szkennel. A válaszok szerint a harmadik, relatíve legmagasabb arányban tulajdonként rendelkezésre álló „materiális feltétel” a szervezet által kizárólagosan használt iroda, melyet a szervezetek kétötöde (40,5%) használhat.

A „leltár” további elemei már legfeljebb a válaszadók által megjelenített szervezetek harmadának van a tulajdonában. A legalacsonyabb arányban (14,4%) említett eszköz a szervezet tulajdonában álló gépkocsi.

Ezen adatok esetében azonban érdemes „az érem másik oldalát” is megvizsgálni.

Eszerint a válaszadók szervezeteinek több mint harmada nem rendelkezik számítógéppel, lappal, felének nincs fénymásolója, nyomtatója, vagy szkennere. A szervezetek 60%-a esetében nincs egy olyan hely, amelyet tevékenysége során kizárólagosan használhat, kétharmada nem rendelkezik saját tulajdonú kommunikációs eszközökkel, stb.

A fenti „leltár” más szempontból is vizsgálható: egyáltalán vannak-e a válaszadók által megjelenített szervezetek tulajdonában a felsorolt eszközökből, és ha igen, azok közül hányféle? A következő táblázat adatai erre a kérdésre adnak választ.

6. sz. táblázat: A felsorolt infrastrukturális elemek közül a civil szervezet a válaszadók szerint...

a felsoroltak egyikével sem rendelkezik!	27,0% (30)
csak egyfélével rendelkezik	16,2% (18)
kétfélével rendelkezik	14,4% (16)
háromfélével rendelkezik	14,4% (16)
négyfélével rendelkezik	7,6,3% (7)
ötffélével rendelkezik	10,8% (12)
mind a hatfélével rendelkezik	10,8% (12)

Az adatok alapján megfogalmazható az állítás: **a válaszadók 27,0% által megjelenített szervezetek egyetlen, a kérdőívben felsorolt, és a tevékenységeikhez, programjaik megvalósításához szükséges saját tulajdonú eszközzel sem rendelkeznek!**

A fennmaradó 81 válaszadó – akiknek szervezete rendelkezik a kérdésben felsorolt eszközök valamelyikével - valamivel több mint ötöde (18) szerint szervezete legfeljebb egyetlen eszközzel rendelkezik a felsorolt hatból, további ötödük (16-16) jelölte két, illetve három

eszköz meglétét, stb. Az eszközeleltár másik pólusán az a 12 válaszadó által megjelenített szervezet található, melyek esetében mind a hat vizsgált „materiális feltétel” a tulajdonában van.

Érdeemes közelebről is szemügyre venni, hogy a működésükhöz szükséges materiális feltételek milyen együttjárást mutatnak e szervezetek esetében.

A 7. sz. táblázat csak azoknak a válaszadóknak az adatait tartalmazza, akiknek a szervezetei rendelkeznek a most vizsgált eszközök közül legalább egyvel. 81 ilyen válaszadó van a mintában. (Ez esetben az adatokra már nem számítjuk ki a gyakoriságokat.)

A fenti adatokat tovább bontva láthatjuk, hogy az előző táblázatban elsőként említett 18 válaszadó szervezetei a kérdőívben felsorolt eszközök közül legfeljebb csak egyetlennel rendelkeznek, akkor az konkrétan a következő:

- csak irodája van, de további más eszköze nincs 5 válaszadó szervezetének,
- csak számítógéppel, lappal rendelkezik, más eszköze nincs 10 válaszadó által megjelenített szervezetnek,
- csak telefonja, mobiltelefonja van, más eszköze nincs egy válaszadó által megjelenített szervezetnek sem,
- csak fényképezőgépe, videokamerája van, más eszköze nincs egy válaszadó által megjelenített egy szervezetnek,

7. sz. táblázat: A kérdőívben felsorolt infrastrukturális elemek közül a válaszadók szervezetei tulajdonosként rendelkeznek...

	csak ez az egy van	két-	három-	négy-	öt-	mind a hat-
		féle eszközzel rendelkezik				
kizárólagosan használt iroda	5	2	8	6	12	12
számítógép, laptop	10	12	14	0	12	12
mobiltelefon, telefon	1	4	6	3	11	12
fénymásoló nyomtató, szkennel	1	9	14	0	12	12
fényképezőgép, videokamera	1	5	5	4	11	12
gépkocsi	0	0	1	1	2	12
a válaszadók száma	18	16	16	7	12	12

A fenti táblázat további oszlopai hasonló logika mentén értelmezhetőek:

- a „*kizárólagosan használt iroda*” sor esetében a második adatoszlop megfelelő cellájának jelentése a következő: a kizárólagosan használt iroda mellett további egy – azaz az irodával együtt kettő – eszköze van (és több nincs) két válaszadó által megjelenített szervezetnek,
- a „*kizárólagosan használt iroda*” sor esetében a harmadik adatoszlop megfelelő cellájának jelentése: a szervezet által kizárólagosan használt iroda mellett két további eszköze van – azaz együttesen három infrastrukturális feltétellel rendelkezik – 8 válaszadó által megjelenített szervezet,
- a táblázat további sorai és oszlopai az előbbi logika szerint értelmezhetőek.

A táblázat adattartalmának értékelése során érdemes felidézni, hogy 30 válaszadó által megjelenített szervezet tulajdonosként a kérdőívben nevesített infrastrukturális feltételek egyikével sem rendelkezik. Ha ehhez a számhoz hozzáadjuk azoknak a válaszadóknak a számát, aki szerint az általuk megjelenített szervezet a felsorolt infrastrukturális feltételek közül csupán egyetlen ilyenl rendelkezik, akkor ez két csoport együttesen a teljes minta 43,2%-át adja (48).

8. sz. táblázat: A felsorolt infrastrukturális elemek közül a szervezet eggyel sem, vagy valamennyivel rendelkezik – a szervezet jogi státusza szerint

	közalapítvány	alapítvány	egyesület	nem bejegyzett
a felsorolt elemek közül eggyel sem rendelkezik	0	9	19	2
a felsorolt elemek közül mindegyikkel rendelkezik	2	5	5	0
a szervezettípushoz kapcsolható összes válaszadók száma	5	30	73	3

A 8. sz. táblázat adatai az alacsony elemszámok miatt legfeljebb tendenciák megfogalmazását teszik lehetővé. Eszerint:

- a közalapítványi státuszban lévő szervezetek azok, amelyeket feladataik teljesítéséhez szükséges infrastrukturális eszközök hiánya a relatíve legkevésbé érint (mindössze öt válaszadó tartozik ebbe a csoportba, így a megállapítás óvatosan kezelendő),
- a most vizsgált szempontból a legtöbb, a szükséges eszközök hiányából fakadó problémával az egyesületi formában működő civil szervezetek szembesülnek. Ebben a csoportban – válaszadók szerint – e szervezetek több mint egynegyede egyetlen, a kérdőívben felsorolt eszközzel sem rendelkezik, míg valamennyi eszköz csupán 5 egyesületnél áll rendelkezésre.

Az alapítványi formában működő szervezetek az egyesületeknél kedvezőbbnek, a közalapítványoknál kedvezőtlenebbnek látszó feltételek között tevékenykednek. (Mint az jeleztük, mindössze 5 közalapítvánnyal kapcsolatban rendelkezünk adatokkal, így az összehasonlítást óvatosan kell kezelnünk.)

A civil szervezetek küldetésének teljesítéséhez, programjai megvalósításához szükséges, kizárólagosan használt, vagy tulajdonukban lévő eszközök meglétének, vagy hiányának kérdését még egy – utolsó – szempont szerint is megvizsgáljuk. Ez esetben a szűrőfeltétel a kizárólagosan használt iroda megléte, vagy hiánya.

A szervezetek tulajdonában álló eszközök – ha vannak ilyenek –, egy része esetében nem jelent gondot az eszközök privát színtereken (pl. saját háztartásban) történő tárolása. Egy laptop, egy mobiltelefon, vagy egy videokamera, stb. tárolása nem jelenti a privát szféra jelentős terhelését, a terhelés legfeljebb az eszközök üzemeltetés költségeinek privát finanszírozásában nyilvánulhatnak meg.

Vannak azonban a kérdőívben megnevezett olyan eszközök, amelyek tárolása, de különösen a szervezet tagjai számára való hozzáférés biztosítás, ennek érdekében a privát szféra megnyitása, már jelentős teher lehet az eszközt tároló háztartás számára. Ilyen eszköz például a fénymásoló, a nyomtató vagy a szkennel. Ezen eszközök esetében szükséges a kiegészítő anyagok tárolása is: pl. a papír, nyomtatópatron. (A táblázatban nem tüntettük fel a szervezet tulajdonában álló gépkocsit, mivel az akár közterületen is tárolható, függetlenül attól, hogy a tulajdonos szervezetnek van-e kizárólagos használatú irodája, vagy sem.)

9. sz. táblázat: Nincs kizárólagosan használt irodája, de rendelkezik...

	van
a szervezet tulajdonában álló számítógép, laptop	31
a szervezet tulajdonában álló mobiltelefon, telefon	11
a szervezet tulajdonában álló fénymásoló nyomtató, szkennel	16
a szervezet tulajdonában álló fényképezőgép, videokamera	11

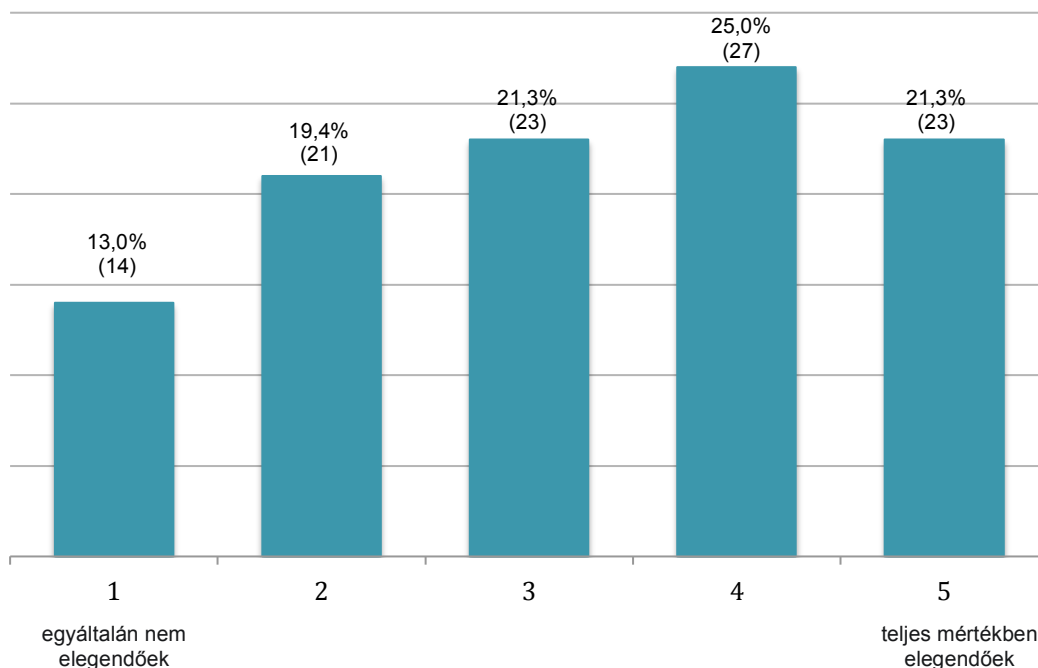
A kizárólagosan használt iroda (vagy fizikai tér) hiánya az eddig vizsgált eszközök tárolása mellett különösen nehézé teszi azoknak a szervezeteknek a működését, amelyek tevékenységük jellege, vagy annak speciális eszközigénye (felszerelések, jelmezek, kellékek, ruhák, alapanyagok, stb.) miatt fokozott mértékben igénylik az általuk használható fizikai terek meglétét. Ezekről a problémákról ezt a kérdésblokkot záró nyitott kérdésben a válaszadók kifejezett említéseket is tesznek.

A infrastruktúra, eszközök elégséges voltának szubjektív megítélése

A szervezetek számára tulajdonként (az iroda esetében kizárólagosan használtként) rendelkezésre álló infrastruktúra, eszközök elégséges voltát a válaszadók az iskolai osztályzatokhoz hasonló módon „működő” ötfokozatú skálán értékelték. Ha a meglévő infrastruktúra, eszközök „*egyáltalán nem elegendőek*” a szervezet küldetésének teljesítéséhez, programjai megvalósításához, akkor a skála értéke 1-es, ha „*teljes mértékben elegendőek*”, akkor 5-ös.

A szubjektív megítélés mérését azért tartottuk fontosnak, mert ugyanazok az infrastrukturális feltételek a szervezetek tevékenységének függvényében minősülhetnek elégségesnek, vagy hiányosnak. Ez a szubjektív megítélés befolyásolhatja azokat a motivációkat, amelyek az embereket egy-egy civil szervezetben való tevékenységre készítetnek. (Erről lásd még később is.)

2. sz. ábra: A jelenleg rendelkezésre álló infrastruktúra, eszközök elegendőek-e szervezet küldetésének teljesítéséhez, programjai megvalósításához?

Az iskolai osztályzatok analógiájánál maradva, e kérdés esetében ki tudjuk számolni az elégedettség (pontosabban fogalmazva: a meglévő eszközök „elegendőségének” megítélését tükröző „osztályzat”) súlyozott átlagát. Ez az átlag a „*Civil Szelf*” válaszadói esetében minimális mértékben magasabb a közepesnél: 3,22 az ötfokozatú skálán.

Az értékelő skála egyes értékei összevonva vizsgálva a következőket fogalmazhatjuk meg:

- a válaszadók közel harmada (32,4%) szerint az általa megjelenített szervezet számára rendelkezésre álló infrastruktúra, eszközök, azok jellegétől/fajtájától függetlenül elégtelenek (1-es érték), vagy éppen csak elégségesek (2-es érték),

- a válaszadók közel felének (46,3%) véleménye szerint szervezetük számára a rendelkezésre álló infrastruktúra, eszközök, azok jellegétől/fajtájától függetlenül teljes mértékben elegendőek (5-ös érték), vagy elegendőek (4-es érték),
- mint minden skálás értékelés során, ez esetben is nehéz az ötös skála 3-as értékének szöveges magyarázata. „Józan paraszti ésszel” közelítve a most vizsgált kérdést – valami vagy elegendő, vagy nem elegendő. Hajlunk arra, hogy a skála 3-as értékét úgy interpretáljuk, hogy azt az 1-es, 2-es értékekkel összevonjuk. Ez esetben a vizsgálatban megjelenített szervezetek több mint fele (53,7%) olyan feltételek mellett kényszerül dolgozni, amelyek esetében a munkához szükséges eszközök hiánya akadályozza a küldetésének teljesítésének teljesítését, programjai megvalósítását. (Emlékeztetőül: a vizsgált eszközök meglétét csupán a vizsgálatban megjelentetett szervezetek ötöde esetében értékelték „teljes mértékben elegendőnek” a válaszadók.)

A jelenleg rendelkezésre álló infrastruktúra, eszközök „elegendőségének” megítélését befolyásolja egy-egy szervezet küldetésének teljesítéséhez, programjai megvalósításához szükséges, ahhoz illeszkedő, esetenként speciális materiális feltételek, eszközök megléte, vagy hiánya is. A következőkben azt tekintjük át, hogy a kérdőívben felsorolt egyes feltételek megléte vagy hiánya miként befolyásolja az előbbi ábrán megjelenített értékelést. (A táblázatban csak az értékelő skála értékeinek súlyozott átlagait közöljük.)

10. sz. táblázat: A civil szervezet küldetésének teljesítéséhez, programjai megvalósításához szükséges eszközök meglétének, vagy hiányának hatása az „elegendőség”-értékelésre

	van	nincs	különbség
a szervezet által kizárólagosan használt iroda	3,93	2,71	1,22
a szervezet tulajdonában álló számítógép, laptop	3,49	2,78	0,71
a szervezet tulajdonában álló mobiltelefon, telefon	3,81	2,92	0,89
a szervezet tulajdonában álló fénymásoló nyomtató, szkennel	3,91	2,51	1,40
a szervezet tulajdonában álló fényképezőgép, videókamera	3,92	2,84	1,08
a szervezet tulajdonában álló gépkocsi	4,25	3,04	1,21

A materiális feltételek biztosítottága felől közelítve e feltételek „elegendőségének” megítélését, a 10. sz. táblázatban látjuk, hogy a relatíve legmagasabb értékek a tulajdonban álló gépkocsi (4,25), a kizárólagosan használt iroda (3,93), és a fényképezőgép, videókamera, valamint e két utóbbi eszközzel gyakorlatilag azonosnak tekinthető „elegendőség-értékkel” jellemezhető fénymásoló, nyomtató és szkennel esetében jellemzőek.

Amennyiben a materiális feltételek hiánya oldaláról közelítjük ugyanezt az értékelést, azt látjuk, hogy a három, relatíve legalacsonyabb „elegendőség”-értékelés a fénymásoló nyomtató, szkennel hiánya (2,51), a kizárólagosan használható iroda hiánya (2,71) és a számítógép, laptop hiánya (2,78) esetében jellemző. Csak ezt az adatszlopot szemlélve még egy megállapítást tehetünk: a relatíve legkevésbé a saját tulajdonú gépkocsi hiánya „viseli meg” az értékelő válaszadókat.

Számunkra most azonban az is fontos információ, hogy melyek azok a materiális feltételek, amelyek megléte, illetve hiánya a legnagyobb eltérést eredményezi az „elegendőség”-értékelés során. Az előző táblázat „különbség” oszlopát tekintve a három legnagyobb eltérés:

- a fénymásoló, nyomtató, szkennel esetében (1,40)
- a kizárólagosan használt iroda esetében (1,22)
- a szervezet tulajdonában álló gépjármű esetében (1,21)

mutatkozik. A többi eszköz megléte, vagy hiánya, bár befolyásolja a vizsgált eszközök „elegendőségének” megítélését, már kisebb mértékű eltérést eredményez.

A fenti megállapítás magyarázata feltehetően a kiemelt tárgyi feltételek privát eszközökkel történő nehéz helyettesíthetőségéből adódik. Amíg egy számítógép, laptop, vagy egy mobiltelefon hiánya a személyes/családi tulajdonnal időlegesen viszonylag könnyen kiváltható, addig egy iroda (munkára, tárolásra használható fizikai tér), egy fénymásoló, nyomtató, vagy szkennel, de különösen egy gépkocsi hiányának pótlása privát erőforrásból már komoly megterhelést jelenthet, vagy nem is oldható meg.

A leginkább hiányzó infrastruktúra – nyitott kérdésben

Ha a válaszadók a meglévő infrastruktúra, eszközök „elegendőségét” az értékelő skálán 4-esre, vagy annál „rosszabba” értékelték, nyitott kérdésre is válaszolt. Ebben szöveges választ adva megfogalmazták, melyek azok a tárgyi feltételek, eszközök amelyek szervezeteik küldetésének teljesítéséhez, programjai megvalósításához a leginkább szükségesek volnának.

A nyitott kérdés 88 válaszadóra vonatkozott, közülük 78 fő érdemben válaszolt is. A 78 válaszadó összesen 170 „említést” tett a hiányzó tárgyi feltételek, eszközök megnevezése során, átlagosan 2,2 tárgyi feltételt, eszközt említettek.

A nyitott kérdés tartalmának kategorizálását követően **a leginkább hiányzóként, vagy** a nem megfelelő **minőség miatt problematikusként** megnevezett tárgyi feltételek, eszközök a válaszokban tett említések tartalma szerint kategorizálva, és az említések gyakorisága alapján sorba rendezve a következők: (A táblázat után az egyes kategóriák tartalmának, illetve hangulatának illusztrálása érdekében a szöveges válaszokból idézünk is néhányat.)

11. sz. táblázat: A civil szervezet működéséhez leginkább hiányzó tárgyi feltételek

A leginkább hiányzó tárgyi feltétel, eszköz - kategorizálás	Említések száma
A működéshez szükséges fizikai tér (iroda, raktár, stb.)	37
Számítástechnikai eszközök	30
Irodatechnikai eszközök	23
Gépjármű, speciális jármű (vagy jármű-kiegészítő, tartozék)	17
Telefon	12
Rendezvénytechnika	8
Az online jelenlét lehetőségeinek javítása, szélesítése	6
Speciális humán kapacitás	3
Alapanyag(ok)	2
Egyéb, a fentiekbe nem besorolható válasz	32

A nyitott kérdésre a válaszadók közül néhányan nem a feltett kérdésre válaszoltak, azt inkább csak apropóként használták véleményük megfogalmazására.

Néhány válasz alapján úgy tűnik, a működési feltételek hiányára, e hiány kényszerítő hatására privát, személyes erőforrások beforgatásával „be lehet rendezkedni” ebbe a helyzetbe bele lehet törődni.

„Már nincs szükségünk infrastruktúrára, inkább hálózatként dolgozunk, és mindenki a saját feltételeit használja.”

“Az évek folyamán úgy rendezkedtünk be, hogy saját erőből, saját tulajdonban lévő eszközeinket használjuk az egyesületi munkához. Nyilván szerencsés lenne legalább a legfontosabb számítástechnikai eszközök megléte egyesületi tulajdonban.”

Más válaszadók válaszaikban az amúgy meglévő irodák (fizikai terek) tiszta, egyértelmű feltételek mellett történő elérhetőségének hiányát, vagy e fizikai terek fenntartásának bizonytalanságát, kockázatait említik.

„Nem a tárgyi feltételek mennyisége jelent problémát, hanem azok minősége, fejlettsége, és sok esetben a feltételrendszer, amivel ezek használatához hozzájutunk.”

„Az iroda bérleti díja magas, nem biztosított, hogy a jövőben is mindig ki tudjuk termelni a díját.”

“A közösségi tér működtetésének biztonságos feltételei máig nem adóttak, emiatt folyamatos a frusztráció, hogy meddig és milyen feltételekkel lehet tovább vinni a fenntartást.”

A rendelkezésre álló fizikai terek minőségével kapcsolatos probléma is megfogalmazódott.

„Összességében az irodai környezet nem megfelelő. Omlik a vakolat, nincs korszerű fűtés vagy légkondicionálás (télien a rezszi miatt még délelőtt is 15-16 fok volt, nyaranta 31 fok meleg)”

A működéshez szükséges fizikai tér hiánya

A relatíve leggyakrabban említett hiány a civil szervezet megfelelő működéséhez szükséges **„fizikai tér”** (iroda, próbaterem, raktározási, tárolási lehetőségek, stb.) hiánya. Ez a kategória **35 említést** tartalmaz. (Akadtak válaszadók, akik a kérdésre hosszabb szöveges választ adtak, mások csak egy-egy szóval jelölték a hiányt.)

„Alapítványunk tartja fenn a (a válaszadó itt a saját szervezete speciális szolgáltatását említi) működését, melyhez ügyeleti helyiség biztosítására lenne szükségünk este hét és reggel hét óra között, ahol önkénteseink elláthatják feladatukat.”

„Hiányzik egy közösségi tér, ahol például a klubüléseket lehetne tartani, akár bérlemény, akár saját. Azonban, mivel alapelvünk, hogy minden befolyó pénzt támogatásra fordítunk, így ezt nehéz pályázati pénz nélkül előteremteni, és utána fenntartani.”

„Pécsen belül olyan csarnok épület, ahol októbertől áprilisig edzést lehetne tartani. Nem utolsó sorban a téli időszakban versenyeket is.”

„Saját tulajdonú ingatlan, amely az egyesület székhelye lehetne.”

“Saját íróasztal egy irodában, munkaállomással.”

“Zárt terű iroda”

“Próbaterem/előadóterem.”

“Ingatlan, ahol a fejlesztéseket, programokat, képzéseket, megbeszéléseket meg tudnánk tartani.”

“Több raktárhelyiség.”

„Raktár az eszközök számára”

“Önálló, biztos próbahelyiség, illetve programjaink számára biztos játszóhely (tánc ház, táncelőadás, ismeretterjesztő előadás).”

Számítástechnikai eszközök hiánya (vagy elavultsága, stb.)

A számítástechnikai eszközök minőségével, a hardver vagy a szoftver hiányával kapcsolatban 30 említésben foglalkoznak a válaszadók. Ezek közül az említések közül néhány, jellemző példaként:

„Korszerű számítógépek”

„Modernebb informatikai eszközök”
„Laptopok a kurátoroknak, ill. az önkénteseknek”
„Szervezet tulajdonában álló laptop”
„Nincs megfelelően működő számítógépünk”
„A számítógépek cserére szorulnak”
„Videokonferenciához eszközök”
„Jogtiszta szoftverek”
„Saját szerver”

Irodatechnikai eszközök

Az irodatechnikai eszközök, mint a szervezet működéséhez leginkább szükséges tárgyi feltételek hiányát 27 esetben említették a válaszadó személyek.

„Nyomtató, fénymásoló”
„Nyomtató, nyomtató papír”
„Fénymásoló”
„Irodai felszerelés”
„Színes nyomtató”
„Saját fénymásoló, nyomtató”
„Nyomtató, szkennel”
„Nyomtató a prospektusok, szórólapok kiadványok előállítására”
„Másológép”
„Korszerű irodai technológia”
„A nyomtató már cserére szorulna”

Ebben a körben nem csak a technikai eszközök, de pl. a tárolás lehetőségeivel kapcsolatos hiányok is említéseket kaptak:

„Zárható szekrény / tároló (coworking space³⁰, közös helyiségnek ritkuló a tartalma.)”
„Kellene egy polcrendszer.”

Gépjármű, speciális jármű (vagy jármű-kiegészítő, tartozék)

A gépjármű, speciális jármű vagy jármű-kiegészítő, tartozék leginkább szükséges tárgyi feltételként 17 személy válaszában szerepelt. E válaszadók közül egy utalt arra is, hogy bár az autóra szükségük van, a fenntartása már gondokat okozna a szervezetnek.

„Autó (de valószínűleg nem lenne hosszabb távon forrásunk a fenntartására)”

Egy másik válaszadó a saját gépjármű kényeszerű közösségi célú használatának kiváltását is „befogalmazta” válaszába.

„Szállításhoz gépjármű használata, hogy ne a sajátot kelljen használni”

---

³⁰ A coworking (magyar fordításai: közösségi munkavégzés, közösségi munkahely, közösségi iroda) egy olyan munkahely (coworking office), amelyen többen (akik munkájához szükséges eszközök akár egy laptop-táskában elférnek) egyazon térben egymástól függetlenül dolgozhatnak, munka közben ismerkedhetnek, tapasztalatot cserélhetnek. Közösségi iroda bérlése egy költséghatékony alternatívája a konvencionális irodabérlésnek, a közös infrastruktúra, például irodai berendezések, nyomtatók, fénymásolók, flipchartok és kivetítők, közművek, recepció és értékmegőrzési szolgáltatások, stb. használata révén. (...) A coworking **közösségi munkaterekben (coworking spaces)** zajlik, amik átmenetet képeznek egy bérelhető iroda, egy klub és egy kávéház között. Elsősorban azokat a távmunkásokat és neomádokat célozza meg, akiknek az otthoni munkavégzés túl ingerszegény, a kávéházak pedig a zaj, füst és más zavaró tényezők miatt kényelmetlenek.
Forrás: <https://hu.wikipedia.org/wiki/Coworking>

A további említésekre néhány példa:

“A működő 4 sport szakosztály versenyzőinek szállításához elengedhetetlen, hogy egy 20-25 személyes busz, illetve legalább egy 9 személyes mikrobuszsal rendelkezzen a SK.”

“Saját kisbusz az ügyfelek szállításához”

„Gépjármű”

“Szállító autó”

A következő idézetek olyan speciális gépjárművekre, vagy kiegészítőkre vonatkoznak, amelyekre a civil szervezet sajátos tevékenysége, vagy a tagság, a célcsoport speciális jellemzői/tulajdonságai miatt lenne szükség.

“Utánfutó a kerekesszékek szállításához”

“Szállítóeszköz a kerékpárok mozgatására”

„Kerékpárszállító”

Telefon

A telefon, mobiltelefon már életünk elengedhetetlen része. E nélkül az eszköz nélkül elképzelhetetlen a civil szervezetek működése is. A nyitott kérdésben „leginkább szükséges” eszközként a telefon/mobiltelefon 12 említésben szerepelt. (Emlékeztetőül: a válaszadók által megjelenített szervezetek csupán egyharmada rendelkezik saját tulajdonú mobiltelefonnal.)

A mobiltelefon hiánya több, mint eszközhiány: pótlása nem csak a személyes eszköz használatát teszi szükségessé, de ezzel együtt költségviselésre is kényszeríti a szervezet tagjait, önkénteseit.

“Mobiltelefon, és annak költsége (sajátot használok, ami kissé elavult).”

A példaként idézett további említések az eszközre vonatkozó igényen túl érintik ezen eszközök minőségével kapcsolatos igényeket is.

“Jó minőségű, a mai kor igényeinek megfelelő mobiltelefonok.”

Rendezvénytechnika

A „rendezvénytechnika” kategóriába nyolc válaszadó által említett feltételeket soroltunk. Ezeknek a feltételeknek egy része a válaszadók szervezeteinek a nyilvánosság előtt történő megjelenését támogatja, más részük ezen felül a szervezet saját rendezvényein, megbeszélésein is hasznosítható felszerelés.

„Színpadmodul.”

„Mobil kitelepülési eszköztár: mikrofonok, flipchart, projektor, vetítővászon szerencsés lenne.”

„Hangtechnikai felszerelés.”

„Ledfal.”

„Hangosítás.”

„Videó- és audiótechnika.”

„Rendezvény sátor.”

„Hordozható vetítővászon, projektor.”

Az online jelenlét lehetőségeinek javítása, szélesítése (6 említés)

Az online jelenlét a civil szervezetek számára is fontos, mivel kommunikációjuk döntő mértékben a virtuális térben zajlik. Ehhez képest „mindössze” hat válaszadó jelezte szervezete online jelenlétének javításához szükséges feltételekre vonatkozó igényét. (Ez

esetben is feltehetően a személyes lehetőségek/kapcsolódó eszközök kényszer-szülte „kollektivizálásáról” van szó.)

„Internet-előfizetés.”

„Internet”

„Internet-elérése.”

„Bár nem tárgyi, de a legfontosabb: internet hozzáférés.”

„Saját honlap.”

„Web-tárhely.”

Speciális humán kapacitás

Szervezete működéséhez három válaszadó „speciális humán kapacitást” említett olyan feltételként, amely most nem áll rendelkezésükre, de amelyre a működéshez leginkább szükség volna. Ez az igény adóthat a szervezet speciális tevékenységi köréből, de lehet általános érvényű is. Az említések a következők:

„Állatorvos.”

„Informatikusi háttér.”

„Rendszeres takarító.”

Alapanyagok

A működéshez leginkább szükséges, jelenleg hiányzó (vagy korlátozottan rendelkezésre álló feltételként alapanyagokat említett két válaszadó. Ezek a következők:

„Faanyagok.”

„Élelmiszer rendszeresen.”

Egyéb válaszok

A most vizsgált kérdésben érintett válaszadók 32 olyan említést is tettek, amelyek vagy azért, mert a kérdés szempontjából nem relevánsak, vagy azért, mert csak áttételesen kapcsolódnak a „leginkább szükséges eszközök” kért felsorolásához, nem tartoznak a fenti kategóriák egyikébe sem. Példaként idézünk néhányat ezek közül az említések közül is.

„Rezsiköltségekre, üzemanyagra többlet forrás.”

„Kreatív eszközök.”

„Az önkéntesek minimális díjazása (ettől még önkéntesek maradnak).”

„Infrastruktúra karbantartásra esetleg korszerűsítésre, javításokra anyagi lehetőség.”

„Élőhelyrekonstrukcióhoz gépek.”

„Működési célú támogatás.”

„Földtulajdon.”

„Hűtőszekrény.”

„Az épületünk akadálymentesítése.”

„Telepi berendezések – kapuk, kennelek.”

„Az eszközpark megújítására.”

„Jelenleg szívességből használhatjuk térítés mentesen az előzőekben felsoroltakat.”

És akinek semmije sincs?

Emlékeztetőül: a „Civil Szelfi” mintájában 30 olyan válaszadó van, akinek szervezete a felsoroltak közül egyetlen infrastrukturális feltétellel sem rendelkezik. Lásd a 6. sz. táblázatot.

A 30 válaszadó közül három főre nem vonatkozott a kérdés, mert az általuk megjelenített szervezetek küldetésének teljesítéséhez, programjaik megvalósításához ez az infrastruktúra-hiányos állapot is teljes mértékben elegendő. További három válaszadó nem válaszolt a kérdésre.

A fennmaradó 24 válaszadó összesen 59 említést tett a szükséges eszközökről. Ez a korábbiakban áttekintett az összes „említés-mennyiség” egyharmadát adja. A válaszadók most vizsgált csoportjának említései az előbbieket szerint kategorizálva a következők.

12. sz. táblázat: A működéshez leginkább szükséges eszközök azon válaszadók véleménye szerint, akiknek szervezetei nem rendelkeznek saját tulajdonban álló eszközökkel

A leginkább hiányzó tárgyi feltétel, eszköz - kategorizálás	Említések száma
A működéshez szükséges fizikai tér (iroda, raktár, stb.)	8
Számítástechnikai eszközök	12
Irodatechnika	12
Gépjármű, speciális jármű (vagy jármű-kiegészítő, tartozék)	3
Telefon	8
Rendezvénytechnika	4
Az online jelenlét lehetőségeinek javítása, szélesítése	2
Speciális humán kapacitás	1
Alapanyag(ok)	1
Egyéb, a fentiekbe nem besorolható válasz	8

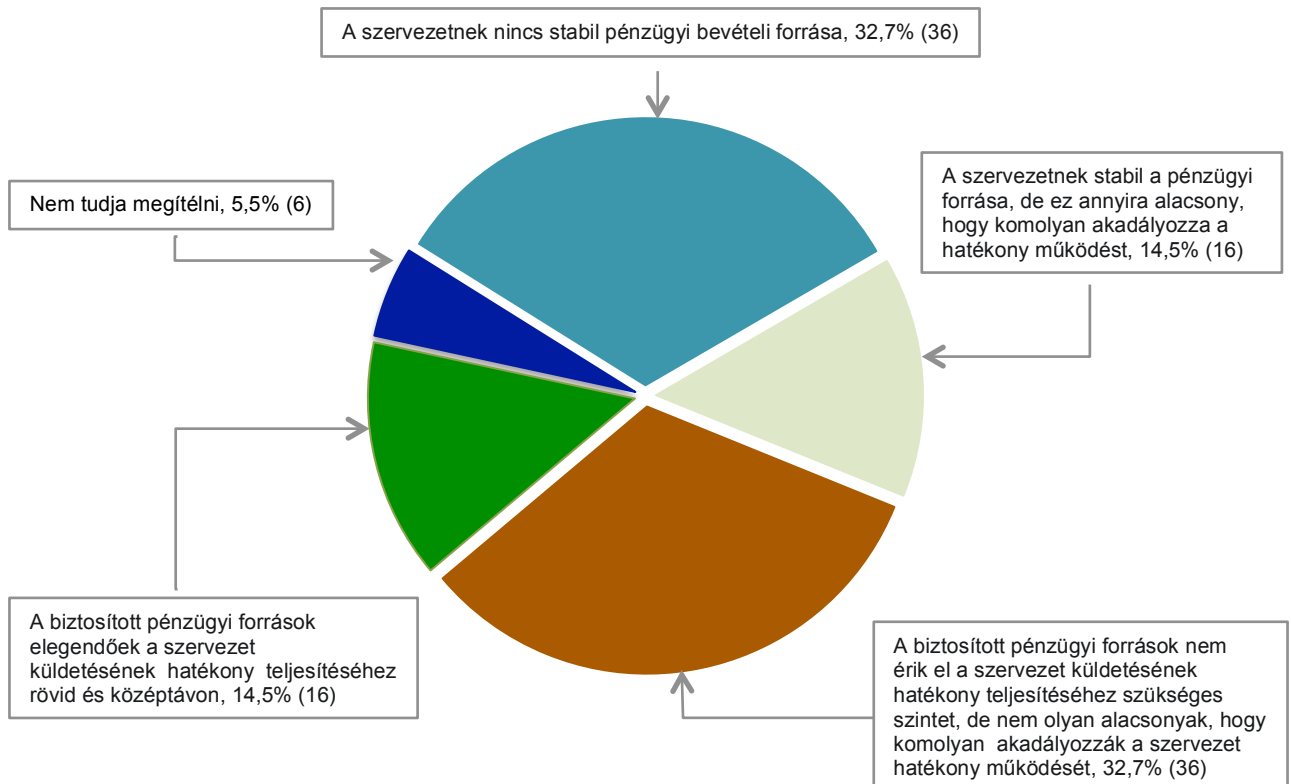
A 12. sz. táblázat adatai jól illusztrálják, hogy a legnagyobb gyakorisággal említett eszközök azok, amelyek egy-egy szervezet működéséhez napjainkban már alapvető jelentőségű felszerelésnek tekinthető: számítástechnikai eszközök, irodatechnikai eszközök, telefon, fizikai tér a szervezet működését szolgáló munkavégzéshez, az eszközök elhelyezéséhez, az interakciókhoz, stb.

A civil szervezetek működésének pénzügyi feltételeiről

Pénzügyi stabilitás

A „Civil Szelfi” kérdőívben két kérdés a válaszadók által megjelenített civil szervezetek működésének pénzügyi feltételeivel foglalkozott. Ezek közül az első kérdés a szervezet működését finanszírozó pénzügyi források stabilitására vonatkozott. A kérdésre adott válaszok alpmegoszlását a következő ábrán jelenítettük meg. (A kérdésre 110 fő válaszolt, egy fő nem válaszolt.)

3. sz. ábra: Az alábbi állítások közül melyik igaz erre a szervezetre?

A válaszadók 5,5%-a (6 fő) „nem tudom” válaszolt, vagyis nem tudta, hogy annak a szervezetnek, amelyben tevékenykedik, mennyire stabil a pénzügyi finanszírozása.

A válaszadók 14,5%-a vélte úgy, hogy szervezete számára biztosított pénzügyi források elegendőek a hatékony működéshez. Ez azt jelenti, hogy a vizsgálatban megjelenített szervezetek döntő többségének pénzügyi finanszírozása nem tekinthető maradéktalanul biztosítottnak.

Az érdemi válaszokat tekintve a teljes minta harmada (32,7%) úgy tudja, hogy az általa megjelenített civil szervezetnek nincs stabil pénzügyi bevételi forrása.

Az adatfelvételben közreműködő személyek közel fele (teljes mintára számítva 47,2%) szerint szervezete rendelkezik állandó pénzügyi bevételi forrásokkal. E válaszadói csoport harmada (16) azonban úgy ítéli meg, hogy bár rendelkeznek állandó pénzügyi bevételi forrásokkal, de ezek annyira alacsonyok, hogy komolyan akadályozzák a szervezet hatékony működését. E csoport másik része (36) úgy ítéli meg, hogy a stabil pénzügyi bevételek nem érik el a szervezet küldetésének hatékony teljesítéséhez szükséges szintet, de a bevételek nem olyan alacsonyok, hogy komolyan akadályoznák a szervezet működését.

A pénzügyi bevételek stabilitását tekintve a relatíve legkedvezőbb helyzetben lévőknek az alapítványok tűnnek. A válaszok szerint e szervezetek egynegyedének a biztosított pénzügyi források elegendők a szervezet küldetésének hatékony teljesítéséhez (háromnegyedének azonban nem).

Ugyanezek az arányok a közalapítványok esetében egyötödöt, az egyesületek esetében kb. egytizedet jelentenek. (Lásd erről a 13. sz. táblázat adatait. Az alacsony elemszámok miatt az előbbi megállapítások azonban csupán tendenciaként értelmezhetők.)

13. sz. táblázat: A stabil pénzügyi bevételi források értékelése a válaszadó szervezetének jogi státusza szerint

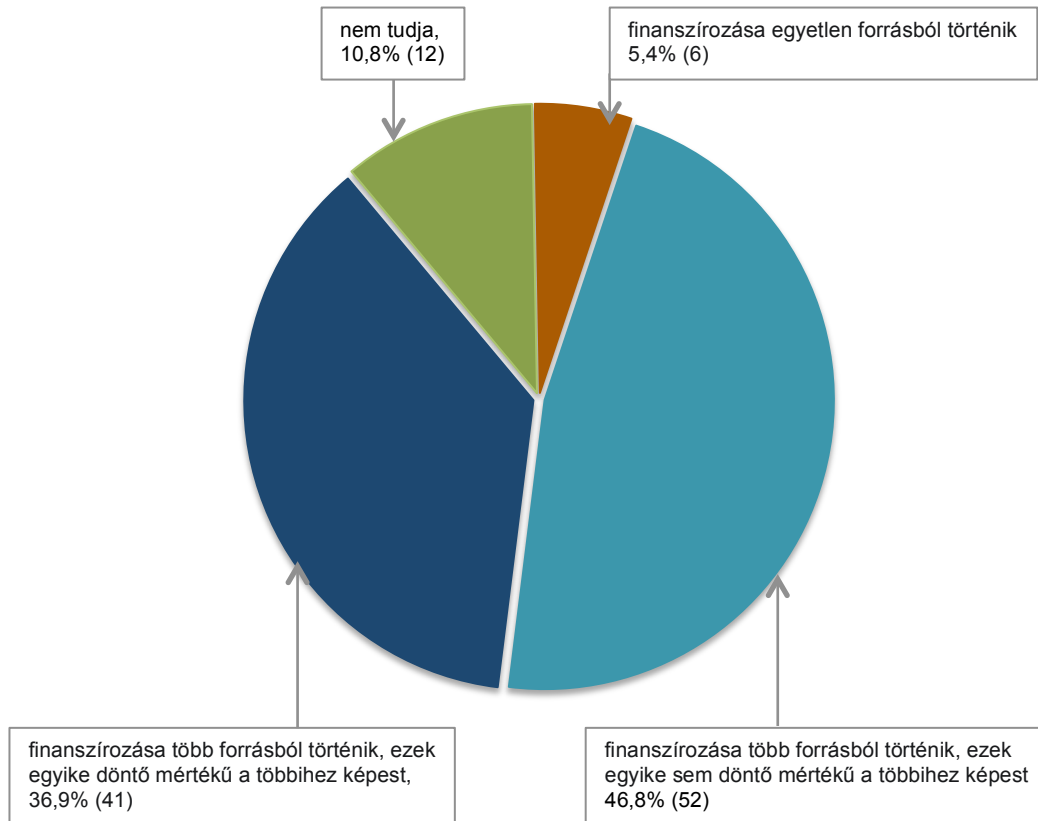
	közalapítvány	alapítvány	egyesület	együtt
a szervezetnek nincs stabil pénzügyi bevételi forrása	2	6	26	33,7% (34)
A szervezetnek stabil a pénzügyi forrása, de ez annyira alacsony, hogy komolyan akadályozza a hatékony működést	1	6	9	15,8% (16)
a biztosított pénzügyi források nem érik el a szervezet küldetésének hatékony teljesítéséhez szükséges szintet, de nem olyan alacsonyak, hogy komolyan akadályozzák a szervezet hatékony működését	1	9	25	34,7% (35)
A biztosított pénzügyi források elegendők a szervezet küldetésének hatékony teljesítéséhez rövid és középtávon	1	7	8	15,8% (16)
együtt	5	28	68	100,0% (101)

Megjegyzés a táblázathoz: a táblázatban közölt adatok nem tartalmazzák a három, nem bejegyzett szerveződésnek az adatait, illetve figyelmen kívül hagytuk a pénzügyi finanszírozásra vonatkozó kérdésekre „nem tudja” választ adókat is. A keresztösszefüggésekből is adódó kizárásokat követően a táblázat 101 válaszadó válasza alapján készült.

A működés pénzügyi forrásainak összetettsége

A válaszadók által megjelenített szervezetek működéséhez szükséges pénzügyi források jellemzése során vizsgáltuk azt is, hogy e források egyetlen donortól, vagy több forrásból származnak-e. (A kérdést lásd a Mellékletben a kérdőív 10. sz. kérdését.)

4. sz. ábra: E szervezet működésének, programjai megvalósításának...

A finanszírozás forrását illetően a válaszadók 10,8%-a (12 fő) nem tudott választ adni. A mintában legnagyobb gyakorisággal azok a válaszadók fordultak elő, akiknek szervezeteit több pénzügyi forrásból finanszírozzák, de e források egyike sem döntő mértékű, anyagilag tehát elvileg függetlenek. Arányuk 46,8% (52 fő).

A válaszadók másik nagy csoportjának szervezeti ugyancsak több forrásból finanszíroztak, de e források egyike döntő mértékű a szervezet pénzügyi forrásait tekintve. E csoport súlya a mintán belül 36,9% (41 fő). Hat válaszadó válasza alapján szervezetének pénzügyi finanszírozása egyetlen forrásra vezethető vissza. (Lásd a 4. sz. ábrát.)

A pénzügyi finanszírozás egy vagy több forrásra támaszkodhat, és ez elvileg összefügghet a szervezet autonómiájával, a működésének biztonságával is. Hogy erről képet kapjunk, megvizsgáltuk, a válaszadók által megjelenített szervezetek működésének pénzügyi stabilitása és finanszírozásuk forrásainak összetettsége között mutatkozik e összefüggés, és ez milyen tendenciákkal jellemezhető. Ezt a tendenciát a 14. sz. táblázat adatsorával illusztráljuk. (Az alacsony elemszámok miatt e tendenciák azonban óvatosan kezelendők.)

14. sz. táblázat: A pénzügyi finanszírozás stabilitásának és a finanszírozás forrásának összefüggései (a válaszadók száma)

Van-e a szervezetnek stabil pénzügyi bevételi forrása?	a finanszírozása			együtt
	egyetlen forrásból történik	több forrásból történik, ezek egyike sem döntő mértékű a többihez képest	több forrásból történik, ezek egyike döntő mértékű a többihez képest	
a szervezetnek nincs stabil pénzügyi bevételi forrása	2,1% (2)	19,1% (18)	11,7% (11)	33,1% (31)
A szervezetnek stabil a pénzügyi forrása, de ez annyira alacsony, hogy komolyan akadályozza a hatékony működést	1,1% (1)	9,6% (9)	5,3% (5)	16,0% (15)
a biztosított pénzügyi források nem érik el a szervezet küldetésének hatékony teljesítéséhez szükséges szintet, de nem olyan alacsonyak, hogy komolyan akadályozzák a szervezet hatékony működését	3,2% (3)	14,9% (14)	17,0% (16)	35,1% (33)
A biztosított pénzügyi források elegendőek a szervezet küldetésének hatékony teljesítéséhez rövid és középtávon	0	6,4% (6)	9,6% (9)	16,0% (15)
együtt	6,4% (6)	50,0% (47)	43,6% (41)	100,0% (94)

Megjegyzés a táblázathoz: a táblázatban közölt adatok csak azoknak a válaszadóknak az adatait tartalmazza, akik mind a két vizsgált kérdésre értelmezhető választ adtak. A táblázat tehát nem tartalmazza a „nem tudja” válaszokat adók adatait sem.

Az adatok alapján megfogalmazható tendenciák a következők:

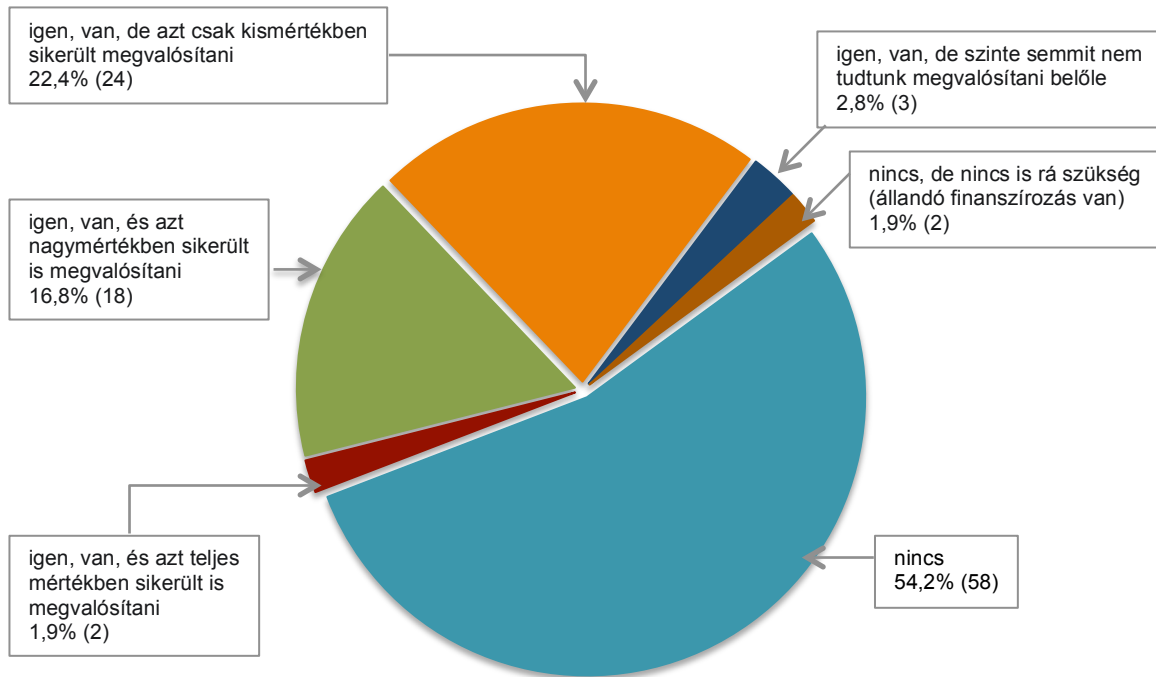
- A pénzügyi finanszírozás szempontjából a relatíve legjobb helyzetben – a források elegendőek, vagy ha nem, akkor sem akadályozzák komoly mértékben a szervezet működését – azok a szervezetek vannak, amelyeket több forrásból finanszíroznak, és ezek egyike döntő mértékű. 25 válaszadó szervezete tartozik ebbe a csoportba.
- A pénzügyi finanszírozás szempontjából a relatíve legkedvezőtlenebb helyzetben – nincs stabil bevétel, ill. a bevétele annyira alacsonyak, hogy komolyan akadályozzák a szervezet működését – annak a 27 válaszadónak a szervezete van, amelyek finanszírozása több forrásból történik, és ezek egyike sem döntő mértékű.
- Az a tény, hogy a szervezet működése egyetlen pénzügyi forrásból történik (pl. ellátási szerződés, stb.), nem jelenti azt, hogy ezek a források rövid és középtávon elegendőek a szervezet küldetésének hatékony teljesítéséhez. A mintába került válaszadók körül hatnak a szervezete számára egyetlen forrás biztosítja a működéshez szükséges bevételeket. Közülük három úgy értékelte, szervezetének nincs stabil bevételi forrása, vagy a bevételek annyira alacsonyak, hogy az komolyan akadályozza a szervezet működését.

Az adománygyűjtésről

A szervezetek pénzügyi forrásaira vonatkozó kérdést követően adománygyűjtési stratégia meglétéről, vagy hiányáról kérdeztük a válaszadókat. (Lásd a mellékelt kérdőív 12. sz. kérdését.) A kérdésre 107 válaszadó válaszolt, négy fő nem tudott válaszolni.

Az 5. sz. ábráról leolvasható, hogy a „Civil Szelfiben” részt vállaló személyek szervezeteinek több mint fele (54,2%) nem rendelkezik olyan kidolgozott stratégiával, amely az adományok gyűjtésére vonatkozna. Két olyan szervezet akad a mintában, amelynek nincs adománygyűjtési stratégiája, de az állandó finanszírozás miatt erre nincs is szükség. (E két csoport együtt 60 válaszadót jelent.)

5. sz. ábra: Van-e a válaszadó által megjelenített szervezetnek adománygyűjtésre vonatkozó, kidolgozott stratégiája?

Amennyiben azokat a szervezeteket tekintjük, amelyek rendelkeznek adománygyűjtési stratégiával, látszik, hogy ezek két csoportot alkotnak.

Az ilyen stratégiával rendelkező 47 szervezetből 20 esetében válaszolták e szervezetekben dolgozó személyek, hogy adománygyűjtési stratégiájukat „teljes mértékben”, vagy „nagymértékben” sikerült megvalósítaniuk.

A fennmaradó 27 szervezetből 24 „csak kismértékben”, míg három szervezet szinte egyáltalán nem tudta megvalósítani adománygyűjtési stratégiáját.

A következő, 15. sz. táblázatban közölt adatokra támaszkodva arra kerestük a választ, hogy a szervezetek pénzügyi finanszírozásának stabilitása, illetve az adománygyűjtési stratégia megléte, vagy hiánya között mutatkozik-e legalább tendencia-szinten megfogalmazható összefüggés. A válasz: igen!

15. sz. táblázat: A stabil pénzügyi bevételi források és az adománygyűjtési stratégia

Van-e a szervezetnek adománygyűjtésre vonatkozó stratégiája	Van-e a szervezetnek stabil pénzügyi bevételi forrása?			együtt
	- a szervezetnek nincs stabil a pénzügyi bevételi forrása, - a szervezetnek stabil a pénzügyi forrása, de ez annyira alacsony, hogy komolyan akadályozza a hatékony működést	a biztosított pénzügyi források nem érik el a működéshez szükséges szintet, de nem olyan alacsonyak, hogy komolyan akadályozzák a szervezet működését	a biztosított pénzügyi források elegendőek a hatékony működéshez	
Van, és azt - teljes mértékben, vagy - nagymértékben meg is tudják valósítani	8,2% (8)	4,1% (4)	4,1% (4)	16,3% (16)
Van, de azt - csak kismértékben, vagy - egyáltalán nem tudják megvalósítani	14,3% (14)	8,2% (8)	5,1% (5)	27,6% (27)
Nincs ilyen stratégiája	29,6% (29)	21,4% (21)	5,1% (5)	56,1% (56)
együtt	52,0% (51)	33,7% (33)	14,3% (14)	100,0% (98)

Megjegyzés a táblázathoz: a táblázatban közölt adatok csak azoknak a válaszadóknak az adatait tartalmazza, akik mind a két vizsgált kérdésre értelmezhető választ adtak. A táblázat nem tartalmazza annak a két válaszadónak az adatait sem, akik szerint szervezetüknek azért nincs adománygyűjtési terve, mert az állandó finanszírozás miatt nincs is rá szükségük. A fenti adatok 98 személy adatait tartalmazzák.

A 15. sz. táblázat adatait oszloponként tekintve a következő tendenciák ismerhetők fel:

- 51 válaszadó által megjelölt olyan szervezet került a mintába, amely vagy nem rendelkezik stabil pénzügyi bevételekkel, vagy ha rendelkezik is ilyenekkel, azok annyira alacsonyak, hogy komolyan akadályozzák a szervezetek hatékony működését. E válaszadók több mint fele (29 az 51-ből) szerint szervezetük egyáltalán nem rendelkezik adománygyűjtési stratégiával. E csoporton belül 8 válaszadó szervezetének van teljesen, vagy nagymértékben megvalósított adománygyűjtési stratégiája, 14 további válaszadó szervezete ugyan rendelkezik ilyen stratégiával, de azt csak kismértékben, vagy egyáltalán nem tudják megvalósítani.
- A mintába 33 olyan válaszadó került, akinek véleménye szerint a szervezete számára biztosított pénzügyi források nem érik el a működéshez szükséges szintet, de nem olyan alacsonyak, hogy komolyan akadályozzák a működését. E válaszadók közül 21 szerint a források szűkössége ellenére az általa megjelölt szervezet nem rendelkezik adománygyűjtésre vonatkozó tervvel.
- A válaszadók közül 14 személynek a szervezete biztosított pénzügyi forrásokkal rendelkezik, és e források elegendőek is a működéshez. Ebben a csoportban a szervezetek kétharmadának (9) van többé-kevésbé megvalósított adománygyűjtési terve.

16. sz. táblázat: A szervezet pénzügyi működését finanszírozó források összetettsége és az adománygyűjtési terv megléte, vagy hiánya közötti összefüggés

Van-e a szervezetnek adománygyűjtésre vonatkozó stratégiája	a szervezet finanszírozása			együtt
	egyetlen forrásból történik	több forrásból történik, ezek egyike sem döntő mértékű a többihez képest	több forrásból történik, ezek egyike döntő mértékű a többihez képest	
van, és azt - teljes mértékben, vagy - nagymértékben meg is tudják valósítani	0	9,6% (9)	7,4% (7)	17,0% (16)
van, de azt - csak kismértékben, vagy - egyáltalán nem tudják megvalósítani	2,1% (2)	16,0% (15)	9,6% (9)	27,7% (26)
nincs ilyen stratégiája	4,3% (4)	27,7% (26)	23,4% (22)	55,3% (52)
együtt	6,4% (6)	52,3% (50)	40,4% (38)	100,0% (94)

Megjegyzés a táblázathoz: a táblázatban közölt adatok csak azoknak a válaszadóknak az adatait tartalmazza, akik mind a két vizsgált kérdésre értelmezhető választ adtak. A táblázat nem tartalmazza annak a két válaszadónak az adatait sem, akik szerint szervezetüknek azért nincs adománygyűjtési terve, mert az állandó finanszírozás miatt nincs is rá szükségük. A fenti adatok 94 személy adatait tartalmazzák.

A 16. sz. táblázat adatait oszloponként tekintve a következő tendenciák ismerhetők fel:

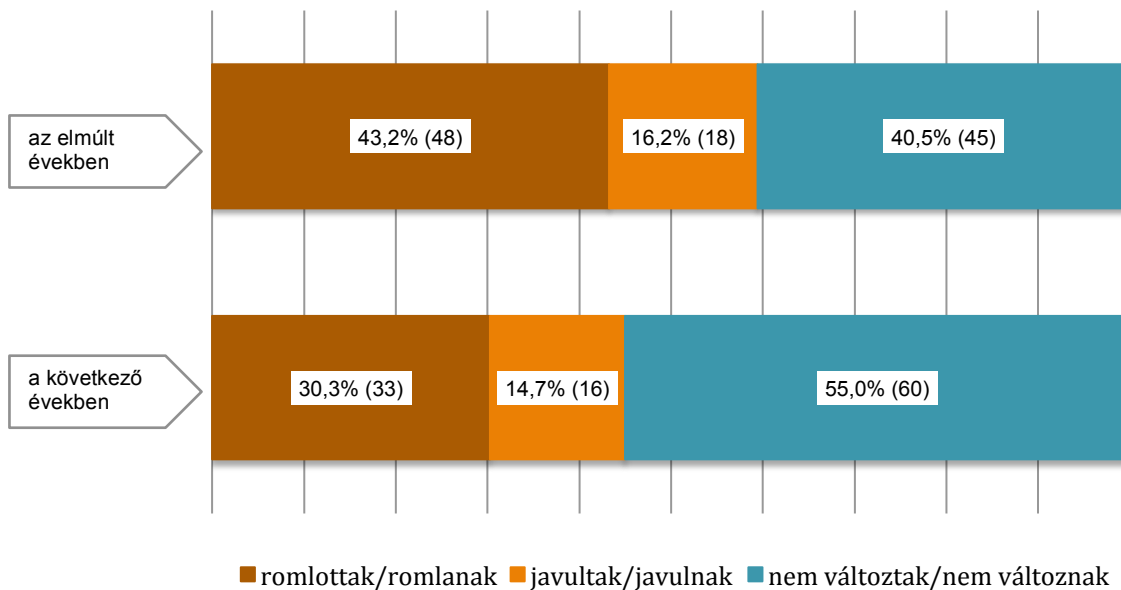
- A mintában hat olyan válaszadó található, akik esetében szervezetük állandó finanszírozással rendelkezik. E hat válaszadó közül négy szerint az általa megjelenített szervezetnek nincs adománygyűjtési stratégiája. Közülük ketten úgy válaszoltak, hogy szervezetüknek van ilyen stratégiája, de a vagy csak kismértékben, vagy egyáltalán nem tudják megvalósítani.
- Azoknak a válaszadóknak a száma, akik esetében szervezeteik finanszírozása „több forrásból történik, ezek egyike sem döntő mértékű a többihez képest”, 50 fő. Közülük 26 válaszadó szerint szervezetének nincs adománygyűjtési stratégiája, míg 9 válaszadó szerint rendelkezik ilyen stratégiával és a vagy teljes mértékben, vagy nagyjából meg is tudják valósítani.
- Saját szervezete finanszírozása 38 válaszadó szerint „több forrásból történik, ezek egyike döntő mértékű a többihez képest”. Az ebbe a csoportba tartozó válaszadók közel kétharmada (22) szerint szervezetük nem rendelkezik adománygyűjtésre irányuló stratégiával. A 38 válaszadóból hét tevékenykedik olyan szervezetben, amely rendelkezik ilyen stratégiával, és azt vagy teljes mértékben, vagy nagyjából meg is tudja valósítani.

A civil szervezetek anyagi perspektíváinak megítélése

A szervezetek anyagi helyzetének múltbeli (az elmúlt éveket jellemző) alakulásáról, illetve a válaszadók által feltételezett jövőbeli perspektíváktól a „Civil Szelf” két kérdést tartalmazott. (Lásd a Mellékletben a kérdőív 13. és 14. sz. kérdéseit.)

A szervezetek anyagi helyzete az elmúlt években a válaszadók 40,5%-a szerint nem változott, míg 16,2%-uk szerint javult. Szervezete anyagi helyzetének romlását a kérdezett személyek 43,2%-a érzékelte. A jövőt illetően a válaszadók több mint fele (55,0%) nem vár változást az általa megjelenített civil szervezet anyagi helyzetét illetően 14,7%-uk javulásra, míg 30,3%-uk romlásra számít.

6. sz. ábra: A szervezet anyagi lehetőségeinek alakulása az elmúlt, illetve a következő években

A 17. sz. táblázatban a két idődimenzió összefüggései alapján kirajzolódó tendenciákat illusztráljuk. (Az alacsony elemszámok miatt a tendenciák óvatosan kezelendők.)

17. sz. táblázat: A szervezetek anyagi helyzetének múltbeli és jövőbeli helyzetére vonatkozó tendenciák a válaszadók véleménye alapján

A szervezet anyagi lehetőségei az elmúlt években ...	A szervezet anyagi lehetőségei a következő években ...
nem változnak lényegesen 39,4% (43)	nem változnak lényegesen 26,6% (29)
	javulnak, 3,7% (4)
	romlanak, 9,2% (10)
javultak 16,5% (18)	nem változnak lényegesen, 8,3% (9)
	javulnak, 5,5% (6)
	romlanak, 2,3% (3)
romlottak 44,0% (48)	nem változnak lényegesen, 20,2% (22)
	javulnak, 5,5% (6)
	romlanak, 18,3% (20)

Megjegyzés a táblázathoz: a táblázatban közölt adatok csak azoknak a válaszadóknak az adatait tartalmazza, akik mind a két vizsgált kérdésre értelmezhető választ adtak. A fenti adatok 109 személy adatait tartalmazzák.

Humán erőforrások megítélése

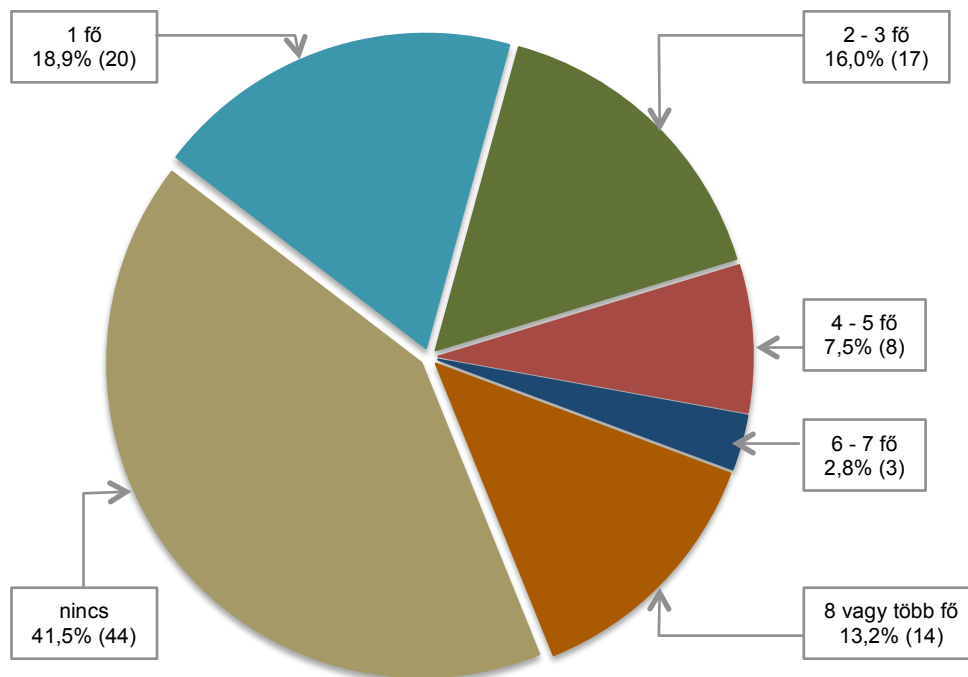
Alkalmazottak

A „Civil Szelfi” kérdőívében hat kérdést tettünk fel, hogy a válaszadók szervezeteinek humán erőforrásokat illető helyzetéről képet alkothassunk.

A válaszadók által megjelenített civil szervezetek humán infrastruktúrájának jellemzése során az első kérdés a szervezetek esetleges alkalmazottainak számára vonatkozott. (Lásd a Mellékletben a kérdő 16.sz. kérdését.)

A kérdésre sajátos módon 5 fő (a válaszadók 4,5%-a) nem tudott válaszolni. A kérdésre érdemben választ adók (106 fő) válaszainak megoszlását a következő ábrán jelenítjük meg.

7. sz. ábra: Van ennek a szervezetnek alkalmazottja?

Az ábráról leolvasható, hogy a válaszadók által megjelenített szervezetek 41,5%-ának nincs alkalmazottja. (E 44 szervezet között 17 olyan akad, amely a korábban vizsgált materiális eszközök közül egyetlen eggyel sem rendelkezik.)

A válaszadók válaszai alapján az alkalmazottal rendelkező szervezetek relatív többsége egy főt (20 szervezet), illetve 2-3 főt (17 szervezet) foglalkoztat. A foglalkoztatottak számát tekintve harmadik csoportban a 8 vagy több főt foglalkoztató „nagy” szervezetek alkotják, 14 ilyen szervezet válaszadói kerültek a mintába.

A civil szervezetek alkalmazottainak száma, és a működéshez szükséges materiális feltételek megléte között nagyon szoros a korreláció. A korreláció mögött rejlő tendencia triviális: minél több alkalmazottja van a válaszadók által megjelenített civil szervezetnek, annál nagyobb valószínűséggel rendelkezik a korábban vizsgált „materiális infrastruktúra” többféle eszközével. (Ez a tendencia az erőforrások – materiális, humán – halmozódását jelzi, és nyitja az erőforrás-ollót a szervezetek között. Erről lásd még később is.)

A következő kérdés arra vonatkozott, hogy az alkalmazottak száma elégséges-e a szervezet tevékenységeinek a megvalósításához. A válaszadók közül az alkalmazottai számának elégséges voltát 27 személy nem tudta megítélni. A fennmaradó 84 válaszadóból 18 (a 84 fő ötöde) úgy ítélte, az alkalmazottak száma a szervezet működéséhez teljes „mértékben

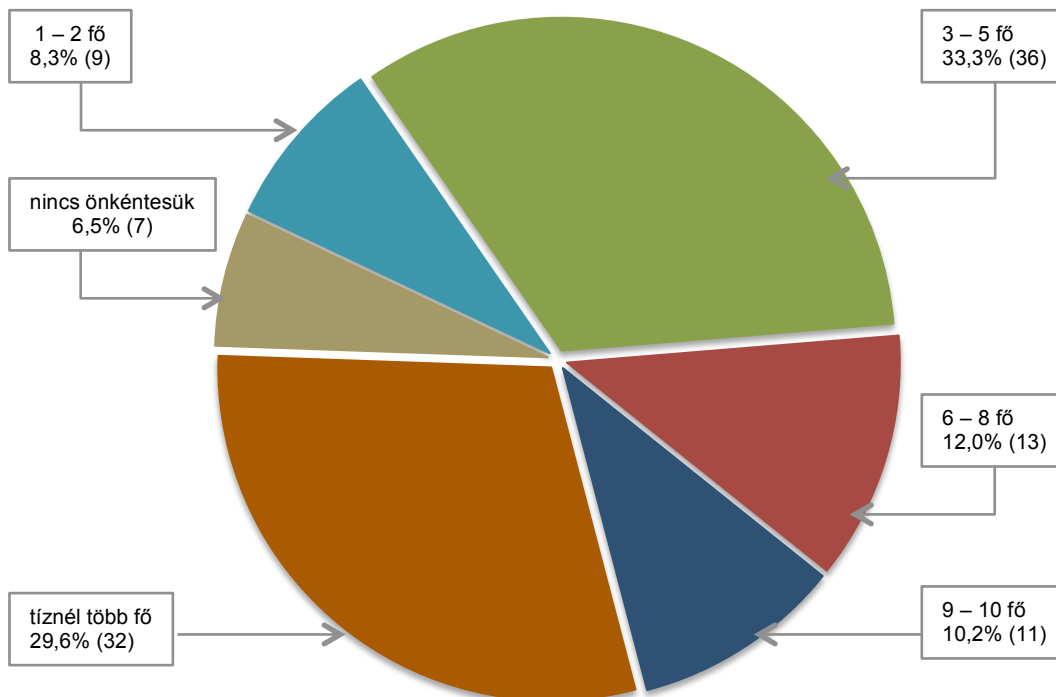
elegendő”, kétötödük szerint „szűkösen, de elegendő”, a fennmaradó kétötöd szerint „egyáltalán nem elegendő”. A megkérdezett személyek válaszai alapján a szervezetek alkalmazottainak száma és e szám elégséges voltának megítélése között nincs statisztikailag igazolható összefüggés.

Önkéntesek

A „Civil Szelfiben” az alkalmazottak mellett kérdeztük az önkéntesek számára, illetve e szám elégséges voltának megítélésére vonatkozó véleményeket is. Az önkéntesek számára vonatkozó kérdésre három válaszadó nem tudott válaszolni. (A kérdéseket lásd a Mellékletben a kérdőív 18., 19. sz. kérdéseit.)

A 8. sz. ábráról leolvasható, hogy a mintában hét olyan válaszadó került be, akiknek szervezetét nem támogatják önkéntesek. (E kérdést az alkalmazottak számával együtt vizsgálva megállapíthatjuk, hogy három válaszadó szerint saját szervezetének sem alkalmazottja, sem önkéntese nincs.)

8. sz. ábra: Az esetleges alkalmazottak mellett **általában** körülbelül hány önkéntes munkájára számíthat ez a szervezet? (Az ábra 108 válaszadó válasza alapján készült.)

A mintában a relatíve legnagyobb gyakorisággal azok a válaszadók fordulnak elő, akiknek szervezetei 3 – 5 (36 fő), vagy tíznél több (32 fő) önkéntessel dolgoznak.

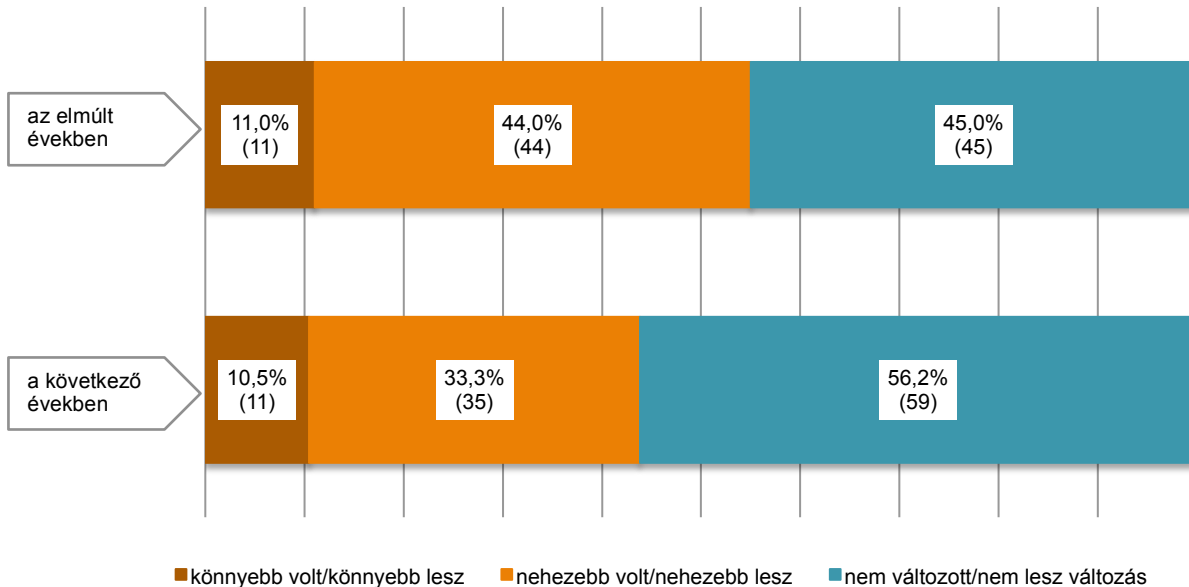
Az önkéntesek száma „teljes mértékben elegendő” a szervezetek tevékenységéhez a kérdezett személyek 29,4%-a szerint. Szűkösen, de elegendő válaszok előfordulási gyakorisága 52,3%, míg „egyáltalán nem elegendő” választ a kérdezettek 11,0% adott. (Az önkéntesek számának alakulása és az ezzel a számmal való elégedettség nem mutat összefüggést.)

Az önkéntesek bevonása a civil szervezetek munkájába a szervezet többsége esetében (feltehetően) kulcskérdés. Az önkéntesek szervezeti munkába történő bevonására – annak

nehéz, vagy könnyű voltára – vonatkozóan két kérdést tettünk fel. Az egyik kérdés a múltra, a másik a jövőre vonatkozott. (Lásd a Mellékletben a kérdőív 20., 21. sz. kérdéseit.)

A kérdésekre kapott válaszok adatait a 9. sz. ábrán jelenítettük meg.

9. sz. ábra: A válaszadók véleménye az önkéntesek bevonásáról...

A válaszadók véleménye alapján szervezeteik közel fele (44,0%) esetében az önkéntesek bevonása az „elmúlt években” nehezebb lett, 45,0%-uk szerint nem történt változás. A mintába 11 olyan válaszadó akadt, aki szerint már az elmúlt években is nehezebbé vált önkénteseket bevonni szervezeteik munkájába. (Az „elmúlt évekre” vonatkozó kérdésre 100 érdemi választ kaptunk.)

Az önkéntesek bevonásának könnyűsége/nehezsége a kérdezett személyek 56,2%-ának véleménye szerint nem fog változni a következő években sem, míg nehezebbé egyharmaduk, könnyebbé 10,5%-uk szerint válik majd. (Erre a kérdésre 105 fő válaszolt.)

A kérdésekhez néhány válaszadó szöveges megjegyzést is fűzött:

Az elmúlt évekre vonatkozó kérdéshez a következő megjegyzések születtek:

- Az önkéntesek bevonása könnyen megy, de nem tudjuk megtartani őket, mert nincs, aki koordinálni, szervezni tudná a munkájukat.
- január óta vagyok a szervezetnél, nincs rálátásom erre
- Kezdők vagyunk az önkéntesek bevonásában, nincs rá kapacitásunk.
- Mindenki önkéntes.
- Nehezebb, a toborzás szempontjából kevesebb az elérhető és megfelelő kvalitásokkal (szakmai/pszichológiai alkalmasság, elköteleződésre való készség) bíró önkéntes.
- Nem dolgozunk önkéntesekkel
- Nem vettek részt önkéntesek.
- Nem vontunk be önkénteseket a munkánkba

A következő évekre vonatkozó kérdéshez a következő megjegyzések születtek:

- Ha nem lesz több kapacitásunk (és nem valószínű, hogy lenne), akkor nem tudunk ezzel foglalkozni.
- Nehezen tudom ezt most megítélni, törekszünk rá, hogy könnyebb legyen, de ehhez úgy látjuk, hogy szükségünk van egy önkéntes koordinátorra, aki csak ezzel a területtel foglalkozik.
- Nem kívánunk bevonni önkénteseket

A 18. sz. táblázatban a két idődimenzió összefüggései alapján kirajzolódó tendenciákat illusztráljuk. (Az alacsony elemszámok miatt a tendenciák nagyon óvatosan kezelendők.)

18. sz. táblázat: Az önkéntesek bevonásának „esélyei” múltbeli és jövőbeli alakulását tendenciák a válaszadók véleménye alapján

Az elmúlt néhány évre visszatekintve az önkéntesek bevonása szervezeted munkájába	A következő egy-két évre gondolva, a jövőben az önkéntesek bevonása szervezeted munkájába...
egyre könnyebb lett 11,2% (11)	egyre könnyebb lesz, 7,1% (7)
	egyre nehezebb lesz, 1,0% (1)
	nem számít változásra, 3,1% (3)
egyre nehezebb lett 42,9% (42)	egyre könnyebb lesz, 0,0% (-)
	egyre nehezebb lesz, 28,6% (28)
	nem számít változásra, 14,3% (14)
nem tapasztalt változást 45,9% (45)	egyre könnyebb lesz, 3,1% (3)
	egyre nehezebb lesz, 14,3% (14)
	nem számít változásra, 36,7% (36)

A civil szervezetek önkénteseinek motivációjáról

A civil szervezetekben tevékenykedő önkénteseket e munka „önkéntes” jellegéből adódóan többnyire nem külső tényezők (pl. fizetés) motiválják - az önkéntes munkavégzést eredményező motivációk másutt keresendők.

A „Civil Szelf” kérdőívében nyitott kérdést tettünk fel arra vonatkozóan, hogy a válaszadók tapasztalatai szerint „melyek azok az indítékok, amelyek az embereket arra motiválják, hogy önkéntesként civil szervezetek munkáját támogassák. Mielőtt a kapott eredményeket ismertetnénk, röviden írunk ezen eredmények értelmezési keretéről.

Ez az értelmezési keret az ún. öndeterminációs elmélet³¹. Az elméletet azért mutatjuk be részletesebben, mert a civil szervezetekben végzett (nem fizetett) tevékenységek motivációinak értelmezési keretét adja. Ha ugyanis az emberek nem „kényszerből”, nem „fizetésért” tevékenykednek egy szervezetben, munkájuk „jutalma” motivációik kielégítésének a lehetősége. E motivációk kielégítését szolgáló lehetőségek biztosítása pedig a civil szervezetek számára létkérdés³².

Az öndetermináció elmélet (angolul self-determination theory – SDT) egy a civil szervezetek vezetői, tagjai számára is nagyon fontos pszichológiai elmélet, amelyet Edward L. Deci és Richard Ryan dolgoztak ki. Ez az egyik legnépszerűbb, legkomplexebb olyan elmélet, amely az élet különböző területein széles körben alkalmazható – példának okáért a civil szervezetek esetében is. Az elmélet komplexitását az adja, hogy nemcsak az általános pszichológiai szükségleteket (angolul: Basic Psychological Needs) azonosítja, hanem az önszabályozás és a személyiségfejlődés modelljét is nyújtja. Az öndetermináció-elmélet három alapvető, velünk született és univerzális emberi szükségletet határoz meg:

a) az **autonómia** vagy más néven öndetermináció,

³¹ Az ismertett öndeterminációs elmélet, és más elméletek (talán túlságosan is) tömör összefoglalása olvasható például a következő cikkben is:

Dorner László: Az önkéntesség motivációs elméletei integratív keretben

Önkéntes Szemle, 1. évfolyam, 1. szám

http://real.mtak.hu/133541/1/DORNER_C396SZ_2021_1_39_55.pdf

³² Erősen javasolt olvasmány még ebben a témában:

Miért jó önkéntes munkát vállalni? Az önkéntesség és az étellel való elégedettség kapcsolata öndetermináció-elméleti megközelítésben

Mentálhigiéné és Pszichoszomatika 13

<http://real.mtak.hu/58163/1/mental.13.2012.3.1.pdf>

- b) a **kompetencia**, és
c) a **kapcsolódás** (szeretet, kötődés) szükségletét.

Az **autonómia** fogalma ebben az elméleti keretben azt jelenti, hogy az egyén képes saját viselkedésének eredetét és forrását – lényegében annak mozgatórugóit – észlelni. Öndetermináltság esetén az egyének saját viselkedésüket személyiségük kifejeződési módjának tekintik, ahol cselekedeteik összhangban állnak érdeklődésükkel és szubjektív értékrendszerükkel.

A **kompetencia** a környezettel való hatékony bánásmódot, saját készségeink és képességeink megtapasztalásának lehetőségét jelenti, amely a hatékonyság, a valamire való képesség és a sikeresség érzésével jár együtt.

A **kapcsolódás** szükséglete az a tendencia, amely a másokhoz való csatlakozáson, a társakkal való kölcsönös törődésen alapul. A kapcsolódás teszi lehetővé, hogy van értelme a másokhoz, illetve a közösséghez való tartozásnak.

Ezeknek az alapvető szükségletek jelentősége abban rejlik, hogy az autonómia élménye szorosan összefügg a jóllétünkkel (pl. egészségi állapotunkkal, a pozitív érzelmekkel), a kompetencia a pszichológiai értelemben vett növekedést, lényegében a teljesítmény szolgálja, míg a kapcsolódás, a kötődés szükséglete a közösségekben, a társadalomba való integrációt biztosítja.

Az elmélet megalkotói szerint a fenti szükségleteket univerzálisak, minden kultúrára kiterjedőek, ezért az alapvető kérdés az, hogy vajon milyen minőségi különbségek jellemzik az egyént.

Az öndeterminációs elmélet központi gondolata abban rejlik, hogy három jól elkülöníthető motivációtípust azonosítanak.

1. Amennyiben egy személy autonómia, teljesítmény és kapcsolódás iránti szükséglete kielégített, akkor esetében autonóm motivációról beszélhetünk, hiszen viselkedése saját akaratával megegyező, belső hajlandóság által vezérelt, azzal teljes mértékben egyetért. Mindez oly módon valósulhat meg, hogy viselkedése saját elképzeléseivel, céljaival összeillő, azzal kongruens.

2. Ugyanakkor, ha az autonómia, a teljesítmény és a kapcsolódás iránti szükséglet kielégítése akadályokba ütközik, akkor a személy motiváltságát a kontrollált motiváció jellemzi. A kontrollt az a nyomás vagy kényszer jelenti, amely az egyén viselkedését, gondolkodását, érzéseit szabályozza, bizonyos irányba tereli, ezáltal rigiddé, merevvé teszi. A kényszer forrása lehet külső jutalom elnyerése vagy büntetés elkerülése, illetve korábban külső szabályozók belsővé tételéből egyaránt származhat (lásd pl. büntudat, szégyen elkerülése vagy a büszkeség átélése).

3. A motiváció elvesztése esetén a személy elveszíti viselkedésének célvezérelt jellegét, lényegében hiányzik viselkedéséből a szándék, az ágencia³³. (Az elmélet további részeinek bemutatásától most eltekintünk.)

Az öndeterminációs elmélet szerint az emberek akkor élik ki teljes potenciáljukat, és érzik magukat motivátnak, amikor szükségleteiket e három alapvető dimenzió mentén kielégítik. Az olyan környezetek, amelyek támogatják az autonómiát, a kompetenciát és a kapcsolatokat, segíthetnek az embereknek a belső motiváció fenntartásában. Az elmélet széles körben alkalmazható például a szervezeteken belüli, munkahelyi teljesítmény, de más emberi viselkedés-formák megértéséhez, illetve fejlesztéséhez is.

A most bemutatott elméleti keretben értelmezzük a „*Civil Szelf*” kérdőívében feltett nyitott kérdésre érkezett válaszokat. (A kérdés pontosan így szólt: „Tapasztalataid szerint melyek

---

³³ A szöveg lábjegyzetig tartó része tartalmi idézet, melynek forrása:
Pszichológia,
Főszerkesztő: Pléh Csaba
Akadémiai Kiadó, 2021.

azok az indítékok, amelyek az embereket arra motiválják, hogy önkéntesként civil szervezet munkáját támogassák?)”)

A kérdésre 101 válaszadó válaszolt, ők összesen 245 „indítékot” említettek az önkénteseket motiváló tényezőként.

A nyitott kérdésre választ adók ugyanazokat a motivációkat – tartalmi azonosságuk mellett – számos, egymástól eltérő módon fogalmazták meg. A válaszok közbenső kategorizálását követően a következő csoportokat alakítottuk ki:

- azonosulás a szervezet céljaival,
- közösséghez tartozás szándéka, élménye,
- a hasznosság érzése, megélése
- tenniakarás, segítő szándék általában, vagy konkrétan megfogalmazva

- személyes érintettségéből adódó motivációk
- egyéb válasz (pl. kötelező szakmai gyakorlat, oktatási intézmények előírása, stb.)

Az első általunk létrehozott négy kategóriába – azonosulás a szervezet céljaival, közösséghez tartozás szándéka, élménye, a hasznosság érzése, megélése – sorolt válaszok azok, amelyek az öndeterminációs elmélet motiváció-csoportjaival megfeleltethetőek. (Mint írtuk, a motivációkat – tartalmi azonosságuk mellett – számos, egymástól eltérő módon fogalmazták meg. Emellett egyes „megfogalmazások” az elmélet több kategóriája szempontjából is relevánsak lehetnek. Mivel az önkéntesség motivációinak feltárása során az említések száma nem jelenti a jelentőséget, a több öndeterminációs kategóriába besorolható válaszokat csak egyszer vettük figyelembe.)

Az „azonosulás a szervezet céljaival” kategóriába sorolt válaszok többsége, a „hasznosság érzése, megélése” egy része az **autonómia-érzés** különféle módon történő megfogalmazását jeleníti meg, például:

“Motiváció arra, hogy általa fontosnak vélt társadalmi ügyekben aktív szerepet vállaljon.”

“Azonos világszemlélet/értékek.”

“Fontos nekik, amivel a szervezet foglalkozik.”

„Hazaszeretet.”

“Identitásból adódó belső motiváció.”

„Altruizmus.”

“Empátia, segítségnyújtás, elköteleződés valamilyen közügy iránt.”

“Szolidaritás mások iránt.”

“Szeretnék, ha pozitívan befolyásolhatnák környezetüket.”

“Hasznosság keresése”, stb.

A **kompetencia-érzés** elsősorban a „hasznosság érzése, megélése” kategóriába sorolt válaszok tartalmában nyilvánul meg. Például:

“Kézzel fogható változás/projekt megvalósíthatósága.”

“Saját képességeink hasznosítása.

“Szakmai elköteleződés.

“Hasznos társadalmi munkát végezni, visszaadni vmit a közösségnek.”

“Pozitív példamutatás, melynek során eredményesek a civil szervezetek.”

“Az életkor előre haladtával a szabad szellemi kapacitás.”

“Aktívan tehetnek és részt vehetnek a fontos célok elérésében önkéntes munkával.

“Egyetem mellett gyakorlati tevékenységként.”

“A közösségért történő aktív felelősségvállalás.”

“Meglévő élet- és munkatapasztalatok.”, stb.

A **kapcsolódás szükséglete** kategóriába elsősorban a közösséghez tartozás szándéka, élménye saját közbelső kategória válaszai tartoznak. (Ebbe az öndeterminációs kategóriába sorolhatnánk azonban az autonómia-érzés során már figyelembe vett altruizmust, szolidaritást, stb. is) A kapcsolódás szükséglete megfogalmazására példák:

“Közösséghez tartozás.”

“Tartozzanak egy közösséghez.”

“Kapcsolatot, társaságot keres hasonló szemléletű emberekkel.”

“A civil szervezetek közösségi élménye is vonzó az önkéntességhez.”

“Jól érzik magukat az adott környezetben.”

“Összetartozás megélése”, közösséghez tartozás.”

“A közösség elismerést kivívó presztizsmotiváció.”

“Jó egy közösség tagjának lenni.”

“Hasznos szabadidő eltöltés, barátokkal közös tevékenység.”, stb.

A kérdés nyomán megnevezett további “indítékok” az önkéntes munka vállalásának egyéb aspektusait emelték ki. (Az “egyéb aspektusok” egy része autonóm motiváció akkor is, ha személyen kívüli tényezők kerülnek előtérbe: pl. gyereke sportol az egyesületben, vagy családtag betegsége készteti egy szervezetben való önkéntes részvételre, stb.)

A **személyes érintettségből adódó motivációk** valamilyen közvetlen érintettséget jelentenek, például:

“Van gyermeke, aki ott sportol.”

“Beteg a családban.”

“Egyéni motiváció - például kisgyermek(ek) a családban.”

“Valamilyen személyes érintettség, pl. betegség.”

“Ismerőse közeli a szervezethez és rábeszéli (szó szerint).”, stb.

Az **egyéb válaszok** az elmélet szerinti besorolást tekintve irrelevánsak, például:

“Látványosan apolitikusak a rendezvényeink.”

“Ha egészen pontosan meg tudod mondani mi az a munka, amire önkéntest keresel.”

“Segítőként közösségi munkát végez 10-20 középiskolás a rendezvényeinken. Minden pécsi középiskolával van megállapodásunk.”

“Tagként elvárunk minden tagcsaládunktól évi 10 önkéntes munkával eltöltött órát.”

“Egyetemistáknál tapasztalatszerzés / középiskolásoknál IKSZ teljesítése.”

“Iskolai közösségi szolgálat (kötelező).”

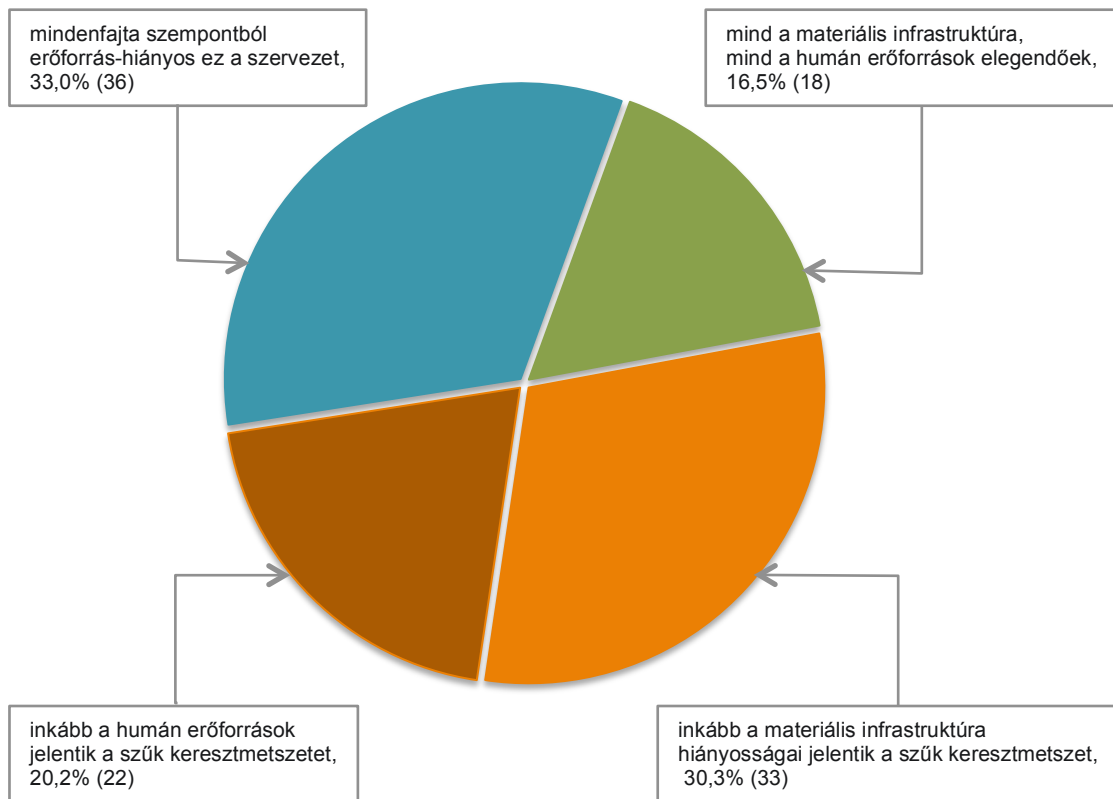
“Középiskolások kötelező önkéntes munkája mindenkinek nagy segítség, nekik is.”, stb.

A személyes érintettségből adódó néhány motiváció, és az egyéb válaszok kivételével valamennyi kategória könnyen besorolható a bemutatott öndeterminációs elmélet autonómia, kompetencia vagy kapcsolódás kategóriájába.

Az erőforrások megítélése - összességében

A 10. sz. ábráról leolvasható, hogy a kérdésre érdemben választ adók egyharmada saját szervezetét minden eddig vizsgált szempontból súlyosan erőforráshiányos szervezetnek tartja. A materiális infrastruktúra hiányosságait említők aránya közel egyharmad (30,3%), a humán erőforrások hiányát ötödük (20,2%) említi a szervezet szűk keresztmetszeteként.

10. sz. ábra: E szervezet tevékenysége szempontjából értékelve a materiális infrastruktúra, a tárgyi eszközök és a humán erőforrások meglétét, **mindent összevetve** melyik állítás igaz a szervezetedre... (Az ábra 109 válaszadó adatai alapján készült.)

Az adatoknak egy lehetséges másik olvasata, amikor a hiányosságok halmozódását is figyelembe vesszük. Ha egy szervezet mindenfajta szempontból erőforráshiányos, az azt jelenti, hogy erőforráshiányos a materiális és humán infrastruktúrát tekintve is, stb. Ebben a logikában közelítve az adatokat, a következő tendenciákat fogalmazhatjuk meg:

- a humán erőforrások hiánya eredményezi a szűk keresztmetszetet a válaszadók szervezeteinek felénél (50,2%),
- a materiális infrastruktúra hiánya szűk keresztmetszetet eredményez a válaszadók szervezeteinek közel kétharmadánál (63,3%),
- e két szempont halmozódása miatt jelentkezik a tevékenység során a szűk keresztmetszet a válaszadók 33,0%-ának szervezeteiben (ez utóbbi adat esetében lásd az ábrát).

Az adatok 19. sz. táblázatban az erőforrások rendelkezésre állásának szubjektív megítélése és a civil szervezetek jogi státusza közötti kapcsolatot jelenítik meg.

19. sz. táblázat: A materiális, illetve humán erőforrások halmozódó hiánya a válaszadó szervezetének jogi státusza szerint

	közalapítvány (5)	alapítvány (31)	egyesület (71)	együtt
mind a materiális infrastruktúra, mind a humán erőforrások elegendőek	1	9	7	17
A materiális infrastruktúra hiányosságai jelentik a szűk keresztmetszet	4	14	49	67
a humán erőforrások jelentik a szűk keresztmetszetet	3	16	37	56
mindenfajta szempontból erőforrás-hiányos ez a szervezet (átfedések nélküli önminősítés)	3	9	22	34

Megjegyzés a táblázathoz: a táblázatban közölt adatok nem tartalmazzák a három, nem bejegyzett szerveződésnek az adatait, illetve figyelmen kívül hagytuk a most vizsgált kérdésre „nem tudja” választ adókat is. A kizárásokat követően a táblázat 106 válaszadó válasza alapján készült.

A táblázat adatait tekintve a következő tendenciákat fogalmazhatjuk meg:

- Amennyiben a válaszadók szubjektív minősítését vesszük alapul, erőforrások szempontjából a relatíve legkedvezőtlenebb helyzetben a közalapítványok vannak. Az öt közalapítványban tevékenykedő válaszadó közül három szerint szervezete mindenfajta szempontból erőforrás-hiányos szervezet. (Lásd a táblázat utolsó sorát.)
- Az alapítványi, illetve egyesületi formában működő szervezeteket megjelenítő válaszadók értékelése között az arányokat tekintve nincs érdemi különbség. (A 31, alapítványban tevékenykedő válaszadóból 9, a 71 egyesületben tevékenykedő válaszadóból 22 fő értékelték úgy, hogy szervezete mindenféle szempontból erőforrás-hiányos.)
- A humán erőforrások hiányát az alapítványokban, illetve egyesületekben tevékenykedő válaszadók közel azonos arányban értékelték szűk keresztmetszetként. (Az alapítványokat megjelenítő válaszadók közül 16, az egyesületeket megjelenítőket közül 37 ilyen válaszadó volt. Lásd a táblázat harmadik adatsorát.)
- A válaszadók válasza alapján a materiális infrastruktúra hiánya leginkább az egyesületek esetében jelent szűk keresztmetszetet. (A 71, egyesületben tevékenykedő válaszadó közül 49 értékelték így szervezete helyzetét.) Az alapítványokban tevékenykedő 31 válaszadóból 14 vélekedett ugyanígy.
- A legkedvezőbb helyzetben lévőnek az alapítványokban tevékenykedő válaszadók értékelték saját szervezeteiket: 9 fő vélte úgy a 31-ből, hogy alapítványuk esetében mind a materiális, mind a humán erőforrások elegendőek. Ugyanezek az arányok az egyesületekben tevékenykedők értékelését tekintve lényegesen kedvezőtlenebb helyzetet tükröznek: a 71-ből mindössze 7 válaszadó értékelték úgy, hogy egyesületében mind a materiális, mind a humán erőforrások elegendőek a szervezet számára. (Lásd a táblázat első adatsorát.)

A civil szervezetek kommunikációjáról

A kommunikációs térben nagyon nagy a verseny, számos szereplő verseng az általa fontosnak ítélt célcsoport figyelemért. Ebben a zajos kommunikációs környezetben mind tartalmi, mind technikai értelemben folyamatos kreativitásra, innovációra van szükség, hogy szervezet kiemelkedjen a vele versengők közül.

„Lassan szokjuk meg, hogy hosszabb ideje a figyelemgazdaság korában élünk. Mit jelent ez? Életünket egyre több oldalról a figyelemhez való hozzáférésünk határozza meg: hozzáférésünk mások figyelméhez és mások hozzáférése a mi figyelmünkhöz. Az élet, siker, üzlet, gazdagság, jólét, eredményesség, versenyhelyzet, az élettel és önmagunkkal való elégedettség mind-mind a figyelem elosztásán fordul meg.”³⁴

A civil szervezeteknek ebben a figyelemért folyó versenyben megvalósuló tevékenységét vizsgáltuk a *„Civil Szelfi”* kérdőívének következő tartalmi blokkjában.

A civil szervezetek kommunikációs tevékenységét illetően **az első, és sajnálatosan kedvezőtlen tapasztalatainkat** már a *„Civil Szelfi”* előkészítése során megszereztük.

Az első problémát, egyúttal kedvezőtlen tapasztalatot a civil szervezetek egy részének elérhetőségét jellemző nehézségei jelentették. A városi civil adatázisokban közel 300 olyan civil szervezet van felsorolva, amelyhez jelentős erőfeszítés ellenére sikerült elérhetőségükre vonatkozó adatokat nem találunk.

A következő probléma a „generális” e-mail címek kezelésével függ össze. (Generális e-mail cím alatt értjük pl. a Gmail által automatikusan kiosztott info@szervezetneve.com címet.) Tapasztalataink szerint a szervezetek egy része ezt az „általános” e-mail címet vagy egyáltalán nem, vagy a szükségesnél jóval ritkábban olvassa, az erre a címre érkező levelekre nem reagál, stb. Néhány szervezet ezt el is ismerte³⁵.

Az elfogadhatónál gyakrabban előforduló hiba az is, ha a szervezet csak a facebook-on ad lehetőséget a vele való kapcsolatfelvételre, amire emellett más módot már nem is biztosít. („Írjál nekünk” – de azt csak a facebook-on teheted meg.)

E példaként említett, sok szervezet által észre sem vett, vagy kevésbé lényeges hibának tartott jelenségek kezelése nagyon egyszerű, és erőforrásokat sem igényel. Mondhatnánk: az elérhetőség biztosítása, megkönnyítése a figyelemgazdaságban zajló verseny **„nevezési feltétele”**.

A *„Civil Szelfi”* kommunikációs témaköre első kérdése arra vonatkozott, hogy a válaszadók által megjelenített szervezetek kommunikációs tevékenységeik során milyen kommunikációs tereket/eszközöket vesznek igénybe, illetve az igénybe vett terek/eszközök kommunikációs mixükben³⁶ milyen súllyal vannak jelen.

³⁴ Figyelemgazdaság, <https://sinesis.hu/szemleletunk/figyelemgazdasag/>

³⁵ E problémára újságíró ismerőseink is felhívták a figyelmet. Kifogásolták, hogy az általuk keresett civil szervezetek egy része a nyilvánosan elérhető e-mail címre írt levelekre semmiféle választ nem adtak, bár az e-mail cím jónak tűnt, mert kézbesíthetetlenként nem érkezett vissza a feladókhöz.

³⁶ A kommunikációs mix azoknak a kommunikációs eszközöknek az összessége, amelyet a szervezet a kommunikációs céljai elérése érdekében használ.

20. sz. táblázat: A válaszadók által megjelenített szervezetek által jellemző módon használt kommunikációs terek (ha a szervezet az adott kommunikációs teret használja)

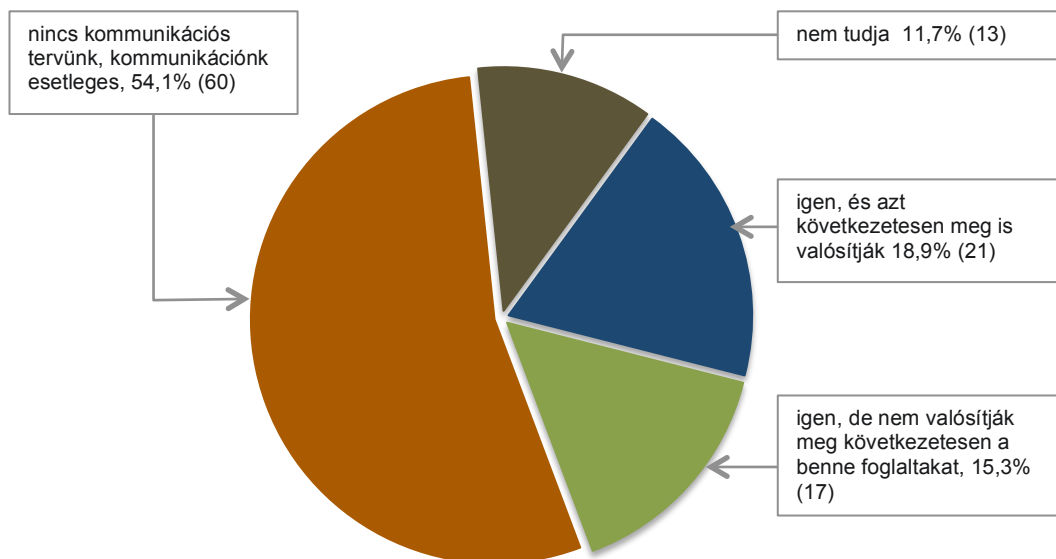
	elsősorban	másodsorban	harmadsorban	együtt
online tér (honlap, facebook, stb.)	79,1% (87)	19,1% (21)	1,8% (2)	100,0% (110)
offline kommunikáció (nyomtatott sajtó, eseti kiadványok)	3,2% (3)	18,9% (18)	77,9% (74)	100,0% (95)
személyes beszélgetések	19,6% (21)	61,7% (66)	19,6% (21)	100,0% (107)

A „kommunikációs mix” során használt kommunikációs terek adatait, a köztük mutatkozó összefüggéseket részletesebben megvizsgálva megfogalmazhatunk néhány megállapítást.

- A válaszadók szerint szervezeteik abszolút többsége – a „Civil Szelfive” elért válaszadók 84,7%-ának szervezetei - a kérdőívben nevesített kommunikációs terek mindegyikét használja.
- A „Civil Szelfi” során elért válaszadók között mindössze egy akadt, aki szerint szervezete kommunikációs tevékenysége során egyáltalán nem használja az online teret.
- Az online kommunikációs teret használók közül a válaszadók szervezeteinek 85,5%-a (94 szervezet) csak ebben a térben kommunikál, nem veszi igénybe sem az offline, sem a személyes kommunikáció lehetőségeit.
- A válaszadók szerint a szervezetek 14,4%-a, azaz 16 szervezet nem használja az offline kommunikációs teret.
- A válaszadók szerint szervezeteik közül 4 egyáltalán nem használja a személyes kommunikációt tevékenységei során.

(Egy válaszadó szerint szervezete, munkája során kizárólag csak a személyes kommunikációt használja.)

11. sz. ábra: A válaszadók által megjelenített szervezetek rendelkeznek kommunikációs tervvel?

A „figyelemgazdaságban” az ismertség = nyereség. Ez a nyereség konvertálható anyagi támogatássá, humán erőforrás-fejlesztéssé, kapcsolati tőke építésére, stb. Kérdés: mennyire tervszerű a szervezetek ezen tevékenysége?

Mielőtt a fenti ábra adatainak áttekintésébe kezdenénk, egy, a kommunikációs tervezést is érintő megállapítást megfogalmazhatunk: a „Civil Szelfi” válaszadói között 40 olyan személy akadt, aki szerint szervezetének sem adományújtásra, sem a kommunikációs tevékenységre vonatkozóan nincsen stratégiája, terve. Ez a szám a teljes minta 36,0%-a. Másként fogalmazva: a mintába került személyek által megjelenített civil szervezetek több mint egyharmada két létfontosságú területen tudatos tervezés nélkül végzi tevékenységét.

E megjegyzést követően tekintsük át a fenti ábra adataiból következő megállapításokat.

A „Civil Szelfi” adatai szerint a mintába került válaszadók több mint fele (54,2%) szerint szervezete nem rendelkezik kommunikációs tervvel – azaz az általuk megjelenített szervezetek kommunikációja esetleges.

Azon válaszadók aránya, akik szerint szervezetüknek van ilyen terve, mindössze 34,2% (38). A kommunikációs tervet a válaszadók által megjelenített szervezetek – az arányt teljes mintára számítva – 18,9%-a (21) következetesen meg is valósítják, míg 15,3%-uk (17) szerint szervezetük rendelkezik kommunikációs tervvel, de nem valósítják meg következetesen a benne foglaltakat.

A 11. sz. ábrán még egy olyan adat látható, amely elgondolkodtató: erre a kérdésre – hogy szervezete rendelkezik-e kommunikációs tervvel, vagy sem – a megkérdezett személyek 11,7%-a (13) nem tudott válaszolni. (Az adatok által tükrözött, amúgy sem túl kedvező kép „nem lesz szebb”, ha a most közölt adat gyakoriságait újra kiszámoljuk, immár a „nem tudom” választ adó 13 válaszadó nélkül. Ez esetben az előzőekben közölt adatok a következők szerint módosulnak: van kommunikációs terve, és azt következetesen meg is valósítja a válaszadók szervezeteinek 21,4%-a, van ilyen terve a szervezetnek, de azt nem valósítják meg következetesen a válaszadók 17,3%-a szerint, és nincs ilyen terve a válaszadók által megjelenített szervezetek 61,2%-ának.)

A tény, hogy egy szervezetnek van e kommunikációs terve, vagy nincs, a materiális infrastruktúrával való ellátottsággal, illetve a humán erőforrások rendelkezésre állásával is összefüggést mutat. A tendencia a következő: a kommunikációs tervvel rendelkező szervezetek „jobban állnak” az infrastrukturális elemek számosságát illetően (átlagosan 2,7 eszköz), mint azok, a szervezetek, amelyeknek kevesebb (1,9 eszköz), a működéshez szükséges eszközük van. A két átlag közötti különbség statisztikai értelemben is szignifikáns. A humán erőforrások elégségességét illetően a következő tendenciát fogalmazhatjuk meg: nagyobb valószínűséggel nem rendelkeznek kommunikációs tervvel azon szervezetek, melyeknek válaszadói szerint az adott szervezet humán erőforrás hiányával jellemezhető.

Fentiekkel összefüggésben megállapíthatjuk, hogy azoknak a szervezeteknek, amelyeknek az ilyen szervezetekben tevékenykedő válaszadók szerint „semmije sincs”, csupán hatoda – öt a 30 válaszadóból – mondta azt, hogy szervezete rendelkezik kommunikációs tervvel.

E fejezet bevezetőjében idézett szövegben említett „figyelemgazdaság” időszakában az ábrán megjelenített adatoknak komoly, még ha tudatosan fel sem ismert következményei vannak. Ezeket a következményeket – helyesebben: összefüggéseket – vesszük sorba a következő néhány oldalon.

Az első ilyen összefüggés, amelyet az alacsony elemszámok miatt csupán tendenciaként írhatunk le: a válaszadók véleménye alapján az látszik, hogy azok a szervezetek, amelyek rendelkeznek kommunikációs tervvel (van ilyen tervük, és azt következetesen meg is valósítják, vagy van ilyen tervük, de nem valósítják meg következetesen), nagyobb arányban veszik igénybe a kérdőívben megnevezett mindhárom kommunikációs teret (online, offline, személyes), mint azok a szervezetek, amelyek nem rendelkeznek kommunikációs tervvel.

A szervezetek ismertsége négy kiemelt célcsoportban

A „Civil Szelf” kérdőívében négy célcsoportban egy-egy kérdés „mérte” a válaszadók által megjelenített civil szervezetek ismertségét. (Az ismertség ez esetben a válaszadók szubjektív feltételezését tükrözi. A vonatkozó 24., 25., 26., és 27. sz. kérdéseket lásd a Mellékletben található kérdőívben.) A feltételezett ismertséget ötfokozatú skálán mértük.

Az ismertség kérdések négy célcsoportra vonatkoztak, ezek a következők:

- a szervezet tevékenységének közvetlen célcsoportja,
- a szervezet közvetlen partnerei,
- Pécs lakossága,
- a szervezet potenciális támogatói.

A kérdésekre kapott válaszok adatainak alakulását a következő táblázatban összegeztük.

21. sz. táblázat: A válaszadók által megjelenített szervezetek ismertségének szubjektív megítélése célcsoportok szerint

	1 egyáltalán nem igaz (hogy csak kevesen ismerik)	2	3	4	5 teljes mértékben igaz (hogy csak kevesen ismerik)	átlag
A szervezet tevékenysége a közvetlen célcsoportjának tagjain kívül csak kevesen ismerik	10,8% (12)	30,6% (34)	30,6% (34)	13,5% (15)	14,4% (16)	2,90 (111)
A szervezet a közvetlen partnerein kívül csak kevesen ismerik	13,5% (15)	27,9% (31)	29,7% (33)	14,4% (16)	14,4% (16)	2,88 (111)
A szervezet Pécs lakossága körében kevéssé ismert	9,1% (10)	17,3% (19)	31,8% (35)	27,3% (30)	14,5% (16)	3,21 (110)
A szervezet a potenciális támogatók körében kevéssé ismert	5,5% (6)	21,1% (23)	26,6% (29)	31,2% (34)	15,6% (17)	3,31 (109)

Megjegyzés a táblázathoz: a kérdések megfogalmazása miatt az értelmezés során figyelembe kell venni, hogy **minél magasabb a skála értéke, annál inkább kedvezőtlenebbnek** tekinthető a szervezet feltételezett ismertsége a válaszadó szervezetek tagjai szerint. (Lásd ez ezekre a ismertség-kérdésekre vonatkozó korábbi adatokat.)

A táblázat soraiban közölt adatokat részleteiben tekintve a következő állításokat fogalmazhatjuk meg:

- A válaszadók az általuk megjelenített szervezetek közel harmada (27,9%) esetében igaznak tartják, hogy szervezetük a tevékenység közvetlen célcsoportján kívül inkább kevéssé ismert. (A skála 4-es, és 5-ös értékét vontuk össze.)
Ugyanezen célcsoport esetében azoknak a válaszadóknak az aránya, akik szerint szervezetük inkább ismert, 41,2%. (A skála 1-es és 2-es értékeit vontuk össze.)
- A „Civil Szelf” kérdéseire választ adó személyek 28,8%-a szerint szervezeteik a közvetlen partnerek körén kívül inkább kevéssé ismertek. (A skála 4-es, és 5-ös értékét vontuk össze.)
Saját szervezetét a közvetlen partnerek körén kívül is inkább ismertnek tartja 41,4%.
- Amennyiben az ismertség-kérdés Pécs lakosságára vonatkozik, abban az esetben a válaszadók 41,8%-a véli úgy, hogy az általa megjelenített szervezet ebben a körben inkább kevéssé ismert. (A skála 4-es, és 5-ös értékét vontuk össze.)
Azok aránya, akik úgy vélik, hogy szervezetük Pécs lakossága körében inkább ismert, 26,4%. (A skála 1-es és 2-es értékeit vontuk össze.)

- Végezetül a „Civil Szelfi” esetében az szervezetek ismertsége szempontjából releváns utolsó célcsoport a „szervezet potenciális támogatóinak köre”. E célcsoport esetében a válaszadók 57,2%-a szerint szervezete inkább kevésbé ismert. (A skála 4-es, és 5-ös értékét vontuk össze.) Azon válaszadók aránya, akik úgy gondolják, hogy a potenciális támogatók körében szervezetük inkább ismert, 26,6%. (A skála 1-es és 2-es értékeit vontuk össze.)

A most jellemzett adatok leírása talán nehezen követhető, ezért kiszámítottuk az egyes célcsoportok esetében a skála-értékek súlyozott átlagát is. (Lásd az előző táblázat „átlag” oszlopát.)

Már az előbbi leírásból is kiderült, a súlyozott átlagokat tekintve még nyilvánvalóbb: a vizsgált célcsoportokban feltételezett ismertség „mértéke” a célcsoportokat két részre választja. A szervezetek feltételezett ismertsége a tevékenység közvetlen célcsoportja, és a közvetlen partnerek körében lényegesen magasabb, mint a város lakossága, illetve a potenciális támogatók körében. (Lásd a súlyozott átlagokat itt. Ebben az adatsorban **a skála már „normálisan működik”, azaz minél magasabb az érték, annál kedvezőbb az ismertség.**)

A szervezetet ismertsége a közvetlen célcsoportjában	3,10
A szervezetet ismertsége a közvetlen partnerek körében	3,12
A szervezet ismertsége Pécs lakossága körében	2,79
A szervezet ismertsége a potenciális támogatók körében	2,70

Ezek az adatok arra utalnak, hogy a szervezetek esetében is feltételezhető egy „ismertség-buborék” megléte, de utalnak arra is, hogy a „figyelemért, ismertségért” folyó versenyben teljesítményüket javítani szükséges. (Korábban utaltunk rá, most megismételjük: az ismertség erőforrássá konvertálható, a közepes ismertség pedig nem biztos, hogy konvertálható ismertség.)

Egy további érdekesség a most áttekintett adatokkal kapcsolatban: 9 válaszadó szerint az általa „képviselt” szervezet minden, a táblázatban megjelenített célcsoport esetében teljes mértékben ismeretlen. Ennek ellentétjeként 1 válaszadó úgy ítélte, hogy szervezete minden célcsoportban teljes mértékben ismert.

Korábban áttekintettük, hogy milyen „kommunikációs mix” használata jellemzi a mintába került személyek szervezeteit. Most összevetjük a „kommunikációs mix” egyes elemeinek használatára, illetve szervezeteik feltételezett ismertségére vonatkozó adatokat.

A 22. sz. táblázat adataiból több információ is kiolvasható. A táblázat első adatsorán tekintve, amely az online kommunikáció használata során elért ismertségre vonatkozik, látjuk, hogy:

- a válaszadók véleménye szerint az elsősorban az online kommunikációs teret használó szervezetek feltételezett ismertsége szignifikánsan magasabb a közvetlen célcsoportban, a közvetlen partnerek és a város lakossága körében, mint a mintaátlag (amely tartalmazza az online kommunikációs teret nem elsődleges térként használók adatait is),
- maradván az elsősorban az online kommunikációs teret használó szervezetek körében, látható, hogy a közvetlen célcsoport, és a közvetlen partnerek körében elért ismertség a kommunikációs térben „jelentősen” magasabb, mint a város lakossága körében elért ismertség. Ez a tendencia a korábban már említett „kommunikációs buborék” meglétét bizonyítja, amelyből az online térben sem sikerült kitörni,
- még mindig az első sort értelmezve látszik az is, hogy a potenciális támogatók körét a „kommunikációs mix” ezen elemével jó hatékonysággal nem sikerül elérni. E célcsoport esetében az online térben használatos kommunikációs eszközök és a offline, illetve személyes kommunikáció hasonlóan alacsony hatékonyságúnak látszik. (Az ebben a sorban megadott érték és a mintaátlag értéke közötti eltérés minimális.)

22. sz. táblázat: A válaszadók által megjelenített civil szervezetek „kommunikációs mixe” és a szervezetek válaszadók által feltételezett ismertsége

első helyre sorolta	A szervezet ismertsége a...				együtt
	közvetlen célcsoport	közvetlen partnerek	Pécs lakossága	potenciális támogatók	
	körében				
online	3,29**	3,27**	2,95**	2,75	(83)
offline	2,67	2,67	3,00	4,00	(3)
személyes	2,55**	2,60**	2,15**	2,32	(19)
minta-átlag	3,11	3,11	2,79	2,70	

Megjegyzés a táblázathoz: az egyes sorokban csak az adott kommunikációs teret első helyen jelölő válaszadók adatainak súlyozott átlagát jelenítjük meg. Ezt az átlagot hasonlítjuk a táblázat utolsó sorában megadott minta-átlagokhoz. A „csillagok” azt jelentik, hogy az adott érték és a minta-átlag közötti eltérés erősen szignifikáns.

A táblázat adatait tovább vizsgálva látszik, hogy az offline kommunikációval kapcsolatban nem tudunk megfogalmazni még tendenciákat sem, mivel mindössze három válaszadó adataira támaszkodhatunk.

Az elsődlegesen a személyes kommunikációra támaszkodó szervezetek – a szervezetekben tevékenykedő válaszadók szerint – alacsonyabb hatékonysággal érik el a célcsoportokon belüli ismertséget, mint azok a szervezetek, amelyek elsődlegesen az online térben kommunikálnak. A „kommunikációs buborék” határai ezeknek az adatoknak a tükrében is jól kirajzolódnak, miként az is, hogy a potenciális támogatók elérése a személyes kommunikációs tér használata esetében is problémát jelent.

Érdeemes megvizsgálunk szervezet által tervszerűen végzett kommunikációs tevékenység és a szervezet ismertsége között mutatkozó összefüggéseket is. A következő táblázatban azt mutatjuk meg, hogy a kommunikációs terv léte vagy hiánya – függetlenül e tervben foglaltak maradéktalan, vagy részleges megvalósításától – és a különböző célcsoportokban mutatkozó ismertség válaszadói megítélése között milyen összefüggések mutatkoznak.

23. sz. táblázat: A tervszerűen végzett kommunikációs tevékenység és a szervezet ismertsége között mutatkozó összefüggések alakulása

Van-e a civil szervezetnek kommunikációs terve	A civil szervezet ismertségének szubjektív megítélése			
	közvetlen célcsoportban	közvetlen partnereken kívül	Pécs lakossága körében	a potenciális támogatók körében
„Van kommunikációs terve, és azt következetesen meg is valósítják”, illetve „van kommunikációs terv, de nem valósítják meg következetesen”	3,47** (38)	3,55** (38)	3,24** (38)	3,00** (38)
Nincs kommunikációs terve	2,90 (98)	2,85 (98)	2,48 (98)	2,54 (97)

A szervezet ismertségének szubjektív megítélése és a szervezet kommunikációs tervével kapcsolatban tett válaszadói „közlések” alapján képzett csoportok között statisztikai értelemben is igazolható (erősen szignifikáns) különbségek mutatkoznak. A felismerhető tendenciák lényege a következő:

- Azok a válaszadók, akiknek szervezetei rendelkeznek kommunikációs tervvel (és azt vagy teljesen, vagy valamilyen mértékben meg is valósítják), szignifikánsan kedvezőbben értékelik szervezetük ismertségét mind a négy célcsoportban, mint azok, akiknek szervezetei nem rendelkeznek kommunikációs tervvel.
- A mintába került válaszadók válaszaik alapján úgy tűnik, a kommunikációs terv teljes, vagy részleges megvalósítása esélyt jelenthet a korábban többször említett “kommunikációs buborék” áttörésére.
- A kommunikációs terv teljes, vagy részleges megvalósítása javítja a potenciális támogatók körében az ilyen tervvel rendelkező szervezetek ismertségét.

Aktív részvétel a helyi közösségi összefogásokban

A “Civil Szelfi” kérdőívében egy kérdés foglalkozott a válaszadók által megjelenített szervezetek közösségi összefogásokban való részvételével. (Az ilyen összefogásokban való részvételnek nem csupán kommunikációs hozadékaik vannak, de a helyi közösségi összefogásokban való részvétel során megszerzhető tapasztalatok javíthatják a szervezetek működésének hatékonyságát is.)

24. sz. táblázat: A szervezet munkatársai a szervezet képviselőjeként aktívan részt vesznek a helyi közösségi összefogásokban

	1 egyáltalán nem igaz	2	3	4	5 teljes mértékben igaz	átlag
A részvételre vonatkozó állítás a válaszadó szervezetére...	7,2% (8)	17,1% (19)	29,7% (33)	16,2% (18)	29,1% (32)	3,43 (110)

A válaszadók közel egynegyede (24,3%) szerint saját szervezete egyáltalán nem, vagy csak alig vesz részt a helyi közösségi aktivitásokban (a skála 1-es és 2-es értékei). A másik „póluson” a válaszadóknak közel a fele (45,3%) található, akik e kérdésre azt válaszolták, hogy szervezetük nagyon aktívan, aktívan részese a helyi kezdeményezéseknek (a skála 4-es és 5-ös értékei). A szervezet helyi kezdeményezésekben való részvételének aktivitása a kérdőívben feltett egyetlen másik kérdéssel sem mutat összefüggést.

A civil szervezetek munkájának értékeltsége

25. sz. táblázat: Mi a véleményed? Szervezeted tevékenységét...

	1 egyáltalán nem értékelik	2	3	4	5 nagyon nagyra értékelik	átlag
a szervezet célcsoportjának tagjai	2,7% (8)	5,6% (6)	27,1% (29)	40,2% (43)	24,3% (26)	3,78
a helyi társadalom tagjai, a pécsiek	1,9% (2)	16,8% (18)	46,7% (50)	30,8% (33)	3,7% (4)	3,18
Pécs város önkormányzata	22,1% (23)	21,2% (22)	32,7% (34)	16,3% (17)	7,7% (8)	2,66
a pécsi gazdasági élet szereplő	38,2% (39)	30,4% (31)	23,5% (24)	7,8% (8)	-	2,01

A civil szervezet jogi formája nem, de a szervezet működési ideje egyetlen esetben mutat statisztikai értelemben is elfogadható különbséget. A tendencia a következő: minél „idősebb” a szervezet, relatíve annál kedvezőbb az önkormányzat irányából érkező „megbecsülés” értékelése.

Tevékenységi területek szerint is mutatkozik néhány érdekes tendencia:

- azok a válaszadók, akik szervezetük tevékenységi területeként jelölték sportot, szignifikánsan rosszabbnak tartják tevékenységük értékeltségét, mint azok, akik ezt nem jelölték,
- azok a válaszadók, akik szervezetük tevékenységi területeként jelölték egészségügyet, szignifikánsan jobbnak tartják tevékenységük értékeltségét a saját célcsoportban, mint ha e területet nem jelölték,
- azok a válaszadók, akik szervezetük tevékenységi területeként jelölték szabadidőt, szignifikánsan kedvezőtlenebbnek vélik tevékenységük értékeltségét, mint ha e területet nem jelölték,
- azok a válaszadók, akik szervezetük tevékenységi területeként jelölték szociális ellátást, szignifikánsan kedvezőbbnek tartják tevékenységük értékeltségét a saját célcsoportban, ill. a pécsi gazdasági szereplők körében, mint azok, akik ezt a területet nem jelölték.

26. sz. táblázat:

Van-e a civil szervezetnek kommunikációs terve	A civil szervezet tevékenységének értékelése a válaszadók véleménye szerint			
	a szervezet célcsoportjának tagjai**	a helyi társadalom tagjai, a pécsiek*	Pécs város önkormányzata	a pécsi gazdasági élet szereplő
„Van kommunikációs terve, és azt következetesen meg is valósítják”, illetve „van kommunikációs terv, de nem valósítják meg következetesen”	4,11	3,35	2,86	2,14
Nincs kommunikációs terve	3,57	3,05	2,55	1,96

Megjegyzés: **Minél magasabb az érték, annál kedvezőbbnek** tekinthető a szervezet feltételezett ismertsége a válaszadó szervezetek tagjai szerint. (Lásd ez ezekre a ismertség-kérdésekre vonatkozó korábbi adatokat.)

A civil szervezetek tevékenységének elismertsége és a tervezett módon végzett kommunikációs tevékenység közötti összefüggés statisztikai értelemben is egyértelműen bizonyítható. Azok a válaszadók, akik szerint az általuk megjelenített szervezetek rendelkeznek kommunikációs tervvel, úgy ítélik, saját célcsoportjuk, illetve a a pécsiek inkább értékelik tevékenységüket, mint azokat a szervezeteket, amelyek válaszadói szerint ilyen tervvel nem rendelkeznek.

A vizsgált másik két célcsoport (a helyi önkormányzat, ill. a pécsi gazdasági élet szereplői) esetében a kommunikációs terv megléte vagy hiánya nem hat a tevékenységek értékelésére.

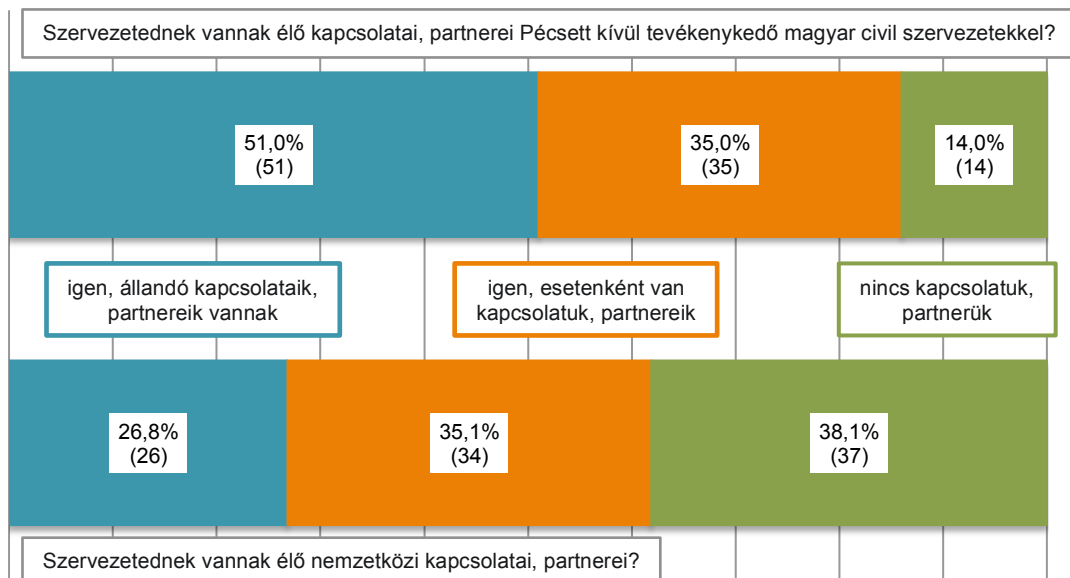
Az ismetség és a szervezet által végzett tevékenység értékelése a saját célcsoportot kivéve szoros korrelációt mutat.

27. sz. táblázat: A kommunikációs terv megléte, vagy hiánya és a szervezet tevékenységének értékeltsége

Van-e a civil szervezetnek kommunikációs terve	A civil szervezet tevékenységének értékelése a környezetében - a válaszadók véleménye szerint			
	a szervezet célcsoportjának tagjai	a helyi társadalom tagjai, a pécsiek	Pécs város önkormányzata**	a pécsi gazdasági élet szereplő**
mind a materiális infrastruktúra, mind a humán erőforrások elegendőek	4,06	3,18	3,35	2,59
A materiális infrastruktúra hiányosságai jelentik a szűk keresztmetszet	3,72	2,90	2,53	1,76
a humán erőforrások jelentik a szűk keresztmetszetet	3,64	3,45	2,86	2,10
mindenfajta szempontból erőforrás-hiányos ez a szervezet	3,79	3,17	2,67	2,01
Együtt	3,78 (105)	3,17 (105)	2,67 (102)	2,01 (100)

A mintában 23 olyan válaszadó került (ez a teljes mintára számítva 20,7%-os arányt jelent), akiknek szervezetei a Pécsen kívül tevékenykedő civil szervezetek mellett élő nemzetközi kapcsolatai is vannak.

12. sz. ábra: Szervezetednek vannak élő kapcsolatai, partnerei Pécsen kívül tevékenykedő magyar civil szervezetekkel?

A civil szervezetek irányítás, működtetése

A szervezetek és programjaik menedzselése

A "Civil Szelfi" kérdőívében három kérdés vonatkozott a válaszadók által megjelenített civil szervezetek menedzselésének megítélésére. Ezek a kérdések a következő területekre irányultak: (A kérdéseket lásd a Mellékletben, a kérdőív 42., 43. és 44. kérdéseit.)

- szervezet tevékenységének szervezése, irányítása (amatőr vs. profi)
- a szervezet működése, tevékenységei (rögtönzés vs. tervezés)
- a szervezet tevékenysége, programjai (bevált rutin vs. innovativitás)

A válaszadók saját szervezeteik tevékenységét a fent felsorolt három területet illetően ötfokozatú skálán értékelték. Az iskolai osztályozás analógiájára működő értékelés végpontjainak nevesítését lásd a következő táblázatban.

28. sz. táblázat: A válaszadók által megjelenített szervezet tevékenységének szervezése, irányítása, illetve magának a szervezetnek a tevékenysége a válaszadók szubjektív megítélése szerint

	1	2	3	4	5	átlag
a szervezet tevékenységének szervezése, irányítása	1 kifejezetten amatőr	2	3	4	5 kifejezetten profi	3,45
	2,7% (3)	8,1% (9)	44,1% (49)	31,5% (35)	13,5% (15)	
a szervezet működése, tevékenysége	1 folyamatos rögtönzésen alapul	2	3	4	5 megalapozott tervezésen alapul	3,73
	1,8% (2)	7,2% (8)	30,6% (34)	36,9% (41)	23,4% (26)	
a szervezet tevékenysége, programjai	1 ismétlik a bevált rutint	2	3	4	5 kifejezetten innovatívak	3,45
	3,6% (4)	14,4% (16)	34,2% (38)	28,8% (32)	18,9% (21)	

A táblázat adatait külön-külön tekintve a következő megállapításokat tehetjük:

- Saját szervezete tevékenységeinek szervezését, irányítását a mintába került válaszadók 10,7%-a (13) kifejezetten amatőrnek-amatőrnek tartja. (A skála 1-es és 2-es értékei.) A válaszadók 45,0%-a szerint viszont szervezete irányítása kifejezetten profi-profi. (A skála 4-es és 5-ös értékei.) Relatív magasnak tűnik a „közepes” értékelést adó 49 válaszadó súlya, ami 44,1%-ot jelent.
- Szervezete működését, tevékenységeit folyamatos rögtönzésen-rögtönzésen alapulónak a válaszadók 10,0%-a (10) minősítette. (A skála 1-es és 2-es értékei.) A működés alapjául a megalapozott tervezést-tervezést a mintába került személyek közel kétharmada (60,3%) tartotta jellemzőnek. (A skála 4-es és 5-ös értékei.) A „rögtönzés-tervezés” dimenzióban „közepesen” a válaszadók 30,6%-a (34) értékelte saját szervezetét.
- A kérdezett személyek 18,0%-a (20) az általa megjelenített szervezet tevékenységét, programjait inkább rutinszerűnek, míg 47,7%-uk (53) inkább innovatívnak tartotta

A három terület – a szervezet tevékenységének menedzselése, a működés jellege, illetve a programok innovativitása– szubjektív értékelése nagyon szoros korrelációt mutat, azaz az értékelések nagy valószínűséggel együtt, és egy irányban mozognak. Konkrétabban fogalmazva: magas a valószínűsége annak, ha a válaszadó saját szervezete tevékenységének szervezését, irányítását kedvezőtlenre értékelté, akkor a szervezet működését, a tevékenységek innovativitását is hasonlóan kedvezőtlenre értékeli, és fordítva.

A szervezet tevékenységének irányítására, tervszerűségére vonatkozó szubjektív értékelés ugyancsak szoros korrelációt mutat a szervezet e szervezet küldetésének teljesítéséhez, programjai megvalósításához rendelkezésre álló infrastruktúra, eszközök elégséges voltának megítélésével. (Ez utóbbi kérdést korábban már áttekintettük.)

A korreláció mögötti tendencia lényege: minél kedvezőtlenebb a válaszadók szubjektív véleménye a rendelkezésre álló materiális infrastruktúra, a humán erőforrások elégséges voltát illetően, annál jobban hajlanak arra, hogy saját szervezetük tevékenységének szervezését, irányítását inkább amatőrnek, a szervezet működését inkább rögtönzéseken alapulónak értékeljék.

A szervezet programjainak rutinszerűségére, vagy innovativitására vonatkozó értékelés és a rendelkezésre álló materiális infrastruktúra, humán erőforrások elégséges voltának megítélése között ilyen összefüggés nem mutatkozik. (Megjegyzés: fontos tudni, hogy bár a fenti megfogalmazás talán ezt sugallhatja, **a szoros korreláció nem ok-okozati összefüggést, csupán szoros kapcsolatot jelez az adatok között!**)

A következő táblázatban a most vizsgált dimenziók közötti összefüggést az skálán mért értékek súlyozott átlagaival is illusztráljuk. (A táblázat oszlopaiban látható számok közötti különbségek erősen szignifikáns eltérést mutatnak, ezt jelöljük a ** -kal.)

29. sz. táblázat: K23, stb. értékelés K42, K43

	A civil szervezet tevékenységének értékelése a válaszadók véleménye szerint	
	e szervezet tevékenységének szervezése, irányítása véleményed szerint (kifejezetten profi – kifejezetten amatőr) **	a szervezet működése, tevékenysége (folyamatos rögtönzésen alapul – megalapozott tervezésen alapul) **
mind a materiális infrastruktúra, mind a humán erőforrások elegendőek	4,00**	4,17**
A materiális infrastruktúra hiányosságai jelentik a szűk keresztmetszet	3,39**	3,91**
a humán erőforrások jelentik a szűk keresztmetszetet	3,64**	3,82**
mindenfajta szempontból erőforrás-hiányos ez a szervezet	3,08**	3,31**
Együtt	3,44 (109)	3,73 (109)

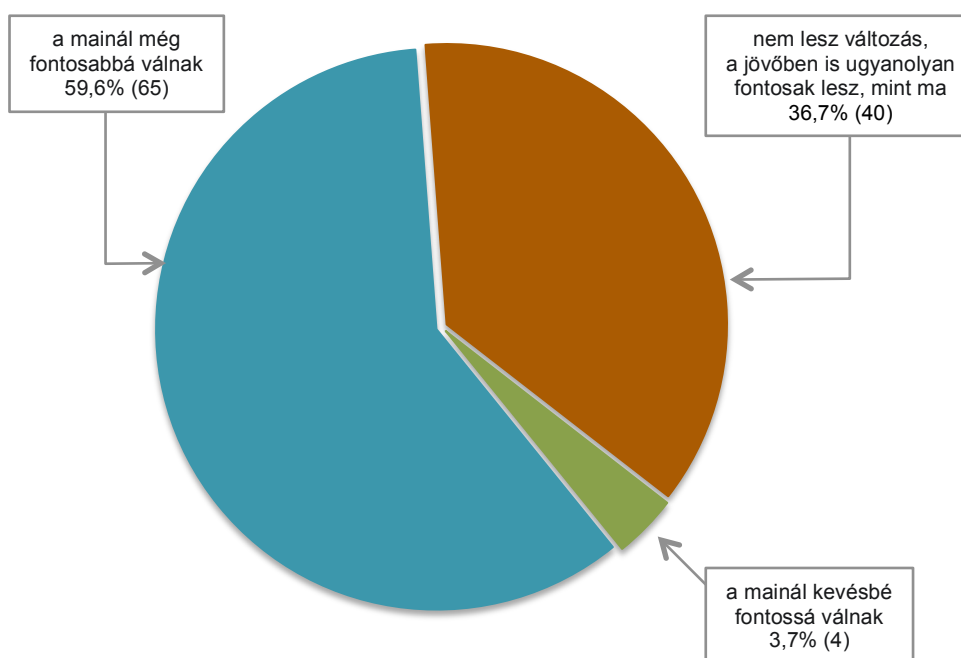
A két adatsort tekintve azonnal látható, hogy az erőforrások megléte vagy hiánya a szervezet működésének tervezettségére, tervszerűségére vonatkozó értékelést erőteljesebben alakítja, mint az irányítási tevékenység megítélését. (Mint azt több alkalommal is jeleztük, a korreláció csak szoros kapcsolatot jelez, nem pedig ok-okozati összefüggést.)

A válaszadók saját szervezeteik jövőjéről

A szervezetek múlt- és jelenbeli sajátosságainak áttekintése után a „Civil Szelfiben” két kérdésben a kutatásban közreműködő személyeket az általuk megjelenített szervezetek jövőjéről is megkérdeztük. (Lásd a Mellékletben a kérdőív 45. és 46. sz. kérdéseit.)

Az első jövőre vonatkozó kérdésre az ábrán látható válaszkategóriák valamelyikét választva nyilvánították véleményüket a megkérdezettek. (Erre a kérdésre érdemben 109 fő válaszolt.)

13. sz. ábra: Most tekintsünk kicsit a jövőbe! Véleményed szerint e szervezet által végzett tevékenység, e szervezet által nyújtott szolgáltatások a célcsoportotok számára a jövőben...

Az ábráról leolvasható, hogy a kutatásban közreműködők több mint fele (59,6%) véleménye szerint az általa megjelenített szervezet tevékenysége a jövőben a mainál még fontosabbá válik. Azok aránya, akik szerint a szervezetük által végzett tevékenység fontosságát illetően nem lesz változás – az a jövőben is ugyanolyan fontos lesz, mint ma – 36,7%. Mindössze négy olyan válaszadó (3,7%) akadt a „Civil Szelfi” mintájában, aki úgy vélte, hogy szervezete, és e szervezet által végzett tevékenység a mainál kevésbé fontos lesz.

A szervezet tevékenysége jövőbeli fontosságának megítélését a szervezet tevékenységi területével összefüggésben alacsony elemszámok miatt csupán három területen vizsgálhatjuk. (Lásd ehhez még az 1. sz. ábra adatait.)

A 30. sz. táblázat adatait tekintve tendenciaként a következőket fogalmazhatjuk meg:

- Azok a válaszadók, akiknek szervezetei a „*kultúra, művészetek*” terén tevékenykednek, több mint fele véli úgy, hogy szervezete tevékenysége a jövőben még fontosabb lesz, mindössze 3 fő véli úgy, hogy az ilyen jellegű tevékenységek fontossága a jövőben csökkenni fog.
- A „*környezetvédelem, fenntartható fejlődés*” tevékenységi területeken dolgozó szervezetek esetében a válaszadók kétharmada gondolja ugyanezt. Ez a tevékenységterület egy fő szerint a jövőben veszíteni fog fontosságából.
- A „*szabadidő*”-nek nevezett tevékenységi területen dolgozó szervezetek esetében az ezekben a szervezetekben dolgozó válaszadók fele szerint nőni fog szervezeteik

tevékenységének fontossága, másik fele szerint a jelenlegi helyzethez képest nem történik változás.

30. sz. táblázat: A szervezet jövőbeli fontosságának megítélését a szervezet tevékenységi területével összefüggésben

tevékenységi területek	A szervezet által végzett tevékenység, e szervezet által nyújtott szolgáltatások a célcsoportotok számára a jövőben...			
	a mainál fontosabbá válnak	nem lesz változás, ugyanolyan fontosak lesznek, mint ma	a mainál kevésbé fontosá válnak	együtt
kultúra, művészetek	27	20	3	50
környezetvédelem, fenntartható fejlődés	18	7	1	26
szabadidő	15	15	0	30

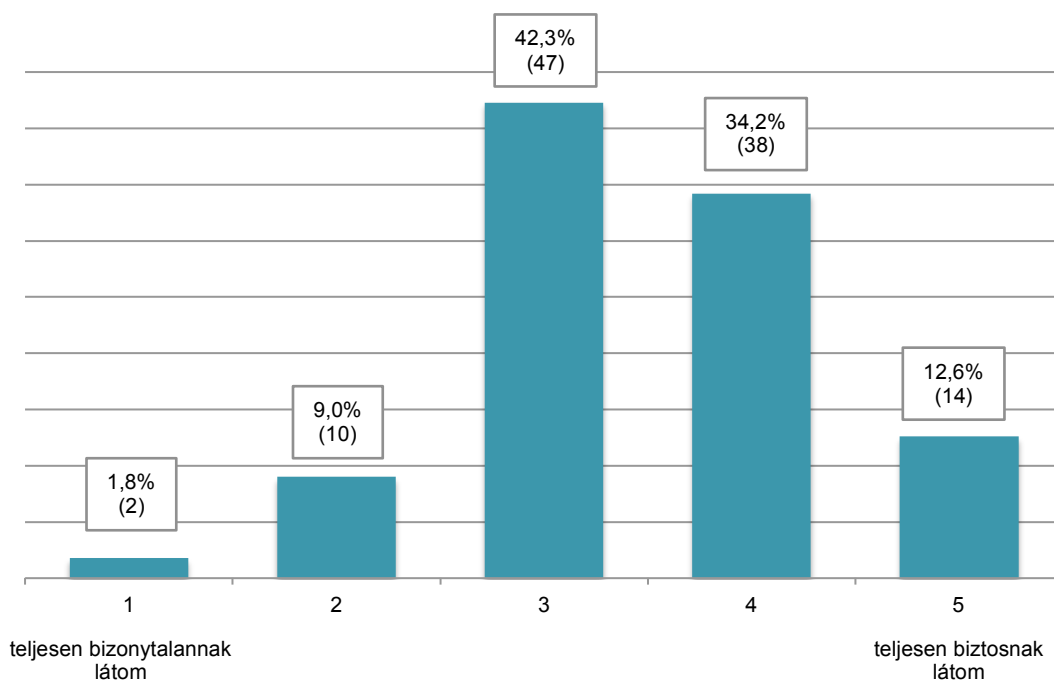
A válaszadók szervezeteik jövőjének alakulásáról

Egy-egy civil szervezet jövőjének alakulására vonatkozó előfeltevések „önbeteljesítő jóslatként” is működhetnek, mert egyebek mellett befolyásolhatják azokat az egyéni motivációkat, amelyek a szervezetben tevékenykedő tagokat, önkénteseket e szervezetekben végzett „civil munkára” készítetik.

A „Civil Szelf” válaszadóinak 12,6%-a (14) saját szervezete jövőjét teljesen biztosnak, míg 1,8%-uk (2) teljesen bizonytalanak látja. Az ötös skálán mért „biztonság-bizonytalanság” átlagértéke 3,47, kismértékben a közepes felett alakul. Azoknak az aránya, akik a skála 4-es, vagy 5-ös értékét jelölték együtt 46,8%, az összes megkérdezett közel fele.

Azoknak az együttes aránya, akik saját szervezetük jövőjét 1-esre, vagy 2-esre értékelték, 10,8%. Amennyiben ehhez az értékhez számítjuk a 3-as válasz adókat is, ebben az esetben a válaszadók 53,1%-a saját szervezete jövőjét „közepesnek” vagy annál kedvezőtlenebbnek ítélte.

14. sz. ábra: Mindent összevetve e szervezet jövőjét...

A szervezet jövőjének megítélése nagyon szoros összefüggést mutat a szervezet számára jelenleg rendelkezésre álló infrastruktúra, illetve a szervezet munkájában közreműködő önkéntesek számának „elegendőse” között.

Másként fogalmazva: az infrastrukturális és és humán erőforrások elégséges, vagy elégtelen volta nagyon nagymértékben kihat a szervezet jövője biztosítottságának megítélésére. Az értékelések párhuzamosan mozognak. Azokban a szervezetekben tevékenykedő válaszadók, akik úgy értékelik, hogy szervezetük működése számára a fenti erőforrások nem elegendők, sokkal nagyobb valószínűséggel vélik úgy, hogy szervezetük jövője teljesen bizonytalan, bizonytalan – és fordítva.

A szervezetek jövőjének alakulására vonatkozó válaszadói „becslések” szoros korrelációt mutatnak a szervezet által végzett tevékenységek fontosságának jövőbeli változására vonatkozó véleményekkel. Az összefüggést a 31. számú táblázat adatsora illusztrálja.

31. sz. táblázat: A civil szervezetek tevékenysége fontosságának megítélése, és jövőjének biztosítottsága-bizonytalansága

A szervezet által végzett tevékenység, a nyújtott szolgáltatások jövőbeli fontossága...	A szervezet jövőjének biztosítottsága (ötfokú skálán mért értékek átlaga)
a mainál még fontosabbá válik	3,52 (65)
nem lesz változás, a jövőben ugyanolyan fontos lesz, mint ma	3,47 (40)
a mainál kevésbé fontossá válik	2,50 (4)

Megjegyzés a táblázathoz: az adatok 109 válaszadó válaszára támaszkodnak.

Minél magasabb az érték, annál biztosítottabbnak tekinthető a szervezet jövője a válaszadó szervezetek tagjai szerint.

Az adatok alapján megfogalmazható tendenciák a következők:

- Azok a válaszadók, akik szerint szervezetük tevékenysége a jövőben a mainál még fontosabb lesz, szervezetük jövőjét szignifikánsan kedvezőbbnek ítélik, mint azok a válaszadók, akik szerint szervezetük tevékenységének fontossága a jövőben sem fog változni.
- Azok a válaszadók, akik szerint szervezetük tevékenysége a jövőben a mainál kevésbé fontos lesz, szervezetük jövőjének megítélésében is „pesszimistábbak”. (Ezt a válaszalternatívát azonban mindössze négy válaszadó jelölte, így e megállapítás óvatosan kezelendő!)

A szervezetek tevékenységének menedzselése és a jövőképük

A „Civil Szelfi” adatai alapján a civil szervezetek menedzselésének megítélése és a szervezet által végzett tevékenységek fontosságának feltételezett jövőbeli alakulása, a szervezet jövőjének biztosíthatósága között nagyon szoros összefüggés mutatkozik.

Elsőként a szervezet által végzett tevékenység fontosságának jövőbeli változására vonatkozó válaszadói „becslések” és a szervezetek menedzselésének (irányítás, tervszerűség, innovativitás) megítélése közötti összefüggéseket vesszük szemügyre.

32. sz. táblázat: A civil szervezetek tevékenysége fontosságának megítélése, és e szervezetek munkájának menedzselésére vonatkozó értékelés összefüggései

A szervezet által végzett tevékenység, a nyújtott szolgáltatások jövőbeli fontossága...	A civil szervezet tevékenységének menedzselése...		
	irányítása (amatőr vs. profi)	működésének tervezése (rögtönzés vs. megalapozott tervezés)	tevékenységek innovativitása (rutin vs. innováció)
a mainál még fontosabbá válik	3,60 (65)	3,94 (65)	3,68 (65)
nem lesz változás, a jövőben ugyanolyan fontos lesz, mint ma	3,22 (40)	3,45 (40)	3,18 (40)
a mainál kevésbé fontosá válik	3,00 (4)	3,00 (4)	2,50 (4)

Megjegyzés a táblázathoz: az adatok 109 válaszadó válaszára támaszkodnak.

Minél magasabb az ötfokú skálán mért érték, a válaszadók annál kedvezőbben értékeli saját szervezetük menedzselését. A táblázat utolsó sorában közölt adatok mindössze négy válaszadó válaszára támaszkodnak!

Az adatok egyértelműen jelzik a civil szervezet munkája menedzselésének fontosságát, a nem megfelelő színvonalúnak értékelt vezetés káros következményeit. A táblázat adatai alapján megfogalmazható tendenciák a következők:

- Nagyon szoros az összefüggés a szervezet tevékenységének jövőjére vonatkozó értékelés és a szervezet irányításának (kifejezetten amatőr – kifejezetten profi) értékelése között. Az értékelések párhuzamosan alakulnak, és azonos irányba mutatnak. Másként fogalmazva: azok a válaszadók, akik szerint szervezetük tevékenysége „a mainál még fontosabbá válik”, statisztikai értelemben is szignifikánsan kedvezőbben értékeli saját szervezetük irányításának profizmusát, mint azok, akik szerint tevékenységük fontossága nem fog változni, esetleg csökkenni fog. (Az adatok az irányítás felől közelítve az összefüggést ugyanezt a tendenciát jelzik.)
- A szervezet tevékenységének jövőjére vonatkozó értékelés és szervezet működésének tervezettsége (folyamatos rögtönzésen alapul – megalapozott tervezésen alapul) közötti összefüggések az előzőekben jelzett tendenciákat mutatják. (Az adatok a működés tervezettsége felől közelítve az összefüggést ugyanezt a tendenciát jelzik.)
- A szervezet tevékenységének jövőjére vonatkozó értékelés és szervezet működésének innovativitása – ami véleményünk szerint fontos „versenyfeltétel – az előző két pontban jelzett tendenciákat mutatja.
- Ezek az adatsorok is arra figyelmeztetnek bennünket, hogy a szervezetek menedzselése nem csupán a szűkösen rendelkezésre álló korlátos erőforrások – különösen a „humán erőforrások” motivációs bázisának – védelme érdekében kiemelkedően fontos, de nagymértékben kihat a szervezet tevékenységeinek fontosságát érintő jövőképre is.

Egy-egy civil szervezet tevékenysége menedzselésének észlelt színvonala és a szervezet jövőjének megítélése között is nagyon szoros a kapcsolat. (Lásd a 33. számú táblázat adatait.)

33. sz. táblázat: A civil szervezetek jövője biztosítottságának megítélése, és e szervezetek munkájának menedzselésére vonatkozó értékelés összefüggései

	irányítása (amatőr vs profi)	működésének tervezése (rögtönzés vs megalapozott tervezés)	tevékenységek innovativitása (rutin vs innováció)
1 – teljesen bizonytalanak látom	-	-	-
2	2,60 (10)	2,40 (10)	2,80 (10)
3	3,34 (47)	3,57 (47)	3,21 (47)
4	3,63 (38)	4,08 (38)	3,66 (38)
5 – teljesen biztosnak látom	3,93 (14)	4,29 (14)	4,07 (14)

Megjegyzés a táblázathoz: az adatok 109 válaszadó válaszaira támaszkodnak.

A szervezet jövőjének biztosítottságára 1-est adó válaszadók az elemzésből kizáródtak. E két esetben a kérdéspárból valamelyik kérdésre a válaszadók nem válaszoltak, így a két kérdés összefüggése nem vizsgálható.

Minél magasabb az ötfokú skálán mért érték, a válaszadók annál kedvezőbben értékeli saját szervezetük menedzselését. A táblázat utolsó sorában közölt adatok mindössze négy válaszadó válaszaira támaszkodnak!

Az adatok által jelzett tendenciák a következők:

- A szervezet jövőjének alakulására vonatkozó válaszadói értékelés párhuzamosan mozog a szervezet menedzselésére (irányítás, tervezés, innovativitás) vonatkozó értékelésekkel. Az adatok közötti korreláció nagyon szoros.
- A szervezet jövőképe alakulására vonatkozó értékelés a tevékenység tervezettségének minőségének értékelését erőteljesebben befolyásolja, mint azt a másik két dimenzió esetében tapasztalhatjuk: ahogy javul a szervezet jövőjének megítélése, erőteljesebben javul a tevékenység tervezettségének megítélése is.

A civilség szubjektív értékelése: a hozadékok, költségek

A civilség megélt hozadékai

Az online kérdőívben nyitott kérdésben „tudakoltuk”, a válaszadók milyen személyes hozadékokat érzékelnek a civil szervezetekben végzett tevékenységük során. A kérdés így szólt: „Személy szerint mit **"ad"** neked ebben a civil szervezetben végzett tevékenység?” (Lásd a Mellékletben a kérdőív 49. sz. kérdését.) A kérdésre 101 válaszadó válaszolt érdemben. Ők összesen 242 említést tettek.

A civil szervezetekben végzett tevékenység motivációival részletesen foglalkoztunk a „A civil szervezetek önkénteseinek motivációjáról” című fejezetben. A válaszadók e kérdésre adott válaszainak tartalma a hivatkozott fejezetben alkalmazott megközelítésben nagyon jól értelmezhető, emiatt eltekintünk az értelmezési keret ismételt bemutatásától. Erre a kérdésre adott válaszok elemzése során csupán az egyes kategóriák tartalmának illusztrálására szorítkozunk.

Az **autonómia érzése** az, amelyet a válaszadó a civil szervezetben való tevékenysége során megél:

“Küldetésstudatot”

“Fontosnak tartott dolgokért megtehetem, amit tudok”

“Elsődlegesen egy civil társasághoz tartozás nekem nem a várakozást jelenti a kész programokhoz és a kézbe kapott kedvezményekhez, hanem azt, hogy én mit adhatok az egyesületünk céljainak megvalósításához! Akkor működik egy civil szervezet, ha a tagok jelentős része így gondolkodik!”

“Művészi függetlenség”

“Tehtek azért, hogy működjön lelkes emberek munkája, és megvalósuljon a célja.”

A **kompetencia érzése** az, amelyet a válaszadó a civil szervezetben való tevékenysége során megél:

“Fontosnak tartott dolgokért megtehetem, amit tudok.”

“Szakmai fejlődés”

“Szakmai magabiztosság és szemlélet.”

“Bizonyosságot arra, hogy amit csinálunk, annak értelme van.”

“Megoszthatom a tudásomat”

“Lehetőség innovatív, kreatív munkavégzésre, problémamegoldásra, tapasztalatszerzés.”

“A szaktudásomat egy közös érdek céljára használom.”

A **kapcsolódás érzése** az, amelyet a válaszadó a civil szervezetben való tevékenysége során megél:

Élő kapcsolat egy számomra fontos társadalmi közeggel (Környezetvédők)

Jó közösséghez tartozás

Kapcsolatokat, kapcsolódásokat, közösségi élményeket, barátokat

Hasonlóan gondolkodó társakat

“Kapcsolatokat más civilekkel.”

A civilség megélt „költségei”

A “Személy szerint mit **“áldozol”** ebben a civil szervezetben végzett tevékenység érdekében?” tartalmú nyitott kérdésünkre 100 válaszadó fogalmazott meg szöveges választ, ők összesen 213 említést tettek. (Lásd a Mellékletben a kérdőív 50. sz. kérdését.)

A kérdésre kapott válaszokat tartalmuk elemzését követően az alábbi kategóriákba sorolhattuk:

- énidő
- közvetlen, vagy közvetett anyagi támogatás
- szellemi tőke
- kapcsolati tőke
- egyéb.

Az **„énidő kategóriába”** sorolt válaszok gyakorlatilag minden említésben megjelentek valamilyen formában. Akadt válaszadó, aki ezt kétféle módon is megfogalmazta. (Csak érdekességképpen: a kérdésre érdemben válasz adó 100 fő összesen 108 formában jelölte meg az énidőt.) Példaként néhány szöveges válasz, amely e kategóriába sorolható:

“Időt. Ami nincs, mert 5 gyermek mellett minden minuta kincs. Rengeteg időt, még több időt (...)”

“Mindenekelőtt az időmet, amit ebbe a munkába befektetek (kb. egy fél állásnak megfelelő munka). Ezt az időt máshonnan kell elvenni (család, barátok).”

“Minden időmet.”

“A családom háttérbe szorul”

“Jelentős mennyiségű idő a szabadidőmből.”

“Úgy érzem, hogy sok időt töltök azzal, hogy jól végezzem a munkámat, sokszor este is dolgozom.

“A szabadságom. Pl. az idej nyár elszállt nélküle.”

“Csak szabadidőt, de ez nagyon megtérül.”

“Időt és energiát (ebben vissza is kellett venni, mert kezdett abnormálissá válni)”

“A kötetlen munkaidő miatt van, hogy hétvégén is leülök dolgozni, amit nem tekintek hátránynak, negatív dolognak, mivel én szabom meg, hogy mikor foglalkozom a feladataimmal.”

“Elsősorban a szabadidőmet.”

“Más, jövedelmező munkára fordítható időmet.”

Az értékes énidő felhasználása a civil szervezetekben végzett tevékenységek érdekében – amit ezt néhány esetben a válaszadók külön ki is emeltek – nem jelent feltétlenül “áldozatot”.

“Nem érzem úgy, hogy bármilyen szempontból is áldozatnak élném meg.”

“Csak szabadidőt, de ez nagyon megtérül.”

“Nem kell semmit beáldoznom, minden időm hasznosan teljesül a munkavégzésem során.”

A „**közvetlen, vagy közvetett anyagi támogatás**” kategóriába soroltuk azokat a válaszokat, amelyek a válaszadó szervezetének pénzügyi finanszírozás mellett a válaszadó tulajdonában lévő eszközöknek a szervezet tevékenysége során történő használatát is jelenti. Néhány példa az ebbe a kategóriába sorolt említések közül:

“Pénzt... nem keveset.”

“Anyagilag olyan költségek, amiket nem számolunk el sehol (pl. a sok-sok utazás, fuvar, stb.)”

“Más, jövedelmező munkára fordítható idő”

“Pénz. Többször az Egyesület működése érdekében, hitelt vettem fel, hogy egy nyertes pályázatot meg tudjunk valósítani.”

“Adományozásban aktív résztvételt.”

“Anyagilag is támogatom az egyesületet.”

“Pénzt. Támogató szintű tagsági díjat fizetek, és évente egyszer nagyobb összeget adományozok is.”

Saját tulajdonú eszközeim használatát az egyesület céljainak eléréséhez.

“Saját telefon használatot.”

“Saját gépemet, nyomtatómat.”

“Saját eszközök, berendezések, pénz.”

„Szállítást végzek.”

A „**szellemi tőke**” kategóriába kerültek azok az említések, amelyek tartalma szerint a válaszadók tudásukkal, ötleteikkel, innovációs képességeikkel, stb. támogatják saját szervezetük tevékenységét:

“Ötleteket”

“Tudás és tapasztalat átadását.”

“Szakmai tudásomat.”

„Szakértelmemet.”

„Szellemi tőkét.”

„Az ötleteimet.”

„Innovációt.”

“Az összes kreatív energiámat”

“Tudás és tapasztalat átadását”

A „**kapcsolati tőke**” kategóriába azokat az említés-tartalmakat soroltuk, amelyek szerint a válaszadók saját kapcsolati hálójukat szervezeteik érdekében is működtetik, igénybe veszik.

“Kapcsolati tőkét.”

“Kapcsolataim révén próbálok új tagokat, külső támogatókat is szerezni.”

“Szociális kapcsolatok”

“Időt, energiát, kapcsolatokat, utánajárást, önképzést”

„Az ismeretségeimet, kapcsolatokat”

“Néha be kell "áldoznom" a barátaimat, kapcsolataimat egy ügy érdekében /nem szeretek kérni/.”

Az „**egyéb kategória**” válaszai tartalmuk szerint két részre bonthatóan. Az egyik csoport az énidő „feláldozásának” következtében bekövetkező lemondásról szól.

“A meggazdagodás lehetőségét :D lehet, hogy valami társadalmilag kevésbé hasznos, piaci szektorban lévő munkával kereshetnék többet.”

“Mobilitást, lehet ha nem itt dolgoznék, eszembe jutna más városba, országba költözni, de így semmiképp.”

“Egzisztenciális növekedés”

“A potenciált egy jobban fizető állásra.”

“Nincs egyéb pénzkereseti lehetőségre időm.”

A válaszok másik csoportja kellemetlen tapasztalatokra, következményekre utal.

“Állandó küzdelmet hivatalokkal”

“Gyakori stresszhelyzetet”

“Időnként egészséget”

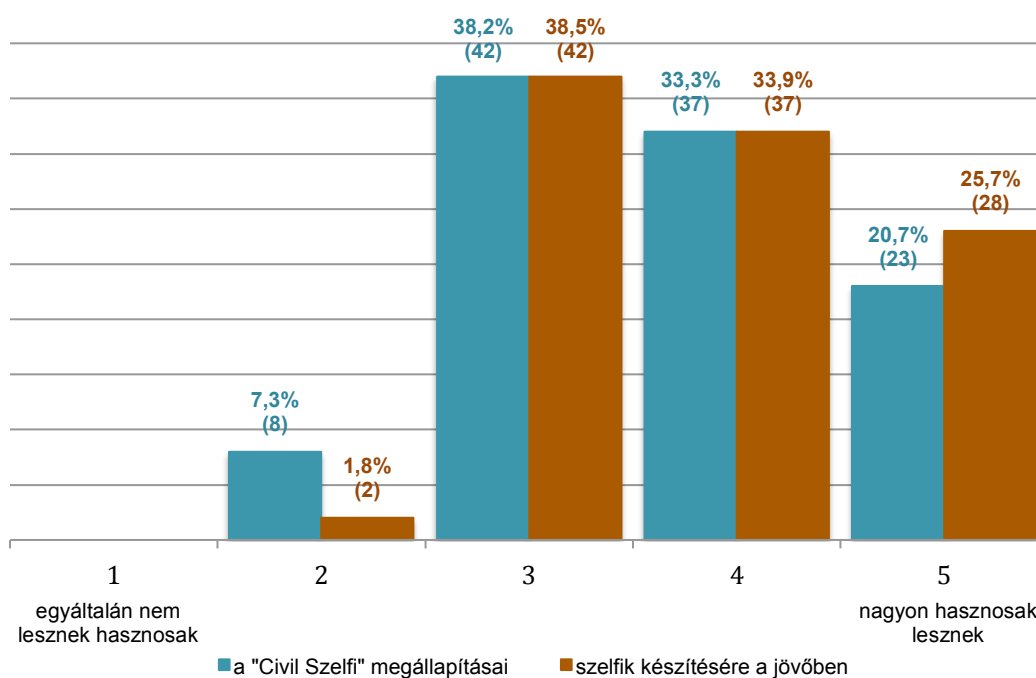
Összefoglalva: a civil szervezetekben végzett tevékenység során legnagyobb gyakorisággal énidőjükből, illetve anyagi forrásaikból (pénz, eszközök) “áldoznak” e szervezetek tagjai.

A Pécs Szelfik megítélése

A „Civil Szelfi” online kérdőívének utolsó két kérdése a „Civil Szelfi”, illetve a később készíteni tervezett szelfik feltételezett hasznosságának megítélésére vonatkozott. (Lásd a Mellékletben található kérdőívben, a legutolsó, az 51. és 52. számú kérdéseket.)

A „Civil Szelfi” vonatkozó értékelés már az online kérdőív kitöltésének végén, a korábbi kérdések ismeretében történt – a kérdésre válaszoló személyek hozzávetőleges képet alkothattak a kutatás várható hozadékairól. A jövőben készíteni tervezett Szelfik hasznosságának megítélése „válaszadói becslés”.

15. sz. ábra: a „Civil Szelfi” és a következő időszakban tervezett szelfik hasznosságának megítélése

Melléklet: a „Civil Szelfi” kérdőíve

Civil Szelfi - a pécsi civilek "önarcképe"

Nagyon köszönjük, hogy kérésünk nyomán megnyitottad a Civil Szelfi kérdőívét. □ A Civil Szelfi elkészítése egy olyan egyszeri lehetőség, amely talán később már nem lesz nyitva számunkra, a pécsi civil szervezete számára. **Nagyon fontos, hogy most éljünk ezzel a lehetőséggel!**

A kérdőív kitöltése kb. 20 – 25 perc. A kérdőívet csak egyszer töltsd ki!

Azért, hogy a pécsi civil szervezetek első "önarcképének" elkészítése minél jobban sikerüljön, kérjük, szánd rá a szükséges időt, és személyes véleményed alapján lehetőleg minden kérdésre válaszolj!

A kérdőívben vannak szöveges választ igénylő kérdések is. Ezeknek a kérdéseknek az információtartalma nagyon értékes, ezért – ha lehet – ne egy-két szóval válaszolj. A nyitott kérdések mobiltelefonon történő megválaszolása nem egyszerű, ezért ha tudod, a kérdőívet számítógépen töltsd ki.

Ha úgy érzed, a kérdőív hosszú, és kezdesz fáradni, gondolj arra: válaszaiddal nem csak a PKA-nak, hanem valamennyi pécsi civil szervezetnek komoly segítséget nyújtasz későbbi munkájához! És ezért az eredményért **nem nagy ár a kért 20-25 perc!**

Védjük válaszaidat!

A PKA garantálja a Civil Szelfi kérdőívének kérdéseire adott válaszaid anonimitását, illetve a tudomásunkra jutott személyes adataid védelmét. Ezeket kifejezett engedélyed nélkül csak az összegző elemzést készítő szociológusok ismerhetik meg. Itt olvashatod a PKA ezzel a programmal kapcsolatos [Adatkezelési Szabályzatát!](#)

És most fogjunk munkához!

Civil tagságod, civil aktivitásod

K1N. Melyik állítás igaz a leginkább rád?

- 0 - Korábban sem voltam, jelenleg sem vagyok tagja, önkéntese civil szervezetnek *(Ugrás a 70. Kérdésre)*
- 1 - Jelenleg is tagja vagyok formális (bejegyzett) civil szervezetnek
- 2 - Az elmúlt egy-két évben tagja voltam formális (bejegyzett) civil szervezetnek, de ma már nem
- 3 Tag már nem vagyok, de önkéntes munkámmal jelenleg is támogatok formális (bejegyzett) civil szervezetet
- 4 - Önkéntesként munkámmal korábban támogattam formális civil szervezetet
- 5 - Jelenleg is tagja vagyok nem formális civil társaságnak
- 6 - Az elmúlt egy-két évben még tagja voltam nem formális civil társaságnak
- 7 - Egyéb:

K2N. Ez a szervezet/szerveződés amelyben akár tagként, akár önkéntesként jelenleg is, vagy legutoljára tevékenykedtél, milyen szervezeti formában működik?
Soronként csak egy oválist jelöljön be.

- 1 - Közalapítvány
- 2 - Alapítvány
- 3 - Egyesület
- 4 - Nem bejegyzett civil szerveződés (társaság, csoport, kör, stb.)
- 5 - Egyéb:

K3N. Mióta működik ez a szervezet/szerveződés amelyben akár tagként, akár önkéntesként jelenleg is / vagy legutoljára tevékenykedtél? **Fontos megjegyzés!** A kérdőív további részében nem teszünk különbséget aszerint, hogy szervezeted bejegyzett szervezet, vagy nem bejegyzett civil szerveződés (társaság, stb.). A kérdések a szervezeti formától függetlenül mindenkire vonatkoznak. *Soranként csak egy oválist jelöljön be.*

- 1 - Kevesebb mint egy éve
- 2 - 1 - 3 éve
- 3 - 4 - 5 éve
- 4 - 6 - 10 éve
- 5 - Több mint 10 éve
- 6 - Nem tudok válaszolni

K4. Ennek a szervezetnek/szerveződésnek amelyben akár tagként, akár önkéntesként jelenleg is, vagy legutoljára tevékenykedtél melyek (voltak) a legfontosabb tényleges tevékenységi területei? Legfeljebb három jellemző területet jelölj meg!

	Jelölte	Nem jelölte
K4N_1. Kultúra, művészetek	1	0
K4N_2. Sport	1	0
K4N_3. Egészségügy	1	0
K4N_4. Környezetvédelem, fenntartható fejlődés	1	0
K4N_5. Szabadidő	1	0
K4N_6. Közbiztonság védelme	1	0
K4N_7. Ifjúságvédelem, idősek védelme	1	0
K4N_8. Szociális ellátás	1	0
K4N_9. Fogyatékkal élők érdekvédelme	1	0
K4N_10. Nemzeti, nemzetiségi hagyományok	1	0
K4N_11. Településfejlesztés, gazdaságfejlesztés	1	0
K4N_12. Köznevelés	1	0
K4N_13. Érdekvédelem, érdekképviselés	1	0

K5. Amennyiben a fenti felsorolás nem fedi le a tevékenységi területet (területeket), kérjük pár szóban írd le azt. (NYITOTT KÉRDÉS!)

K6N. Infrastruktúra

	Van	Nem jelölte
K6N_1. A szervezet által kizárólagosan használt iroda	1	0
K6N_2. A szervezet tulajdonában álló számítógép, laptop	1	0
K6N_3. A szervezet tulajdonában álló mobiltelefon, telefon	1	0
K6N_4. A szervezet tulajdonában álló fénymásoló nyomtató, szkennel	1	0
K6N_5. A szervezet tulajdonában álló fényképezőgép, videokamera	1	0
K6N_6. A szervezet tulajdonában álló gépkocsi	1	0

K7. A jelenleg rendelkezésre álló infrastruktúra, eszközök elegendőek e szervezet küldetésének teljesítéséhez, programjai megvalósításához? (Skála!)

egyáltalán nem elegendőek 1 – 2 – 3 – 4 – 5 teljes mértékben elegendőek

K8. Ha az előző kérdésre 4-est vagy alacsonyabb értékelést adtál, kérjük röviden írd le, melyek azok a tárgyi feltételek, eszközök amelyek működésükhöz a leginkább szükségesek volnának? (NYITOTT KÉRDÉS)

K9N. Az alábbi állítások közül melyik igaz erre a szervezetre?

- 1 - A szervezetnek nincs stabil pénzügyi bevételi forrása
- 2 - A szervezetnek stabil a pénzügyi forrása, de ez annyira alacsony, hogy komolyan akadályozza a hatékony működést
- 3 - A biztosított pénzügyi források nem érik el a szervezet küldetésének hatékony teljesítéséhez szükséges szintet, de nem olyan alacsonyak, hogy komolyan akadályozzák a szervezet hatékony működését.
- 4 - A biztosított pénzügyi források elegendőek a szervezet küldetésének hatékony teljesítéséhez rövid és középtávon
- 5 - Nem tudom megítélni

K10. E szervezet működésének, programjai megvalósításának...

- 1 - finanszírozása egyetlen forrásból történik
- 2 - finanszírozása több forrásból történik, ezek egyike sem döntő mértékű a többihez képest
- 3 - inanszírozása több forrásból történik, de ezek egyike döntő mértékű a többihez képest
- 4 - nem tudok válaszolni

K11. Kérjük, becsüld meg ennek a szervezetnek a működését, a programok megvalósítását szolgáló különböző források súlyát a finanszírozásban. Törekedj arra, hogy lehetőleg kijöjjön a 100%! (Megjegyzés: Ez a kérdés a túl alacsony elemszámok miatt sem, és amiatt sem működött, hogy a válaszadók nem igazán értékelték a kitöltés módját.)

K12N. Van ennek a szervezetnek adománygyűjtésre vonatkozó, kidolgozott stratégiája?

- 1 - Igen, van, és azt teljes mértékben sikerült is megvalósítani
- 2 - Igen, van, és azt nagymértékben sikerült is megvalósítani
- 3 - Igen, van, de azt csak kismértékben sikerült megvalósítani
- 4 - Igen, van, de szinte semmit nem tudunk megvalósítani belőle
- 5 - Nincs, de nincs is rá szükségünk (állandó finanszírozásunk van)
- 6 - Nincs
- 7 - Egyéb:

K13N. Melyik állítást tartod **ma** a szervezetedre nézve leginkább helytállóknak?

- 1 - A szervezet anyagi lehetőségei az elmúlt években nem változtak lényegesen.
- 2 - A szervezet anyagi lehetőségei az elmúlt években javultak.
- 3 - A szervezet anyagi lehetőségei az elmúlt években romlottak.

K14N. Melyik állítást tartod **a jövőbe tekintve** a szervezetedre nézve leginkább helytállóknak?

- 1 - A szervezet anyagi lehetőségei a következő években nem változnak lényegesen.
- 2 - A szervezet anyagi lehetőségei a következő években javulnak.
- 3 - A szervezet anyagi lehetőségei a következő években romlanak.

K15. Kérünk, előbbi - a jövőre vonatkozó - válaszodat röviden indokold meg!
NYITOTT KÉRDÉS!

K16N. Van ennek a szervezetnek alkalmazottja? (A megbízási, vagy vállalkozási szerződés alapján könyvelést, adminisztratív vagy más szolgáltatásokat nyújtó személyeket is ve számításba!)

- 1 - Nincs
- 2 - 1 fő
- 3 - 2 - 3 fő
- 4 - 4 - 5 fő
- 5 - 6 - 7 fő
- 6 - 8 vagy több fő
- 7 - Erre a kérdésre nem tudok válaszolni

K17N. Ennek a civil szervezetnek a tevékenységéhez a jelenlegi alkalmazottak létszáma...

- 1 - teljes mértékben elegendő
- 2 - szűkösen, de elegendő
- 3 - egyáltalán nem elegendő
- 4 - nem tudom megítélni

K18N. Az esetleges alkalmazottak mellett **általában** körülbelül hány önkéntes munkájára számíthat ez a szervezet?

- 1 - Nincs aktivistánk
- 2 - 1 - 2 fő
- 3 - 3 - 5 fő
- 4 - 6 - 8 fő
- 5 - 9 - 10 fő
- 6 - Tíznel több fő
- 7 - Erre a kérdésre nem tudok válaszolni

K19N. Ennek a civil szervezetnek a tevékenységét segítő önkéntesek száma **általában**...

- 1 - teljes mértékben elegendő
- 2 - szűkösen, de elegendő
- 3 - egyáltalán nem elegendő
- 4 - nem tudom megítélni

K20N. Mi a véleményed? Az elmúlt néhány évre visszatekintve az önkéntesek bevonása szervezeted munkájába...

- 1 - egyre könnyebb lett
- 2 - egyre nehezebb lett
- 3 - nem tapasztaltam változást
- 4 - egyéb:

K21N. Mi a véleményed, ha a következő egy-két évre gondolsz? A jövőben az önkéntesek bevonása szervezeted munkájába... *(Válaszd a jellemző alternatívát!)*

- 1 - egyre könnyebb lesz
- 2 - egyre nehezebb lesz
- 3 - az eddigiekhez képest nem számítok változásra
- 4 - egyéb:

K22. Tapasztalataid szerint melyek azok az indítékok, amelyek embereket arra motiválják, hogy önkéntesként civil szervezet munkáját támogassák?
NYITOTT KÉRDÉS!

K23N. E szervezet tevékenysége szempontjából értékelve a materiális infrastruktúra, a tárgyi eszközök és a humán erőforrások meglétét, **mindent összevetve** melyik állítás igaz a szervezetedre...

- 1 - mind a materiális infrastruktúra, mind a humán erőforrások elegendőek
- 2 - inkább a materiális infrastruktúra hiányosságai jelentik a szűk keresztmetszetet
- 3 - inkább a humán erőforrások jelentik a szűk keresztmetszetet
- 4 - mindenfajta szempontból erőforrás-hiányos ez a szervezet

K24. A szervezetet tevékenységünk közvetlen célcsoportjának tagjain kívül csak kevesen ismerik.

Egyáltalán nem igaz 1 – 2 – 3 – 4 – 5 teljes mértékben igaz

K25. A szervezetet a közvetlen partnereinken kívül csak kevesen ismerik

Egyáltalán nem igaz 1 – 2 – 3 – 4 – 5 teljes mértékben igaz

K26. A szervezet Pécs lakossága körében kevésbé ismert

Egyáltalán nem igaz 1 – 2 – 3 – 4 – 5 teljes mértékben igaz

K27. A szervezet potenciális támogatóink körében kevésbé ismert.

Egyáltalán nem igaz 1 – 2 – 3 – 4 – 5 teljes mértékben igaz

K28. Véleményed szerint melyek azok az okok, amelyek fontossá tehetik, hogy szervezeted ismert legyen? Kérjük, ha tudsz, három ilyen okot említsél! NYITOTT KÉRDÉS!

K29. Jellemző módon milyen kommunikációs teret használt szervezeted első-, másod-, és harmadsorban, stb.?

		elsősorban	másodsorban	harmadsorban
K29N_ONL	online tér (honlap, facebook, stb.)	1	2	3
K29N_OFFL	offline kommunikáció (nyomtatott sajtó, eseti kiadványok)	1	2	3
K29N_PERS	személyes beszélgetések	1	2	3

K30N. Ismereteid szerint rendelkezik ez a szervezet kommunikációs tervvel?

- 1 - igen, és azt következetesen meg is valósítjuk
- 2 - igen, de sajnos nem valósítjuk meg következetesen a benne foglaltakat
- 3 - nincs kommunikációs tervünk, kommunikációnk esetleges
- 0 - nem tudom

K31. Kommunikációs tevékenységét tekintve véleményed szerint melyek e **szervezet erősségei**? Kérünk, írd le röviden. NYITOTT KÉRDÉS!

K32. Kommunikációs tevékenységét tekintve melyek a **gyengeségei**? Kérünk, írd le röviden. NYITOTT KÉRDÉS!

Társadalmi beágyazottság

K33. A szervezet munkatársai a szervezet képviselőjeként aktívan részt vesznek a helyi közösségi összefogásokban.

Egyáltalán nem igaz 1 – 2 – 3 – 4 – 5 teljes mértékben igaz

K36. Mi a véleményed? Szervezeted tevékenységét célcsoportunk tagjai...

Egyáltalán nem értékeli 1 – 2 – 3 – 4 – 5 nagyon nagyra értékeli

K37. Mi a véleményed? Szervezeted tevékenységét a helyi társadalom tagjai, a pécsiek...

Egyáltalán nem értékeli 1 – 2 – 3 – 4 – 5 nagyon nagyra értékeli

K38. Mi a véleményed? Szervezeted tevékenységét Pécs város önkormányzata...

Egyáltalán nem értékeli 1 – 2 – 3 – 4 – 5 nagyon nagyra értékeli

K39. Mi a véleményed? Szervezeted tevékenységét a pécsi gazdasági élet szereplői...

Egyáltalán nem értékeli 1 – 2 – 3 – 4 – 5 nagyon nagyra értékeli

K40N. Szervezetednek vannak élő kapcsolatai, partnerei Pécsen kívül tevékenykedő magyar civil szervezetekkel?

- 1 - Igen, állandó kapcsolataink, partnereink vannak
- 2 - Igen, esetenként van kapcsolatunk, partnereink
- 3 - Nincsen Pécsen kívüli kapcsolatunk, partnerünk
- 4 - Nem tudok a kérdésre válaszolni

K41N. Szervezetednek vannak élő nemzetközi kapcsolatai, partnerei?

- 1 - Igen, állandó kapcsolataink, partnereink vannak
- 2 - Igen, esetenként van kapcsolatunk, partnereink
- 3 - Nincs nemzetközi kapcsolatunk, partnerünk
- 4 - Nem tudok a kérdésre válaszolni

K42. Mindent összevetve e szervezet tevékenységének szervezése, irányítása véleményed szerint...

Kifejezetten amatőr 1 – 2 – 3 – 4 – 5 kifejezetten profi

K43. Mindent összevetve e szervezet működése, tevékenysége véleményed szerint...

Folyamatos rögtönzésen alapul 1 – 2 – 3 – 4 – 5 megalapozott tervezésen alapul

K44. Mindent összevetve a szervezet tevékenysége, programjai véleményed szerint...

Ismétlik a bevált rutint 1 – 2 – 3 – 4 – 5 kifejezetten innovatív

K45N. Most tekintsünk kicsit a jövőbe! Véleményed szerint e szervezet által végzett tevékenység, e szervezet által nyújtott szolgáltatások a célcsoportok számára a jövőben...

- 1 - a mainál még fontosabbá válnak
- 2 - nem lesz változás, a jövőben is ugyanolyan fontosak lesz, mint ma
- 3 - a mainál kevésbé fontossá válnak
- 4 - a jövőben ilyen tevékenységre, szolgáltatásokra már egyáltalán nem lesz szükség
- 5 – egyéb (ez gyakorlatilag a nem tudja válasz – 2 ilyen van)

K46. Mindent összevetve e szervezet jövőjét...

Teljesen bizonytalannak látom 1 – 2 – 3 – 4 – 5 teljesen biztosnak látom

K47. Előbbi értékeléseidtől, illetve prognózisodtól függetlenül **mindent összevetve** mit tartasz szervezeted kifejezett erősségein Ha tudsz, legfeljebb három erősséget íj le röviden. (NYITOTT KÉRDÉS)

K48. Előbbi értékeléseidtől függetlenül, **mindent összevetve** mit tartasz szervezeted kifejezett gyengeségeinek? Ha tudsz, legfeljebb három ilyen gyengeséget íj le röviden. (NYITOTT KÉRDÉS!)

K49. Személy szerint mit "**ad**" neked ebben a civil szervezetben végzett tevékenység? (Kérlek, pár szóval írd le ezeket! Ha tudsz, több dolgot is említhetsz.) (NYITOTT KÉRDÉS)

K50. Személy szerint mit "**áldozol**" ebben a civil szervezetben végzett tevékenység érdekében? Kérlek, pár szóval írd le ezeket! Ha tudsz, több dolgot is említhetsz.) (NYITOTT KÉRDÉS)

K51. Utolsó két kérdésünk magára erre a szelfire vonatkozik. Mit gondolsz? A "Civil Szelfi" megállapításai a pécsi civilek számára feltehetően... (Használd a következő skálát!)

Egyáltalán nem lesz hasznos 1 – 2 – 3 – 4 – 5 nagyon hasznos lesz

K52. Véleményed szerint ilyen módszerrel, de különböző témákra vonatkozó szelfik készítésére a jövőben... (Használd a következő skálát!)

Egyáltalán nem volna szükséges 1 – 2 – 3 – 4 – 5 nagyon szükséges volna

Köszönjük a segítségedet!